

Meningsytrer møter moderator

En undersøkelse av forumet VG Debatt

Sverre Høgset Libæk

Masteroppgave ved Institutt for medier og kommunikasjon

UNIVERSITETET I OSLO

11.5.2009

Innhold

TTINNHOLD	3
SAMMENDRAG	7
FORORD	8
1. INNLEDNING OG PROBLEMSTILLING	9
1.1 INTERNETT I ØKNING OG ENDRING.....	9
1.2 FENOMENET LESERTJENESTER.....	9
1.3 TEMA OG PROBLEMFORMULERING	10
1.3.1 Tema: Mekanismer i diskusjonsfora	10
1.3.2 Undersøkelsesobjekt: VG Debatt.....	12
1.3.3 Målet med undersøkelsen.....	13
1.3.4 Problemstilling.....	13
1.3.5 Opplegget for undersøkelsen	14
1.3.6 Definisjoner	15
2. INTERNETTET SOM DEBATTARENA.....	18
2.1 ULIKE FORSKNINGSPERSPEKTIVER	18
2.2 VÅR HVERDAG I NETTVERKSSAMFUNNET.....	19
2.3 INTERNETTETS “GJENNOMBRUDD” OG WEB 2.0	23
2.4 DIALOGISKE SJANGRER PÅ NETT	24
2.4.1 Dialogiske nettmedier	25
2.4.2 Nettsamfunnet vs. debattforumet.....	26
2.5 EN KONVERGERT MEDIEVERDEN	27

2.5.1	<i>Ulike former for konvergens</i>	27
2.5.2	<i>Konvergente tilbud</i>	30
2.6	NETTDEBATTENS DISKURSER	33
2.7	HVA GJØR EN MODERATOR?	35
2.8	DEBATTFORUMETS DEMOKRATISKE FUNKSJON	37
2.9	NETTFORA OG PERSONVERN	38
3.	VG MULTIMEDIA, VG NETT OG VG DEBATT	41
3.1	VG MULTIMEDIA OG VG NETT	41
3.2	VG DEBATTETS FORUMSTRUKTUR.....	44
3.3	ENDRINGER I FORUMET ETTER OPPGRADERINGEN	46
3.4	BRUK AV VG DEBATT OG VGs ANDRE LESERTJENESTER	47
3.5	MODERERING AV VGs LESERTJENESTER	48
3.5.1	<i>Bruk av filter</i>	54
3.5.2	<i>Moderator møter meningsytterne</i>	55
3.5.3	<i>VG om VG Debatt</i>	56
4.	METODE FOR UNDERSØKELSEN AV VG DEBATT	59
4.1	RETNINGSLINJER FOR INTERNETTFORSKNING	59
4.2	SPØRRESKJEMAUNDERSØKELSENE	60
4.2.1	<i>Gjennomføringen av undersøkelsene</i>	61
4.2.2	<i>Operasjonalisering og utforming av spørsmål</i>	62
4.2.3	<i>Forskjeller mellom hoved- og kontrollundersøkelsen</i>	63
4.2.4	<i>Reliabilitet</i>	64
4.2.5	<i>Validitet</i>	65

4.2.6	<i>Generaliserbarhet</i>	66
4.3	INTERVJUER MED REPRESENTANTER FOR VG	67
4.4	OBSERVASJON OG KILDEINNSAMLING	69
5.	RESULTATER AV BRUKERUNDERSØKELSENE	71
5.1	MODERATOR, MENINGSYTRER, LURKER: TRE ROLLER	71
5.1.1	<i>Moderator</i>	71
5.1.2	<i>Meningsytrer</i>	72
5.1.3	<i>Lurker</i>	72
5.2	BAKGRUNNSVARIABLER	74
5.2.1	<i>Kjønnfordeling</i>	74
5.2.2	<i>Alder</i>	76
5.2.3	<i>Yrke</i>	76
5.3	BRUKERVANER	77
5.3.1	<i>Besøksfrekvens og tidsbruk</i>	78
5.3.2	<i>Meningsytring</i>	81
5.3.3	<i>Fora brukerne benytter utover VG Debatt</i>	83
5.3.4	<i>Brukernes grunner for bruk av VG Debatt</i>	86
5.4	BRUKERNES SYN PÅ MODERATOR OG FORUMFORHOLD	88
5.4.1	<i>Brukernes tilfredshet med moderator</i>	88
5.4.2	<i>Negative kommentarer om moderatorens rolle</i>	89
5.4.3	<i>Positive kommentarer om moderators rolle</i>	93
5.4.4	<i>Rapportering av upassende innlegg</i>	95
6.	DISKUSJON OG KONKLUSJON	96

6.1	SLUTTVURDERING AV SPØRREUNDERSØKELSENE.....	96
6.2	VG DEBATTS DEMOKRATISKE FUNKSJON.....	98
6.3	FORUMET SOM OFFENTLIG DEBATTARENA.....	100
6.4	AMNESTYS KAMPANJE: DEBATTEN I 2009.....	103
6.5	DEBATTFORUMET I EN WEB 2.0-SAMMENHENG	105
6.6	VG DEBATT I DAG.....	106
6.6.1	<i>Endringer i resultater ved en eventuell undersøkelse av det nye forumet.....</i>	<i>107</i>
6.6.2	<i>Temaer for videre forskning.....</i>	<i>108</i>
6.7	SVAR PÅ PROBLEMSTILLINGENE	109
6.8	SLUTTKOMMENTAR.....	110
	REFERANSER	112
	LITTERATUR	112
	INTERNETTFERANSER	115
	VEDLEGG	119
	VEDLEGGSTABELLER.....	130

SAMMENDRAG

Denne masteroppgaven omhandler det internettbaserte debattforumet VG Debatt, og stiller spørsmålet: Hva kjennetegner forholdet mellom meningsytrer og moderator på VG Debatt? Det teoretiske utgangspunktet er perspektiver på kommunikasjon og debatt gjennom dialogiske nettbaserte tjenester i en konvertert mediehverdag. Gjennom to kvantitative spørreskjemaundersøkelser utført i 2007 og 2008 innhentes informasjon om brukervaner og brukernes synspunkter på modereringen. I tillegg er det gjort intervjuer med to representanter for tjenestetilbyderen VG Nett. Undersøkelsen viser at moderator jobber ut fra et forhåndsdefinert sett handlinger med rom for tolkning, med det formål å legge til rette for en allsidig arena for debatt. Likevel er brukernes syn på moderator for det meste negativt.

SUMMARY

This master thesis examines the online discussion forum VG Debatt, asking: What defines the relationship between posters and moderators on VG Debatt? The thesis is based on perspectives on communication and discussion through dialogical web-based services in a converged media reality. Data containing information on user habits and the users' personal views towards moderation is gathered through two online surveys carried out in 2007 and 2008. In addition, two representatives of the service provider VG Nett are interviewed. The study finds that the moderator works with a predefined set of actions, with room to interpret each case of conflict in order to arrange a versatile arena for discussion. Despite this, the users' opinion on the moderator's actions is generally negative.

Forord

Endelig kan jeg legge siste hånd på oppgaven om VG Debatt. Oppgaven ble påbegynt våren 2007 og ble ferdigstilt våren 2009, med Knut Lundby som veileder. Jeg håper oppgaven vil bidra til økt innsikt i prosessene som foregår mellom de tusenvis av meningsytterne på VG Debatt, og moderatorene som skal holde styr på det hele. Det har vært en strabasiøs, men spennende vei å gå fra idé til ferdig oppgave.

Jeg skylder min veileder Knut Lundby en stor takk for uvurderlig hjelp gjennom denne lange prosessen. Dernest vil jeg takke mine intervjuobjekter i VG for å ha vært så imøtekommende, hjelpsomme og interesserte i arbeidet mitt. Tusen takk til familie, venner og kollegaer for hjelp og oppmuntrende ord, og en ekstra stor takk til Andrea, som har vært en utrolig snill og tålmodig kjæreste underveis.

Til sist vil jeg gjerne rette en stor takk til brukerne av VG Debatt, både for deltakelsen i undersøkelsene mine, og for det store engasjementet dere har for forumet. Det er brukerne som gjør dette arbeidet spennende, og uten dere hadde det aldri blitt noen oppgave.

God lesing!

Sverre Høgset Libæk

Oslo, mai 2009

1. Innledning og problemstilling

1.1 Internett i økning og endring

Vi har sett en økning i internetttilgang i norske husstander: Ifølge Statistisk Sentralbyrå kan 84 prosent av norske husstander komme seg på nett i hjemmet. Over 70 prosent har bredbåndstilknytning.¹ Minst ni av ti bruker internett til kommunikasjon i form av e-post og chatting, og så godt som alle benytter seg av informasjonssøk i en eller annen form.²

De siste årene har mediehverdagen fått stadig større innslag av dialogiske tjenester, der folk får muligheten til å kommunisere med hverandre i ulike situasjoner. For nyhetstilbydere synes det nærmest utenkelig ikke å tilby brukerne sine en mulighet for kommunikasjon opp mot tjenesten og med hverandre. Tjenester der personen som mottar et budskap selv kan bidra med en tilbakemelding har eksistert lenge, men nå er de nærmest overalt.

1.2 Fenomenet lesertjenester

De vanligste formene for diskusjonstjenester på internett er diskusjonsfora og åpne dagbøker med mulighet for dialog med leserne, såkalte weblogger eller ”blogger”. Diskusjonsforaene brukes som oftest på samme måte, selv om det finnes mange typer som er utformet med variasjon i utseende og bruksmåte. I sin vanligste form kan man skrive kortere og lengre innlegg inndelt i ”tråder” etter tema, som oftest anonymt, selv om det i enkelte tilfeller legges opp til bruk av fullt navn. Diskusjonsforumet slik vi kjenner det har vært populært helt siden internett ble allemannseie. Bloggene, som ofte har form som dagbøker åpne for andre, men med mulighet for leserne til å involvere seg, fikk et kraftig oppsving etter årtusenskiftet.

¹ Per 2.kvartal 2008. (<http://www.ssb.no/emner/10/03/ikthus/>) Oppsøkt 26.4.09.

² Per 2.kvartal 2008. (<http://www.ssb.no/emner/10/03/ikthus/tab-2008-09-18-06.html>) Oppsøkt 26.4.09.

Jeg mener debattforumet, til tross for sin enkelhet, har brakt muligheter for hvordan en debatt eller diskusjon kan arte seg sammenliknet med andre medier. Et element er hurtighet. Man kan oppleve at en debatt rundt et tema, stort som lite, nå kan bygge seg opp kun minutter etter at en hendelse har blitt gjort kjent i nyhetene, mens den i en virkelighet uten en slik tjeneste ikke ville tiltatt før etter flere dager. Et annet element, som er særlig yndet blant brukerne, er at man kan publisere sine personlige betraktninger og argumenter mens man fremstår som anonym. Spennende er det også at debattforumet på et rent teknologisk plan holder stand tilnærmet nøyaktig i den formen det hadde da internett var eksotisk, mens brukerne stadig får nyvinninger å velge mellom.

Tjenester basert på brukerskapt innhold har i takt med deres stigende utbredelse blitt gjenstand for mye debatt, og har ofte fått hard medfart, på grunn og på tross av sine åpenbare utfordringer knyttet til anonymitet og personvern, presseskikk, ytringsfrihet og sensur. Da kunstneren Marianne Aulie navnga to påståtte voldtektsmenn i et direktesendt intervju på NRK P3-programmet "Mina" i mars 2007,³ havnet navnene kun etter få minutter på trykk i diverse nettfora. Det ble etter kort tid en kjempeutfordring å stoppe videre spredning av navnene. VG så seg nødt til å stenge ute mer enn 30 brukere fra sitt forum, VG Debatt.⁴ Etter drapet på Mahmed Jamal Shirwac i Trondheim i august 2008 ble det avdekket at den drapssiktede hadde vært aktiv på nettfora, og flere ganger skrevet rasistiske innlegg.⁵

1.3 Tema og problemformulering

1.3.1 Tema: Mekanismer i diskusjonsfora

I et overordnet perspektiv er det viktig for meg å sette fokus på de utfordringene vi finner i tilknytning til diskusjon og dialog på internett og i diskusjonsfora spesielt. Det går raskt å publisere tekst på internett, spesielt med tanke på utformingen av en diskusjonsside, som

³ VG Nett: Aulie navnga påståtte overgripere (<http://www.vg.no/rampelys/artikkel.php?artid=156744>) Oppsøkt 26.4.09.

⁴ VG Nett: Derfor tar mennene ikke til motmæle (<http://www.vg.no/rampelys/artikkel.php?artid=146232>) Oppsøkt 26.4.09.
VG Nett: - Aulie har brukt NRK (<http://www.vg.no/rampelys/artikkel.php?artid=146012>) Oppsøkt 26.4.09

⁵ Dagbladet.no: Drapssiktet skrev rasistiske nett-innlegg (<http://www.dagbladet.no/nyheter/2008/09/12/546643.html>) Oppsøkt 26.4.09.

krever liten teknisk innsikt. I tillegg er det stort sett gratis. En hvilken som helst sak kan diskuteres på nettet så vel som i andre medier. Derimot slipper ”alle” til på nettet, mens fjernsynsdebatter, replikker og kronikker i avisene i stor grad er forbeholdt en slags elite, ofte bestående av personer som er tilknyttet saken grunnet deres utdanning eller yrke. Internettbasert deltakelse i diskusjoner gjør det mulig for hvem som helst å ytre sin mening i saker der man ellers ikke ville sluppet til. Nettdebatt fremstår som en svært demokratisk tjeneste, i den forstand at alle kan ytre seg. Samtidig må man huske på at diskusjonsfora ofte ikke er en inntektsbringende tjeneste i seg selv, men heller et middel for å tiltrekke seg nye brukere, og holde på gamle (Rasmussen 2006:82). Selv om primærhensikten bak forumet ikke nødvendigvis er å fremme debatt, er det gode forutsetninger for at en god debatt kan foregå. Likevel er det ikke alltid at disse forutsetningene møtes: Aktivt oppsyn av moderatorer, og til dels også aktiv initiativtaking og oppfølging av journalister, kan bidra til å styrke forholdene på et forum for debatt som ligger tett knyttet opp til en nettavis, ettersom debattene ofte har utspring i redaksjonelt stoff.

Forumet er et fenomen som bygger på 1980-tallets diskusjonsgrupper i for eksempel USENET, og fikk sitt store oppsving med utbredelsen av World Wide Web på midten av 1990-tallet (Rasmussen 2006:81).⁶ Nå brukes forumet i en mediehverdag som i stor grad er ”konvergent”. Vi lever i en mediesentrert web 2.0-hverdag, der nettdebatt er ”in”.⁷ Nettdebatt omtales som fremmede for demokratiet, samtidig som det er en utskjelt debattform. Man kan spørre seg om fremtiden for en god nettdebatt egentlig ligger i debattforumet.

Folks erfaringer med dialogiske massemedier varierer, men ser man på norske nettbrukere, har over halvparten erfaring med én eller annen form for slike.⁸ Det er en vanlig oppfatning at diskusjoner i nettfora fører med seg et svært høyt antall usaklige innlegg, som ville hatt

⁶ ZDNet. Online communities turn twenty-five.

(<http://resources.zdnet.co.uk/articles/comment/0,1000002985,2130537,00.htm>). Oppsøkt 24.4.09.

⁷ Tim O'Reilly: What Is Web 2.0? (<http://www.oreillynet.com/pub/a/oreilly/tim/news/2005/09/30/what-is-web-20.html>). Oppsøkt 25.4.09

⁸ Internett brukt til ulike kommunikasjonsformål. Andel av de som har brukt Internett de siste 3 måneder, etter kjønn og alder. 2. Kvartal 2008. Prosent. Statistisk Sentralbyrå. (<http://www.ssb.no/emner/10/03/ikthus/tab-2008-09-18-08.html>). Oppsøkt 26.4.09.

liten eller ingen mulighet for å komme på trykk i en avis. Likeledes kommer det ofte til uttrykk svært sterke og kontroversielle meninger i forhold til hva som ville sluppet gjennom i en trykt avis eller i et TV-panel. Kanskje det er uvisshet blant brukerne omkring regelverket for publisering av innlegg, eller kanskje terskelen for sensurering er påfallende høy hos dem som administrerer forumet? Samtidig er det uklart hvor stor kunnskap brukerne innehar med tanke på konsekvensene ved bruk av slike tjenester med hensyn til etiske linjer, lovbrudd og eget og andres personvern. Når brukerne med sine meninger og erfaringer møter moderator som skal sørge for en rettferdig debatt, er det på sett og vis to parter som skal tilfredsstilles. En mer presis formulering av temaet i oppgaven er dermed "møtet mellom meningsytrer og moderator i en forumsetting".

1.3.2 Undersøkellesobjekt: VG Debatt

VG Debatt er antakelig det største norskspråklige debattforumet for diskusjon. Hvor mange unike brukere som er registrerte, har ikke VG selv noen oversikt over, men forumet rommet over 21,8 millioner innlegg høsten 2008, langt mer enn de andre store norske debattforaene. Det er et åpent forum der man kan lese innlegg uten å være registrert som bruker, og det er inndelt i grupper for nær sagt alle interesseområder. Hver dag publiseres det et sted mellom 6000 og 8000 innlegg.⁹ VG er et forum som favner vidt, og VG forsøker ofte å rekruttere brukere ved å knytte debatter på forumet opp mot aktuelle saker på VG Netts forside.

I november 2008 endret VG layouten på VG Debatt, etter å ha beholdt det samme utseendet i mange år. Endringen medførte blant annet mulighet for i større grad enn før å kunne utforme sin egen profil, og større rom for interaktivitet. Materialet i min oppgave baserer seg på to perioder, en uke i juni 2007 og en uke i februar 2008, altså i forumets siste fase før det tok skrittet over til det moderne utseendet.

Jeg mener det vil være nyttig med en definisjon som skiller ut brukere som faktisk ytrer seg på VG Debatt, "meningsytrerne", fra brukere som kun leser innholdet uten å publisere noe selv, "lurkerne" (Jenkins 2006:26). Denne sorteringen hjelper til med å konkretisere

⁹ Moderator i intervju 6.10.08.

forholdet mellom brukerne og moderatorene av VG Debatt. Kun meningsytrerne bidrar med handlinger som potensielt kan kreve en reaksjon fra moderator, og det er dermed disse brukernes atferd som vil ha positiv eller negativ innvirkning på en debatt. Brukerne representeres gjennom resultatene av to spørreundersøkelser, mens VG er representert ved intervjuer med en moderator og en redaktør, som begge jobber tett tilknyttet diskusjonsforumet og VGs andre lesertjenester.¹⁰

1.3.3 Målet med undersøkelsen

Jeg ønsker å finne ut hva som kjennetegner brukerne av debattforumet VG Debatt. Hvem skriver, og hvor ofte benytter de seg av forumet? Hva er brukernes syn på moderatorene, hvis oppgave er å holde orden på debattene? Hvilke tanker gjør tjenestetilbyderen VG Nett seg om debattforumet? Hvilke fordeler og ulemper ser de ved denne formen for interaksjon på nett? Kan man trekke paralleller fra funnene i min undersøkelse av VG Debatt til andre fora og andre former for deltakende aktivitet på nett?

1.3.4 Problemstilling

- Hvem er meningsytrerne?
- Hva kjennetegner forholdet mellom meningsytrere og moderator på VG Debatt?
- Hva innebærer forholdet mellom meningsytrere og moderator for VG Debatt som et debattforum i det norske samfunnet?

I kapittel 5 presenterer jeg resultatene fra to spørreundersøkelser gjort blant brukere av VG Debatt, og bestemmer hvem meningsytrerne er. Videre vil jeg bruke opplysninger om VGs modereringspraksis til å bestemme forholdet mellom meningsytrerne og moderator. En avsluttende diskusjon i kapittel 6 trekker paralleller fra forholdet mellom VG Debatts moderator og meningsytrere, til spørsmål medieforskningen stiller ved den demokratiske og

¹⁰ Lesertjenester og brukertjenester har i utgangspunktet samme betydning. Jeg har valgt å omtale VGs tjenester som lesertjenester da disse er knyttet opp mot VGs nettavis, med leserne av nettavisen som målgruppe.

teknologiske revolusjonen etter de nye mediernes inntog. Til slutt drøfter jeg eventuelle konsekvenser av utformingen debattforumet fikk i november 2008.

Meningsytrerne representerer seg selv som privatpersoner. Siden VG selv ikke sitter på generell bakgrunnsinformasjon om brukerne utover den (sensitive) informasjonen som innhentes ved registrering, er det nødvendig å innhente denne informasjonen fra brukerne for å kunne kategorisere brukertypene. Gjennom forhåndsdefinerte beskrivelser av hva en moderator gjør generelt, og hva reglene for VG Debatt er spesielt, vet vi at vi forholder oss til moderatoren som representant for VG. Moderator er dermed etablert allerede fra begynnelsen.

1.3.5 Opplegget for undersøkelsen

I juni 2007 gjorde jeg en skjemaundersøkelse blant brukerne av VG Debatt. 1250 svar kom inn på mindre enn en uke. Undersøkelsen innhentet demografisk informasjon, informasjon om brukernes forumvaner og deres syn på moderatorene. I februar 2008 la jeg ut en kontrollundersøkelse for å kontrollere svarene fra den første undersøkelsen, samt for å innhente ytterligere informasjon. Denne undersøkelsen fikk tilsvarende rask respons og 1195 svar. Det var både nødvendig og interessant å innhente informasjonen på denne måten, for det første fordi VG selv ikke sitter med noen oversikt over brukernes bakgrunn, og for det andre fordi det samtidig ga en mulighet til å få brukerne til å uttrykke sitt syn på ulike forhold ved forumbruk. Med utgangspunkt i definisjonen av ulike brukertyper som kan identifiseres blant forumets deltakere, vil jeg gjennomgå og diskutere resultatene fra spørreundersøkelsene, og med det forsøke å vise fellesnevner hos brukerne og deres forhold til moderatorene. Jeg etablerer først rollene for moderator, meningsytrer og lurker, og ser deretter på brukernes erfaringer i sammenheng med VG Nett og moderators praksis for moderering av forumet.

Gjennom intervjuer gjort med to VG-ansatte med lesertjenestene som sitt område, en redaktør og en moderator, vil jeg presentere vanlige praksis, situasjoner og dilemmaer knyttet til moderering av lesertjenestene generelt og VG Debatt spesielt.

1.3.6 Definisjoner

I oppgaven tar jeg det tekniske aspektet ved debattfora for gitt. Det må være en forutsetning at forumet opptrer likt for alle, og at det fungerer. Begrunnelsen for dette er at tekniske forskjeller og komplikasjoner i utgangspunktet ligger utenfor problemstillingens område. Enkelte steder i oppgaven vil det være naturlig å trekke inn tekniske forhold som legger føringer på brukernes handlinger, men det har ikke vært en avgjørende faktor i mitt arbeid med undersøkelsen. Det som betyr noe i min oppgave, er at den som ønsker det, vil være i stand til å skrive et innlegg, samt at det er en moderator til stede på en eller annen måte. Selv om det er noen visuelle og praktiske forskjeller mellom ulike nettfora, er prinsippet det samme. Man må derfor forutsette at de fleste som befatter seg med meningsytring eller annen type deltakelse i et forum enten har den nødvendige tekniske kompetansen, eller skaffer seg denne raskt.

Oppgaven forholder seg i utgangspunktet til norske forhold, og sammenlikningsgrunnlaget til VGs forum vil dermed være andre norske fora, selv om det måtte finnes nærmere beslektede fora på andre språk. Tilnærmet all dialog på VGs forum foregår på norsk, selv om man må ta høyde for at det fra tid til annen kan forekomme kommunikasjon på andre språk enn primærspråket. Dette kan for eksempel skje hvis to brukere under en debatt skulle oppdage at de har et annet felles språk enn norsk. Det foreligger ikke noen engelsk eller annen oversatt versjon av regelverket eller forumets forside og innhold. Per våren 2009 anmoder VG om at innlegg skrives på norsk, svensk, dansk eller engelsk.¹¹

Etter omleggingen av forumet fikk VG Debatt en ny internettadresse, vgd.no. Flere av de gamle internettadressene eksisterer ikke lenger. Antallet innlegg og det tekstlige innholdet ellers på forumet skal være det samme som før omleggingen. I forkant av omleggingen forsikret VG brukerne om at hele arkivet av gamle innlegg skulle være med på det nye

¹¹ VG Nett Debatt. Tips og symbolforklaringer (<http://vgd.no/system/information/tipsandtricks>) Oppsøkt 26.4.09.

forumet.¹² Vgd.no var per april 2009 fremdeles i såkalt beta-versjon, hvilket vil si at det kan forekomme endringer i utseende eller funksjoner i den endelige versjonen av forumet.¹³

Mine to informanter, redaktøren og moderatoren, refereres til som (Red.) og (Mod.) ved sitering. Redaktørens og moderatorens sitater har ikke blitt omformulert. Brukernes sitater har ikke blitt omformulert, forkortet eller rettet for skrivefeil.

Definisjon av forum, undergrupper og temaer

Jeg definerer VG Debatt som ett stort forum, som har flere undergrupper, der det igjen befinner seg mange ulike diskusjoner. Det er mulig å gjøre definisjonen av forumet slik at man danner et bilde av VG Debatt som en samleside for en rekke fora, der eksempelvis Fotball – norsk er et selvstendig forum. Denne måten å omtale VG Debatt på, brukes ofte av VG selv, og av brukerne. I denne oppgaven mener jeg det er mer korrekt å se på VG Debatt som ett forum med mange undergrupper, siden dette letter sammenlikningen mellom VG Debatt som helhet, og andre fora. VG opererer med et felles regelverk for alle undergruppene. Videre trenger man kun å være medlem av VG Debatt som helhet for å publisere innlegg, uavhengig av tema; man trenger ikke forholde seg til undergruppene som separate plasser på internett. Likevel vil det forekomme at moderator har tatt særhensyn inne på noen undergrupper med tanke på situasjoner som kan oppstå, som helt eller delvis er unike for den spesifikke gruppen.

Definisjon av meningsytrere og lurkere

Et av hovedformålene med oppgaven er å skille ut kategorier av brukere av VG Debatt ved hjelp av de to spørreundersøkelsene. Det vil være mulig å diskutere definisjonen av gruppene, og argumentere for at inndelingen er for rigid, og at en mer nyansert inndeling må til for å danne et korrekt bilde av dette spesifikke forumet. Det finnes eksempler på definisjoner av lurking som gir rom for en grad av meningsytring, så lenge inaktiviteten har et visst tidsspenn (Nonnecke et al 2006:8). Motargumentet mot en slik kritikk vil være at det må en mer detaljert kartlegging til for å kunne foreta en mer nøyaktig inndeling. Hvorvidt

¹² Vil det nye forumet fortsatt ha de gamle... (<http://vgd.no/kultur-og-fritid/vg-diskuter/tema/1409970/tittel/vil-det-nye-forumet-fortsatt-ha-de-gamle>) Oppsøkt 26.4.09.

man velger å definere dem som nærmest aldri skriver, som meningsytrere, vil også ha innvirkning på utfallet av gruppeinndelingen. På samme måte utgjør den tekstuelle spennvidden i innleggene en potensiell forskjell mellom et veldisponert innlegg av en viss lengde, hvilket kan hende enkelte vil se på som et krav til en ”meningsytring” og for eksempel et bidrag til en liste eller et svar på en quiz, som ofte kun utgjør én linje. Jeg vil likevel hevde at en ”enten-eller”-inndeling er hensiktsmessig siden de delene av undersøkelsen som bestemmer brukertypen, er kvantitative. Forskjellen mellom meningsytrere og lurkere blir nærmere gjennomgått i kapittel 5.

¹³ ZDNet.com: A long winding road out of beta. (http://news.zdnet.com/2100-9588_22-141230.html) Oppsøkt 26.4.09.

2. Internettet som debattarena

Formålet med teorikapitlet er å peke på sentrale trekk fra internettets begynnelse og frem til i dag, samt å se på utviklingen til nettet som arena for debatt, kommunikasjon og selvrealisering. For denne oppgavens del ser jeg det som svært viktig å vektlegge den norske forskningen, både fordi den er ny, og fordi det er relativt lite materiale som forholder seg til Norge. Mye av den tidligere forskningen på området er case-basert, og fokuserer i større grad på brukerne av forumet, enn på forumet som helhet. Et for ensidig fokus på brukerperspektivet kan føre til at man glemmer å se på mekanismene som foregår mellom brukerne og systemet. Derfor er det viktig å vinkle oppgaven slik at VG som tilbyder av tjenesten ikke blir glemt.

2.1 Ulike forskningsperspektiver

Tidlig forskning på nettdebatt kan virke datert når det gjelder enkelte aspekter, og høyst aktuell når det gjelder andre. Det er i hovedsak teknologiske forskjeller som legger begrensninger på den eldre litteraturens relevans. Prinsippene for diskusjonen er i og for seg de samme, på to vis: For det første kan det argumenteres for at premissene for hvordan vi snakker med hverandre på internett i svært liten grad har forandret seg i tiden fra World Wide Webs inntog og frem til Web 2.0 snart tjue år senere. For det andre vil man ved å se på nyere og eldre forskning finne at problemene for det demokratiske potensialet på nett stort sett er de samme i dag som før. Selv om kontekstene varierer, er det mange sammenfallende prinsipper som ligger til grunn for ulike typer nettdebatt. Det offentlige har vært med på å ta til orde for utviklingen av internett som en ytringskanal for medier, og som en kanal for økt publikumsdeltakelse. Dette medfører et økt potensial for demokratisering, særlig med tanke på offentlig debatt (Ihlebak 2008:89).

Et eksempel på en tidlig case-basert studie er O'Leary og Brashers (1996) forskning på kommunikasjon i LISTSERV-grupper.¹⁴ Forskerne studerer muligheten for bruk av

¹⁴ History of LISTSERV (http://www.lsoft.com/corporate/history_listserv.asp) Oppsøkt 26.4.09.

datateknologi i religiøse diskusjoner. Et positivt trekk O’Leary og Brasher fremhever ved denne kommunikasjonsformen, er fordelene ved hurtigheten i diskusjonen, som har likhetstrekkene med gamle, muntlige former for meningsutveksling.

Forskning på diskusjon på nettet har konsentrert seg om flere områder. Kjønnforskjeller har vært gjenstand for forskning, blant annet av Herring (1996), som sier at diskusjonen rundt etiske dilemmaer og datakommunikasjon har dreiet seg om bruk av midlet for å nå et annet mål, men at det har blitt snakket lite om selve interaksjonen, eksempelvis med tanke på potensielle skadevirkninger av ren posting av meldinger. Herring finner at det er kjønnforskjeller rundt innleggenes stil og ”netikette”, fordi menn og kvinner har forskjellige verdier knyttet til tolking og evaluering av andres oppførsel på nettet. Det er store forskjeller på menns og kvinners stil på innleggene, og også på hvordan menn og kvinner bedømmer sin egen og andres oppførsel på nettet. Kvinner vektlegger høflighet i større grad enn menn, som setter pris på friheten fra regler og autoriteter (Herring 1996:117).

Kjønnforskjellenes potensielle innvirkning på kommunikasjonen på nettet er en like bemerkelsesverdig og spennende faktor nå som det var i 1996, spesielt hvis dette er tilfellet i settinger der brukerne er anonyme overfor hverandre. Mange studier tar for seg bruk av fora i utdanning og i læringsmiljøer, og hvordan bruken av online-diskusjoner kan forbedre en læringssituasjon. Denne formen for forskning retter seg mer mot fora som er opprettet med et spesielt formål, men som har rent tekniske fellestrekk med det åpne eller semiåpne debattforumet. Det har også vært gjort undersøkelser knyttet til kjønn og debattfora som krysser over i forskning på bruk av debattfora i undervisningssammenheng (se Mazzolini og Maddison 2002).

2.2 Vår hverdag i nettverkssamfunnet

Ifølge Rasmussen (2007:9) er internett et universelt og umistelig gode. Derfor ligger verdiene om å ikke klusse for mye med ytringsfriheten, sterkt forankret. Å la nettverksteori danne bakteppet for min oppgave er nyttig fordi det er en relativt tidløs tilnærming. Prinsippene i nettverksteori kan lett overføres til konkrete settinger i vår daglige internettbruk; likeledes kan teoriene som brukes til analyse av VG Debatt i denne oppgaven,

tilpasses andre områder av dagens internett. Slevins (2000) tilnærming til internettet er ikke nødvendigvis til det nettet vi kjenner og bruker i dag, men mer en refleksjon over internettet som helhet. Internettet har utviklet seg svært fort, og andre kommunikasjonsteknologier som radio og fjernsyn har blitt integrert med nettbruken. Resultatet er et enormt interaktivt nettverk (Slevin 2000:1).

Slevin viser til Castells' idé om at nye kommunikasjonsnettverk har en egen kulturell dimensjon. Dette er ikke en ny kultur med et eget verdisystem, fordi mangfoldet på nett vanskeliggjør en samlende nettverkskultur. Kommunikasjonsnettverk består tvert imot av mange kulturer og verdier (Slevin 2000:1-2). Utviklingen av internett har ikke skapt en ny offentlighet som erstatter eldre former for mediert kommunikasjon. I stedet fungerer offentligheten på nettet som et supplement (Slevin 2000:184). På den annen side kan internettet anno i dag, med sin enorme utstrekning meget vel ha utviklet egne kulturer og verdier. Når det gjelder bruk av internett som ledd i samfunnsdebatten, er det derimot relevant å forutsette at de vanlige kulturelle og sosiale normene smitter over på nettet. Dette har også en teknisk dimensjon: Rasmussen mener demokratiseringen og nytteverdien av nettet vokser med utbredelsen, siden internettets fokus ligger på ende-nivå i nettverket, og ikke i nettverkets arkitektur (Rasmussen 2008:144-146).

Sammensmeltingen av kulturer og verdier på nettet peker også i retning av at det ikke er utviklet et "offisielt" kommunikasjonssystem for nettet, men at systemet rett og slett er basert på ulike praksiser. Derfor vil nettverkskulturene kanskje med tiden bli enda mer fragmenterte. For å forstå nettets betydning for moderne kultur, må det fokuseres på nettets karakteristikk og dets utvikling. Nettet skaper kanskje et nytt teknisk scenario, men de sosiale og teknologiske transformasjonene, deriblant deltakernes kontroll over kommunikasjonsprosessen, kan spores tilbake i tid, blant annet med utviklingen av e-post, chat, nyhetsgrupper – forløperne til forumet – og sist, men ikke minst, World Wide Web (Slevin 2000:11-25, 28).

Det finnes ifølge Slevin tre aspekter for overføring av et kulturelt budskap: Et teknisk medium for overføring, et institusjonelt apparat, og en endring av den sammenhengen mellom tid og rom som man er nødt til å forholde seg til i den "virkelige verden" (Slevin 2000:62). Det er essensielt å se på hvordan internettet kombinerer disse aspektene på nye

måter. Deltakelse krever ferdigheter for å bruke nettet rent teknisk, men også kunnskap om at arenaen man henvender seg til er enorm. Denne deltakelsen foregår innenfor et rammeverk for bruk av medier. Samtidig muliggjør internettet en form for neglisjering av tidsaspektet, ettersom tilgjengeligheten alltid er til stede (Slevin 2000: 65-75).

Internett deltakelsen trenger ikke nødvendigvis å foregå som en del av tidsaspektet, men som et ledd i organiseringen av tidsaspektet. I vårt tilfelle er VG Debatt overføringsmediumet, mens det institusjonelle apparatet må utgjøres av forumets regelverk og brukernes forventninger til, og oppfatninger av diskusjonens forløp. Debattfora har ofte en såkalt asynkron struktur, hvilket muliggjør en økt tilgjengelighet som er mindre avhengig av tidsaspektet enn synkrone former for kommunikasjon, som for eksempel e-post (Wright 2005).

Siden vi etter nettets inntog har blitt svært synlige for hverandre, må nettets brukere tilpasse seg en ny form for offentlighet. "Alt" vi gjør og sier er synlig. Samtidig kan det kanskje påstås at noen legger en ekstra innsats i å være synlig, ved å nedjustere beskyttelsen av sitt eget privatliv. Offentligheten på internett gjør seg blant annet gjeldende gjennom en mangel på tid-rom-begrensing, der folk kan være på forskjellige steder til forskjellig tid, og likevel delta i den samme sfæren. Men fremfor alt merkes offentligheten på internett ved mangfoldet av brukere: Produsenter og konsumenter av innhold, som alle i prinsippet har den samme muligheten til å bidra og gi tilbakemeldinger (Slevin 2000: 158-159; 181,183). Asynkroniteten man ofte finner i diskusjonsfora er et typisk eksempel på den økte synligheten. Fordelene ved det mindre strenge hensynet til tid- og rom-begrensingen og mangfoldet av brukere, fører også med seg en ulempe i form av økte utfordringer ved moderering.

Siden internett knytter sammen mange kulturer og erfaringer, øker de synligheten av meningsytterpunkter og fordommer. Forutsatt at internett gjør oss mer oppmerksomme på evnen til å vise aktsomhet, og konsekvensene av å ikke gjøre nettopp det, er vi forpliktet til å utvikle en ansvarsfølelse på grunnlag av forståelsen vår (Slevin 2000:197).

Noen mener internett er umulig å kontrollere, i hvert fall på et sentralt plan, blant annet fordi det er lett å omgå reguleringstiltakene ved hjelp av anonymitet. Samtidig er det lettere å overvåke overtramp, særlig overtramp på nettet på grunn av tid- og rom-plasseringen til

brukerne. Andre igjen argumenterer med at ideen om en sentral regulering er gammeldags og hemmer ytringsfriheten. Dette går igjen både i et grunnleggende nettverksperspektiv og i vår egen dagligdagse opptreden på nettet. Sensurreguleringen av nettet har ifølge Slevin vært mer et resultat av moralsk panikk enn av nøye overveiing (Slevin 2000:214-215). Kanskje overgangen fra den mer enn tretti år gamle nettverksteknologien, med sitt militære utspring, via World Wide Web på nittitallet, til den ekstremt raske utviklingen etter årtusenskiftet, kan ha bidratt til å forsterke betydningen av tekniske og etiske lover og regler på nettet? Selv om mange ville støttet en autoritets anmodning om fjerning av skadelig eller ulovlig innhold, er ikke nødvendigvis avgjørelsen så åpenbar (Slevin 2000:219). Internett ses ofte på som allemannseie; som et felles gode. I tillegg er det grensekryssende rent fysisk. Regelverket blir derfor vanskelig å definere.

Internettets inntog bar på mange måter et løfte om mindre sensur; derfor blir det ikke alltid godt mottatt når sensuren øker i omfang. Hvem har til syvende og sist retten til å sensurere? Eksempelvis kan det offentlige pålegge internettilbyderne å blokkere innhold, slik tilfellet blant annet er i Kina. Hvis vi beveger oss vekk fra nettverksplanet og over på redaksjonelt innhold, har for eksempel norsk presse utarbeidet retningslinjer for norske nettsted. Slevin er her inne på meget sentrale poeng, som kanskje kan være grobunnen til nettdebattantenes misnøye ved å bli sensurert. Er det egentlig en rettmessig og rettferdig sensur som foregår, på det i prinsippet så frie nettet? På samme måte som pressen er selvregulerende, med egne råd som behandler klager, etikk og regler som for eksempel PFU, har dette også vært tilfelle med internettet som helhet. Store forskjeller i interesser, perspektiver og politikk vanskeliggjør selvreguleringen i praksis. Mange nye kulturelle perspektiver og konfliktmuligheter bidrar også til å forsterke dilemmaet med selvregulering (Rasmussen 2007:126, Slevin 2000:224-225).

For de regulerende kreftene gjelder det å finne en balansegang slik at den kulturelle betydningen av nettet ivaretas, samtidig som mangfoldet den medierte offentligheten fører med seg, ikke hindres. Oppretting av lovverk, forbedring av filtre og internasjonalt samarbeid er de rent tekniske sidene. I tillegg må kunnskapsnivået om internettbruk heves hos den jevne bruker (Slevin 2000:229-231).

Slevin mener det er viktig å fokusere på det positive potensialet ved nettbruk. Dette gjøres best ved å se på nettet som en naturlig kanal for overføring og ivaretagelse av kulturelle budskap, og ikke bare som en alternativ kommunikasjonskanal. Vi må ikke kun se på internett som et nytt medium, men også på hvordan internett former måten vi forholder oss til hverandre (Slevin 2000:54, 232-233). Det ligger med andre ord både et teknisk og et mellommenneskelig aspekt i reguleringen av et nettverk. For nettdebattens del kan man argumentere for et annet mulig skille i tillegg til det mellom meningsytrer og lurker: Skillet mellom nettbrukere og ikke-nettbrukere. Lurkerne kan ved hjelp av observasjon kjenne teknikken, systemet og konvensjonene like godt som meningsytterne; de er også nettbrukere. De bruker det bare simpelthen ikke aktivt.

2.3 Internettets “gjennombrudd” og web 2.0

Corneil (2007) nevner mulige konsekvenser av ekspressivitets- eller offentlighetsoverfloden vi er på vei inn i. I sin analyse av forholdet mellom dokumentarfilm og web 2.0 vektlegger hun i stor grad ledende, internasjonale tjenester for nettverksbygging og sosiale nettverk, som MySpace, Facebook og YouTube. Dette er mer åpenbare arenaer for selvrealisering og nettverksbygging enn en liten og anonymisert arena som for eksempel VG Debatt, særlig VG Debatt i undersøkelsesperioden, før forumet hadde gjennomgått store forandringer. Profiloppbyggingen var enklere og mindre omfattende. Web 2.0-innvirkningen på VG Debatt og liknende tjenester er kanskje ikke påfallende, hvilket kanskje er en naturlig følge av forumets enkle prinsipper. Utviklingen kan dog fort ta en mer innovativ retning.

Corneils definisjon av web 2.0 baserer seg på O'Reillys beskrivelse av web 1.0 satt opp mot web 2.0.¹⁵ Sentralt står overgangen fra det statiske til det foranderlige, fra en ”publishing”-modell i web 1.0 til en ”participation”-modell i web 2.0 (Corneil 2007:252).

Som en kritisk kommentar til definisjonen av web 2.0 bør det understrekes at et deltakende element i web 1.0 i høyeste grad må kunne sies å ha vært til stede i sammenheng med

¹⁵ Tim O'Reilly: What Is Web 2.0? (<http://www.oreillynet.com/pub/a/oreilly/tim/news/2005/09/30/what-is-web-20.html>). Oppsøkt 25.4.09.

interaksjon, diskusjon og debatt. Likevel er poenget med å trekke et såpass rigid skille mellom web 1.0 og web 2.0 fornuftig trass i at overgangene i praksis er mer glidende. Det deltakende prinsippet med mulighet for å forandre, legge til og knytte sammen informasjon og meninger har langt større forutsetninger for å bli realisert i web 2.0. Enkelte moderasjoner av begrepsbruken må tas: Web 1.0 og web 2.0 er relativt abstrakte begreper og representerer på ingen måte faktiske "versjoner" av World Wide Web. Først da web 2.0 ble en populær betegnelse på de nye trendene i nettinnhold, ble det nødvendig å se tilbake på delene av internett som fulgte gamle modeller, og i ettertid definere dette gamle innholdet som "den tidlige versjonen". Dessuten er applikasjoner som i stor grad utnytter potensialet til web 2.0, som oftest å finne hos nyhetsmedier og i sosiale nettverkstjenester. Det er simpelthen ikke slik at hele internett opererer i en web 2.0-setting i dag, selv om vi er innforståtte med hva som ligger i begrepet, og er i stand til å gjenkjenne og oppsøke sider med slike tjenester. Tvert imot blandes den gamle og nye formen for World Wide Web-innhold om hverandre, men med en *profilering* som nok kan sies å være web 2.0. Interaksjons- og deltakelsesaspektet ved debattfora er et trekk jeg vil påstå *ikke* er unikt for web 2.0, ettersom det var til stede også i tidligere faser av World Wide Web.

Til tross for at de bakenforliggende mekanismene i hverdagen til den jevne internettbruker og meningsytrer foregår på en mindre skala enn mekanismene som ligger bak et nettverk, er det lett å se likhetstrekk i prinsippene: Et åpent nettverk som "ingen" eier, og som kan bygges ut i det uendelige, nærmest fordrer og innbyr til en åpen og offentlig diskurs med stor takhøyde.

2.4 Dialogiske sjangrer på nett

Nettbaserte (masse)medier er annerledes enn andre medier, siden de er tilgjengelige for alle som befinner seg i nettverket. En enkeltpersons budskap, en enkel nettside, har teoretisk sett potensial til å bli lest av alle i nettverket. På sett og vis er forumet i seg selv et lite nettverk i nettverket. Så lenge man har lenkemulighetene som man har i for eksempel VGs forum har man mulighet både til å spre og dele. VGs forum er ikke lukket; man kan altså lese innholdet uten å være registrert. Fagerjord (2006) oppsummerer noen kjennetegn ved dialogiske web-medier: Alle har tilgang til å si noe i det globale nettverket. Og det blir lettere og lettere, med

lavere terskel for teknisk kompetanse, blant annet med forum og blogger som lettfattelige verktøy (Fagerjord 2006:106-107). At alle har mulighet til å si noe, betyr dog ikke at alle blir hørt, jf. Noelle-Neumanns teori om taushetsspiralen (Noelle-Neumann 1993; Cavanagh 2007:87).

Fagerjord trekker også frem dilemmaet med uønsket innhold som publiseres som et resultat av at nettverket er åpent for alle, i tillegg til de (legitime) motstridende oppfatninger om en sak som debatteres (Fagerjord 2006:116). Dette vil særlig være relevant i et stort forum som VG Debatt, som er arena for diskusjoner både om politikk, sport og sladder, og kan kreve større oppmerksomhet fra moderator enn i et smalere forum.

2.4.1 Dialogiske nettmedier

Dialogen er fellesnevner i en rekke brukerproduserte stofftyper. Diskusjonsgrupper er et naturlig eksempel på et dialogisk nettmedium, mens bloggen ikke er like åpenbar siden den i utgangspunktet formidler et enveis budskap. Med tanke på tilbakemeldingsfunksjonene er bloggen likevel også å betrakte som dialogisk (Fagerjord 2006:121-122) I boken omtales "VG Nett Diskuter" (*sic*) som en politisk debattside. VG har uttalt at de mener forumet får frem et politisk engasjement som andre medier ikke klarer i samme grad. I hvert fall gir forumet folk med et iverende politisk engasjement, mulighet til å uttrykke seg. Et viktig trekk ved forumet er at innlegg som postes, lagres og er tilgjengelige.¹⁶ Da kan de bli referert til senere, og man kan svare på innlegg uten å følge debatten daglig. Lagringsaspektet høres ut som en funksjon som vil passe godt for brukere som vil kikke på andre brukeres historikk, kanskje særlig da for lurkerne. Dette forutsetter riktignok at lurkerne *ønsker* å være lurkere, og at de ikke er det fordi forhold ved forumet skremmer dem fra å ytre seg. VG gir også uttrykk for at de mener en viktig del av konseptet med VG Debatt er at gamle innlegg blir liggende tilgjengelig.¹⁷

¹⁶ Å "poste" betyr å publisere. Et innlegg refereres ofte til som en "post".

¹⁷ Redaktør i intervju 6.10.08.

2.4.2 Nettsamfunnet vs. debattforumet

boyd¹⁸ (2006) definerer såkalte "social network sites", eller SNS-sider, som en type nettsider som inneholder tre faktorer: en profil med et navn *eller* kallenavn og en form for informasjon om brukeren, et synlig nettverk av kontakter i form av andre brukere i samfunnet, og kommentarer fra andre brukere som er åpent synlige for alle besøkende på siden (boyd 2006:URL). Det er klart at det er forskjell på SNS-sider, og at det forekommer ulikheter i måten de tre faktorene fremtrer på. På norsk brukes gjerne ordet "nettsamfunn" om slike sider. Lüders og Brandtzægs (2008) rapport om nettsamfunn definerer nettsamfunn som "samlingssted på internett der brukerne kan legge ut informasjon om seg selv og lese informasjon andre har lagt ut. Det er mulig å kommunisere i grupper eller på tomannshånd (...)" (Lüders og Brandtzæg 2008:15). Med andre ord er det viktig å ikke sette noe likhetstegn mellom et nettsamfunn og et debattforum, selv om likhetstrekk er til stede, og selv om grensene i noen tilfeller viskes ut. Derimot kan debattfora opptre som en del av et nettsamfunn, hvilket er tilfelle i svært mange av nettsamfunnene rapporten nevner (Lüders og Brandtzæg 2008:15-19).

Det er enkelte fundamentale forskjeller mellom en typisk SNS-side og et typisk diskusjonsforum. For eksempel er nettverket av kontakter eller "venner" ofte ikke til stede på et forum. Profilbyggingen er også mindre, og fokuset er ofte lagt til selve debatten og innleggene, fremfor identitetsbyggingen. Samtidig finnes det fellestrekk mellom SNS-sider og debattfora, som bruken av kallenavn. Det finnes også eksempler på at muligheter for å diskutere blir integrert som en del av en SNS-side, som for eksempel debattfunksjonene man finner inne på interessegruppene på Facebook eller Nettby, og inkluderingen av bilder, statusoppdateringer og informasjon i brukerprofilene på det reviderte VG Debatt. Å sette likhetstegn mellom nettsamfunn og andre former for medier som lar en utføre dialogiske handlinger, er dermed ikke korrekt, selv om de alle kan sies å være del av en type sosiale medier (boyd 2006:URL). De ulike plattformene for samhandling bør absolutt behandles med hensyn til hva de er ment å være. Derimot er det ikke til å unngå å gjenkjenne likhetstrekkene. Nettopp derfor bør en studie av et nettsamfunn eller et debattforum, eller en

¹⁸ danah boyd skriver navnet sitt med små forbokstaver.

studie av sosiale medier som helhet, ikke neglisjere felles mekanismer som finnes i de ulike medieformene. Kjennskap til mekanismene i nettsamfunn kan bidra til økt kunnskap rundt selve debatt- og interaksjonskonseptet, spesielt når man ser at utviklingen går i retning av en sammensmelting av sjangrer.

2.5 En konvergent medie verden

Å bruke konvergens som bakgrunn for oppgaven gjør at den kan vinkles i et perspektiv der man etablerer VG Multimedia, VG Nett og VG Debatt som deler i en utvikling av konvergerende tilbud til brukerne, og deretter ser på debattforumets plassering inne i dette tilbudet. I denne sammenhengen er det naturlig å stille spørsmålet: Kan man definere diskusjonstjenester på nettet som et produkt eller resultat av en bestemt type konvergens? Fagerjord og Storsul (2007) spør hvorvidt konvergens faktisk er en passende beskrivelse av utviklingen vi har sett, og vil se, i medielandskapet (Fagerjord og Storsul 2007:19).

Konvergens betyr tilnærming eller sammensmelting. I ordets bokstavelige betydning kan det forklares som forflytting rettet mot samme punkt, eller forflytting som ender opp i samme punkt. Konseptet ble introdusert på 70- og 80-tallet, og ble utviklet mot medier på 90-tallet. Begrepet forekommer også i offentlige kretser (Fagerjord 2006:146; Fagerjord og Storsul 2007:19). Innen medievitenskap brukes dette ofte til å beskrive effektene av digitalisering.

2.5.1 Ulike former for konvergens

Digitaliseringen medfører lettvinhet og fordeler. Man kan bruke stoff på tvers av mediene, og man kan bruke ett medium, som for eksempel internett, til å ta inn mange forskjellige medieuttrykk. Dette kalles terminalkonvergens (Fagerjord 2006:145). Videre finnes nettverkskonvergens, som beskriver at et distribusjonsnett kan sende flere typer budskap, som for eksempel TV og telefoni i ett, og bredbånd. Hvis nettverket er digitalt, betyr dette at nettverket teoretisk sett kan sende alle typer digitale signaler. Nettverkskonvergens opptrer ofte sammen med markedskonvergens, som er en sammenslåing av beslektede bransjer (tv- og teleselskaper, for eksempel). Kanskje viktigst i sammenheng med min oppgave er tjenestekonvergens, der "grensene mellom ulike tjenester som tilbys, viskes ut" (Fagerjord

2006:146; Fagerjord og Storsul 2007:20). Eksempelvis kan en mobiltelefon brukes til samtaler, SMS, MMS, spillkjøp, ringetonekjøp og netthandel. Etter samme prinsipp kan man blogge, diskutere, legge ut og se videoer og flørte/tulle på Nettby, alt innen VGs tjenester. Fagerjord mener mediekonvergensen etter hvert må stoppe opp, fordi det er grenser for hvor mye, og hvor mange, medier kan smelte sammen. I denne sammenhengen, når konvergensen stopper, fortsetter utviklingen som divergens, dvs. spredning. Walther (2005) definerer ulike dimensjoner av konvergensbegrepet: Den økonomiske konvergensen, konvergensen av medieformater og konvergensen av et mediepublikum er tre *domener* der konvergensen opptrer. To motstridende *logikker* i form av den reduserende effekten konvergens har (sammensmelting av terminaler, for eksempel) og ekspansjonskraften (i form av kommuniserende medieformer snarere enn sammensmeltingen til en superterminal), opererer i samspill med hverandre, de er komplementære (Walther 2005:38).

Tjenestekonvergens beskriver hvordan digitaliseringen muliggjør alle mediatjenester på samme nettverk, og ulike tjenester på samme terminal: Alle former for tekst, lyd og bilde innenfor ett nettverk. Det er i stor grad denne formen for konvergens vi ser i utviklingen av internettjenester. Kanskje som et resultat av servicekonvergensen, får man markedskonvergens. Dette innebærer at grensene mellom telekommunikasjons- og mediamarkeder viskes ut. Firmaer fra tidligere kun ett marked tilbyr tjenester i flere markeder. Likevel ser vi ikke etableringen av *ett* marked (Fagerjord og Storsul 2007:24-25).

Reguleringskonvergens er ideen om at etter full digitalisering, vil nettverkene være nøytrale til servicens natur (nettverksnøytralitet), til en hver tid. Det har og blitt sagt at gamle reguleringsverktøy er utdaterte fordi de er tilpasset en ukonvergent situasjon. Nettverkene har ett felles rammeverk for regulering, men for tjenester og innhold er det fremdeles stort sett separate regelverk for hver tjeneste. Her sies det at forskjellene mellom ulike media i større grad skyldes ”sosiale, økonomiske, retoriske og kognitive etablertheter” og ikke i så stor grad teknologien. Til tross for digitaliseringen, er innholdet fra ulike medier ulikt i karakter, bruk og formål (Fagerjord og Storsul 2007:25-26).

Retorisk konvergens er en konvergensform som på sett og vis i mindre grad trenger å være teknisk tilknyttet: Sjangerer fra ulike media blandes gjennom utjevning av forskjeller mellom medieformater (Fagerjord 2006:146-147; Fagerjord og Storsul 2007:24) I én forståelse av

retorisk konvergens vil det brukerskapte innholdet på en tjeneste som VG Debatt ikke inngå, fordi uttrykksformene utover tekst er begrensede, og fordi siden er utformet på en måte som skiller den klart fra det redaksjonelle innholdet. Likevel faller forumet som helhet inn under brukernes mulighet til å sammenblande former (tekst i forum, video på Snutter eller YouTube, bilder på Flickr eller Nettby), innad i Lesernes VG-tilbudet og for dialogiske massemedier generelt.¹⁹ Dessuten finnes det fora som tilbyr flere uttrykksformer. Redaktøren sier i intervjuet at VG satser på en arenatankegang der man skal kunne bruke forumet hvis det er den formen man er mest komfortabel med, mens andre heller kan bruke bloggfunksjonen eller Snutter for å uttrykke seg.

Retorisk konvergens kan teoretisk sett være noe av opphavet, eller forklaringen på, noen problemstillinger som ofte knyttes til dialogiske brukertjenester: Hvor går skillet mellom to sjangrer? Hvor går skillet mellom stoff som må karakteriseres som privat representasjon av opphavsmannen/kvinnen, og stoff som må karakteriseres som redaksjonelt materiale, som dermed tjenestetilbyderen er ansvarlig for? Corneil (2007) mener integrering av videoklipp filmet av brukerne bidrar til å styrke det dokumentariske vitnepotensialet i nyhetstjenester. Både innsendte bilder og videoklipp blir allerede flittig brukt av nyhetstjenester, men da gjerne flettet inn i redaksjonelt innhold. I en slik sammenheng, når innholdet blir flyttet inn i en redaksjonell kontekst, vil det herske liten tvil hos publikum om det redaksjonelle ønsket om å bruke innholdet. Eksempelvis brukte VG Nett et videoklipp filmet med mobiltelefon av en seer, i en artikkel om en taxisjåfør som ble truet med pistol på åpen gate i Oslo.²⁰ Bruken av denne videoen vil være med på å styrke troverdigheten til, og kanskje øke interessen rundt artikkelen. Alternativet ville vært at VG Nett ikke hadde noe bilde å dokumentere situasjonen med, og historien kunne ha endt opp som en notis. Situasjonen stiller seg derimot noe annerledes når en nyhetsartikkel på VG Nett inneholder en lenke til VG Debatt, med en oppfordring til leseren av artikkelen om å fortsette diskusjonen der. Slike invitasjoner inneholder ofte et sitat fra et debattinnlegg, for å vekke leserens interesse til å delta i debatten. Selv om sitatet er valgt av journalisten, forhindrer ikke det at leseren klikker seg

¹⁹ Lesernes VG er VG Netts samleside for brukerskapt innhold.

²⁰ Truet med pistol midt i Oslo sentrum. (<http://www.vg.no/nyheter/innenriks/artikkel.php?artid=551705>) Oppsøkt 25.4.09.

inn på en debatt som senere blir svært turbulent. Derfor vil det være fare for at nyhetsinnholdet mister noe av troverdigheten, fordi det er blandet inn i brukerskapt innhold uten å understreke hva som er hva.

2.5.2 Konvergente tilbud

Antakelsene var mange og forventningene store midt på 1990-tallet, og de kan i høy grad sies å ha blitt innfridd. Likevel er husholdninger tilkoblet mange nettverk, som DSL, WLAN, GSM og nett for kringkasting, selv om vi ser en økning i nettverkskonvergensen nå i form av bredbånd og fjernsyn gjennom samme linje (Fagerjord og Storsul 2007:21). En så ekstrem terminalkonvergens som noen så for seg er det lite trolig at vil bli en realitet, selv om man i dag har fått supermobiler som er i stand til å fungere både som datamaskin, PC og telefon. Selv om forskjellen mellom enkelte terminaler blir mindre på grunn av digitaliseringen, finnes det fremdeles mange spesialiserte terminaler for ulike sosiale settinger. Ti år etter at de første store forventningene blusset opp, ser vi at nye tjenester har blitt utviklet på tvers av mediaplattformer. Selv om tjenestene er plattformkryssende, er plattformene relevante i seg selv ennå. Eksempelvis tenker man annerledes på fjernsyn fra ”on demand”-tjenester som YouTube og podcaster (Fagerjord og Storsul 2007:21-23).

Det hersker noe uenighet om hvorvidt man klarer å tilby ulikt innhold for en unik plattform, eller om dette i det hele tatt er meningen. For å bevare kontrollen over markedet under Web 2.0-utviklingen, introduserte de etablerte medieinstitusjonene netttinnhold og mobilt innhold som alternativer til nye tjenester som YouTube (Sundet 2007:87). Et eksempel er VGs videotjeneste Snutter. Slike tjenester har to hovedfunksjoner: De fungerer som distribusjonskanaler og kommunikasjonskanaler. Medieinstitusjonene får ofte kritikk for å bruke distribusjonskanalene til kun å reprodusere det samme stoffet i alle sine kanaler. VG må kunne sies å være nyskapende i så måte, siden avisen tilbyr kommunikasjonskanaler som er eksklusive for nettet og satser mye på interaktivitet.

Kommunikasjonskanalene er ment for publikumsdeltakelse. Introduksjonen av nye medieplattformer har noen dilemmaer, blant annet usikkerhet knyttet til inntekt og stabilitet. Grunnen til at medieinstitusjoner som NRK, TV2 og VG utvider seg til mobilmarkedet, kan være for å få nye inntektsmuligheter, og for å tiltrekke seg nye brukergrupper (Sundet 2007:

88-89; 91-97). Nettopp å tiltrekke seg nye brukergrupper er noe VG uttrykker ønske om, for å få en bredere deltakelse:

”Det er der utfordringen vår ligger. Vi har et veldig bredt utgangspunkt, 1,4 millioner lesere, og av dem er det veldig, veldig få som bruker forumet. Så utfordringen vår er ikke egentlig å konkurrere med Aftenposten eller E24 eller de andre; utfordringen er å treffe de som ikke debatterer i det hele tatt.” (Red.)

Ettersom nødvendigheten av å være mobil øker, vil det også bli en økt etterspørsel etter å kunne bedrive sine vanlige onlineaktiviteter. Derfor satser mange på egne mobilplattformer for sine tjenester, som for eksempel VG Mobil og Facebook Mobile. Det konkluderes med at bransjen ofte ser på mobilt innhold som en forlengelse eller gjentakelse av nettilbudet (Sundet 2007:101). Overgangen fra en publiseringsmodell til en deltakende, mer interaktiv modell stemmer overens med beskrivelsen av overgangen til web 2.0. En slik utvikling vil ikke bare gjelde mobile plattformer, men også innad i for eksempel en nettavis. Det interessante momentet når definisjonene av utviklingstrekkene er etablert, er å bestemme hvorvidt debattforumet hører inn under Web 1.0- eller Web 2.0-fanen. Hvis førstnevnte er tilfelle, hvordan forumet har overlevelsesgrunnlag i web 2.0-hverdagen?

Interpersonlig kommunikasjon er symmetrisk, mens massekommunikasjon er asymmetrisk. I utgangspunktet er tilbakemeldingspotensialet begrenset (da særlig med tanke på tilbakemeldinger som ikke er kun toveis kommunikasjon), selv om dette har endret seg etter veksten i det digitale mediemarkedet. Interpersonlig kommunikasjon kan foregå i et massemediert miljø, som for eksempel VG Debatt, kommentarfeltene tilknyttet artikler på Dagbladet.no, eller på det lukkede forumet Underskog (Lüders 2007:181-182). Slike tjenester gir samfunnsborgere en mulighet til å utøve deres rett til å kommunisere. Å benytte seg av en slik rett er viktig i utviklingen av sosiale og demokratiske ferdigheter. De kan senere kan benyttes på makronivå, altså ikke i et uformelt nettforum, men i en større sammenheng, gjerne som en del av en offentlig diskurs. Deltakelse blant ikke-profesjonelle i massemedia byr ofte på utfordringer knyttet til ansvar for ytringer som publiseres av privatpersoner på en nettbasert tjeneste som eksempelvis er en del av et nyhetsmedium. Revisjonen av Vær Varsom-plakaten fra 2005 av slo inkluderingen av en paragraf om

forhåndsredigering av brukergenerert innhold, men fastsatte samtidig at ansvaret for å fjerne upassende innhold ligger hos redaktøren (Carpentier 2007:88; Lüders 2007:183).²¹ Denne bestemmelsen innebærer ikke bare at tjenestetilbyderen plikter å fjerne uheldig innhold fra tjenestene, men at ansvaret hos brukeren kun er uformelt. Arten av kommunikasjon, og gjerne også tonen mellom brukerne, varierer ofte, avhengig av tilknytningen brukerne har til hverandre. Interaksjonsmuligheten er for eksempel ikke den mest fremtredende siden ved en blogg, selv om kommunikasjon mellom blogger og publikum også kan være en årsak til blogging. Dette kommer an på bloggens innholdsprofil og publikumsstørrelse. Blogging er i størst grad et signal om ”å være til i verden”. Ved bruk av Dagbladet.nos kommentarfelt er man relativt anonym (selv om dette er frivillig), og uten særlige bånd til andre brukere. Massemedia er ikke avhengig av symmetrisk interaksjon (Lüders 2007:194-195). Utviklingen på 1990- og 2000-tallet visket ut den tydelige forskjellen mellom massekommunikasjon og interpersonlig kommunikasjon. Brukerne oppfordres til å skape innhold selv. Hver bruker kan potensielt utøve massekommunikasjon. Dermed oppstår det utydelige områder i grenselandet mellom personlig kommunikasjon og massekommunikasjon (Lüders 2007:179). Dette er ikke tilfelle overalt, men det kan argumenteres for at den stadig økende satsingen på brukertjenester, interaktivitet og interaksjon kan bidra til uklare skiller.

Slik jeg ser det er det minst to situasjoner som kan oppstå. Den første er at muligheten er til stede for at man kan glemme at det man skriver er synlig for alle. Dette vil spesielt kunne være uheldig hvis man på en eller annen måte utleverer seg selv eller setter seg selv i en utsatt posisjon med tanke på omdømme og personvern. Den andre situasjonen er at det kan bli vanskelig for ukyndige brukere av en tjeneste å skille mellom innholdet som er redaksjonelt og innhold som er brukerskapt. Denne oppgaven har ikke til hensikt å avdekke hvorvidt tjenestene på VG Nett er utformet slik at det kan oppstå diffuse skiller mellom redaksjonelt og brukerskapt innhold. For å undersøke en slik problemstilling er det nødvendig med en egen undersøkelse, for eksempel av brukernes syn på designet, eller en klikkanalyse. Likevel er det viktig ikke å glemme at denne muligheten er til stede når det brukerskapt innholdet knyttes opp mot det redaksjonelle.

²¹ Vær Varsom-plakaten. (http://presse.no/Pressens_Faglige_Utvalg_PFU/Var_Varsom-plakaten/) Oppsøkt 25.4.09.

Nå kan terminalene utføre forskjellige oppgaver, det samme nettet kan brukes til ulike formål, og tilgang på en tjeneste er mulig fra forskjellige utgangspunkt og på forskjellige terminaler. Denne kombinasjonen av nettverkskonvergens, tjenestekonvergens og terminalkonvergens gjør at brukertjenester på nett ikke bare er forbeholdt brukerne som diskuterer eller blogger i lunsjpausen, men alle brukerne, når og hvor som helst. VG Netts tilbud plasserer seg sentralt i en servicekonvergens.

2.6 Nettdebattens diskurser

Selv om det konkrete innholdet på forumet ikke forskes på i denne oppgaven, kan det være nyttig å trekke veksler på forskning som tar et semiotisk utgangspunkt. Nær sagt alle prosesser som utspiller seg mellom meningsyttere og moderatorer i et forum har sitt utspring i et tekstlig innhold. I Engebretsen (2007) undersøkelse av 15 skandinaviske nettaviser, deriblant VGs nettutgave, identifiserer han seks diskurser som kan finnes i nettaviser. Til disse regnes velkomstdiskursen, aktualitetsdiskursen, opplevelsesdiskursen, kunnskapsdiskursen, den kommersielle diskursen og selskapelighetsdiskursen. Enkelte av diskursene begrenser seg til å innbefatte redaksjonelt innhold, mens kunnskapsdiskursen, aktualitets- og selskapelighetsdiskursen kan knyttes til innhold som produseres av leserne (Engebretsen 2007: 25-26). Det dialogiske elementet spiller en stadig sterkere rolle, både i journalistikken og utenom det rent journalistiske perspektivet, eksempelvis i nettsamfunn (Engebretsen 2007:154). Ifølge Engebretsen vil aktuelt leserprodusert stoff skille seg fra aktualitetsdiskursen og havne i selskapelighetsdiskursen. Engebretsen understreker at de ulike diskursene opptrer i samspill med hverandre, og at man for eksempel ved å publisere et debattinnlegg, både inngår i en sosial og en aktuell diskurs samtidig (Engebretsen 2007:26). Det er for øvrig mulig å bruke andre inndelingsmåter basert på for eksempel funksjon og oppdateringsfrekvens og bruk av multimedia (Hujanen og Pietikäinen 2004; Engebretsen 2007:160). Av de sjangrene som har lesergenerert innhold, debatter og blogger de mest sentrale. Bloggen er så ny som sjanger at den ikke har noen sammenlignbar nabo utenfor nettet, og at den ikke kan tenkes å foregå noe annet sted enn i digital form på nettet. Engebretsen nevner blant annet den folkelige debattens økte popularitet og elitedebattens mindre synlighet etter at debatt på nett ble vanlig (Engebretsen 2007:161). En undersøkelse

som tok for seg hvorvidt det er mindre skremmende for uerfarne debattanter å prøve seg på nettet, ville vært interessant. Samtidig må man ikke glemme ”the digital divide”. Terskelen for å begi seg ut på nettet kan for eksempel være høy for nybegynnere, og kanskje i særlig grad for eldre. Et siste apropos til sjangerkjennetegnene for lesergenerert innhold går på de tekniske løsningene. Det nevnes at de ulike løsningene medfører ulik grad av hurtighet i debattens gang, og ulik fordeling av diskursmakt mellom deltakerne (Engebretsen 2007:162). Det er ikke tvil om at hurtigheten er en svært viktig faktor ved nettdebatt, men som det fremgår av intervjuene med redaktør og moderator, krever denne hurtigheten også en lynrask reaksjon fra tilbydernes side, jf. mekanismen med forhåndssensur i VGs protokolltjeneste. Dette forhindrer ikke at hurtigheten er positiv. På nettet er noe annet nærmest ikke noe alternativ.

Argumenter fra forsvarere av nettdebatten nevnes blant annet i sammenheng med at sjikane og ”trolling”²² ikke er en norm, men et unntak (Engebretsen 2007:163). VG Debatts moderator gir også uttrykk for at skrekkeksemplene utgjør en svært liten andel av aktiviteten på forumet. Nettdebatten forsvares av Nærland (2007) med at lesere og deltakere som ikke har skrijving og utforming av tekst som virke, også får mulighet til å delta og bli hørt. Nærland skriver at hun ser et opprør mot den elitistiske debatten, og at mangfoldet gir debatten et demokratisk potensial, ”som foreløpig går elitene hus forbi” (Nerland 2007:URL). Den diskursive funksjonen til nettdebatten sies å være flertydig, der de på den ene siden fyller en demokratisk funksjon og ”seriøs” debatt, og på den andre siden en mulighet for ”alle” til å delta. Hva som er den mest korrekte måten å tolke sjangrene på, kommer an på hvilken diskurs tekstene leses i; i en samfunnsdebattdiskurs eller en selskapelighetsdiskurs (Lindholm 2006, Engebretsen 2007:163-164). Når det gjelder spørsmålet om de andre diskursene trues eller støttes av selskapelighetsdiskursen, vektlegger Engebretsen at selskapelighetsdiskursen ikke opptrer kun på avgrensede områder, selv om det eksisterer et slikt område. Engebretsens studie viser at selskapelighetsdiskursen er svært synlig hos nettavisene, ettersom den opptrer i tett samspill med aktualitets- og velkomstdiskursen (og ofte da på forsiden) (Engebretsen 2007:184-185). For VGs vedkommende er dette svært tydelig, da man som leser ikke aktivt trenger å oppsøke det for

²² ”Trolling” er en vanlig betegnelse på publisering av useriøse innlegg. Brukere som bedriver trolling, kalles troll.

øvrige svært omfattende Lesernes VG for å finne brukergenerert stoff. VG sørger for å lenke fra artikler til diskusjoner og blogger. På den negative siden nevnes ryktespredning, og et potensielt skifte i journalistikkens fokus fra fakta til spekulasjoner (Engebretsen 2007:185).

Det tekstlige innholdet på forumet må i denne oppgaven tas for gitt: Akseptabelt eller uakseptabelt, bra eller dårlig, uønsket eller ønsket. Den sistnevnte karakteristikken synes å være den VG setter mest pris på.²³ At det ønskede innholdet er det mest ønskelige, kan høres åpenbart ut, men poenget er at det hjelper VG å knytte forumet tettere opp til nettutgaven av avisen, når leserne selv diskuterer et spennende tema på en god måte (Engebretsen 2007:154, 160). Selv om det nevnes både fra VGs og forskeres hold at mengden uønsket innhold er forsvinnende liten i forhold til det gode innholdet, er det et tankekors hvis det er slik at brukerne, tilsynelatende både meningsytrere og lurkere, er opprørte over uønsket innhold. Når man kjenner til misnøyen blant brukerne og samtidig er klar over at det ligger innhold på VG Debatts sider som ikke er reglementert, er det grunn til å anta at det uønskede innholdet blir veldig synlig for de øvrige brukerne.

2.7 Hva gjør en moderator?

Ihlebak og Ytrebergs (2009) perspektiv på moderatorfunksjonen er bredt, og inkluderer studier av moderering både på internett og på fjernsyn. Jeg mener en slik tilnærming er nyttig fordi den kan være utgangspunkt for studier av ulike modererte debatt- og dialogarenaer.

Etableringen av en moderatorrolle i medier kan ses på som et resultat av forventinger fra omgivelsene, for eksempel reguleringsorganer og offentligheten (Ihlebak og Ytreberg 2009:49). Gjensidig påvirkning mellom mediene og organisasjonene finner vi eksempelvis i Vær Varsom-plakatens oppdatering om redaktøransvaret og ansvaret for brukernes publisering på nett. Medier som har et ønske om strukturerte og konstruktive dialogtjenester er nærmest nødt til å vurdere utfordringene rundt moderering av tjenestene sine, uavhengig av hvilket medium det er snakk om.

²³ Redaktør og moderator i intervju 6.10.08.

Det er flere måter moderator kan opptre på i et debattforum. Moderator kan være en synlig eller usynlig del av debatten, være en aktiv eller passiv medspiller. Rollen som medspiller kan utøves gjennom dialog med brukerne på selve forumet, eller ved privat kommunikasjon. Selve modereringen kan foregå enten ved åpne inngrep der det blir gitt en begrunnelse for moderatorens handling, eller ved skjulte inngrep der modereringen ikke synes eller ikke blir forklart. Utover selve modereringen, er det også moderators oppgave å holde forumet og diskusjonen oversiktlig. Arbeidet med å bedre oversiktligheten kan inkludere sletting av innlegg eller døde tråder for å rydde opp utseendet (Wright 2005:6, 9-10; Ihlebæk og Ytreberg 2009:50). Slik praksis vil antakelig være vanligere på utpreget formelle fora for politisk debatt, og ikke på mer uformelle fora som har et bredt spekter av temaer. Noen ser det også som en fordel at gamle innlegg og tråder blir liggende slik at de kan refereres til og leses i ettertid. Samtidig muliggjør lagringen av gamle innlegg, i kombinasjon med at innlegg ofte kun kan redigeres av forfatteren i et kort tidsrom etter publisering, at en bruker kan bruke et gammelt innlegg mot en annen bruker, slik at man må stå for det man har sagt. Det kan tenkes at enkelte brukere legger en demper på uttalelsene sine som følge av dette.

Alternativer til forhåndsredigering som middel for å heve nivået på debatten, inkluderer registrering eller identifisering av deltakere, begrenset åpningstid for debatten, restriksjoner på tilgjengelige temaer, økt moderering og poengvekting på gode innlegg (Ihlebak og Ytreberg 2007; Ihlebæk 2008:97). VG hadde ikke mulighet for poenggivning før omleggingen. Våren 2009 var det mulig for innloggede brukere å anbefale innlegg. I mulige temaer som kan diskuteres er det moderator som har myndighet til å legge restriksjoner. Åpningstiden er ikke begrenset. De to tydelige tiltakene VG opererer med blir dermed brukerregistreringen og modereringen i seg selv.

En oppgave moderator ofte har, er å vise startere av nye tråder til allerede eksisterende tråder med samme formål. Dette kan for det første hindre at grupper av debattanter forbigår hverandre, og for det andre bidra til å gi budskapet en tydeligere plassering på forumet. Når ikke moderator oppdager dette, er ofte andre forumbrukere raske med å påpeke at det eksisterer to tråder om det samme temaet, både overfor moderator og trådstarter.

2.8 Debattforumets demokratiske funksjon

En vanlig forutsetning for deltakelse i en demokratisk diskurs er kompetanse i å dra nytte av ny teknologi for å delta i kommunikasjon på internett, og for å kunne delta i en offentlig debatt. Dette kalles også literacy (Dahlgren og Olsson 2007; Andersen et al. 2008). Hvordan dette ”kravet” skal kunne legges på brukere av mer eller mindre uformelle nettfora, er uklart. For VG Debatts del fremstår forumet som tett knyttet opp til VGs nettutgave. Ser man på den stadig hyppigere frontingen av diskusjonene på nettavisens forside, som tiltrekker seg mange potensielle lesere, kan det være dekning for at man som meningsytrer her er en del av en offentlighet. Man er svært synlig, og man kan bryte regler. På den annen side er man (som oftest) på forumet som representant for seg selv, og i privat øyemed. Noen vil sikkert mene at man da ikke trenger annet enn en mening, og den tekniske innsikten for å ytre denne meningen. Lüders og Brandtzæg (2008) kommenterer også utfordringene ved brukerskapte innholdstjenester. De mener at det eksisterer store digitale skiller fordi det er de samme menneskene som er aktive i demokratiseringsprosessen utenfor internett, som er aktive på nettet. (Lüders og Brandtzæg 2008:45-48).

Mange av de politiske og økonomiske faktorene som påvirker mediene generelt, gjelder også for nyheter på nettet, blogger inkludert. Tuchman og Ostertags (2008) studie av nyhetsbloggens demokratiske potensial og funksjon, finner at nyhetsbloggen ofte får kritikk for å være uprofesjonell, av flere grunner: Manglende sjekk av fakta, dårlig kildevern, samt uklare skiller mellom redaksjonelt innhold og reklame. På den positive siden kan en uavhengig nyhetsblogg levere historier, kanskje kontroversielle, som større nyhetsmedier har valgt ikke å vektlegge.

Cavanagh (2007) sier man ofte kommer over mer monolog enn dialog i diskusjonsfora (Cavanagh 2007:88). Derfor er det kanskje lettere for en leser eller lurker å danne seg et bilde av opinionen, enn det er for meningsytrerne. Man må nærmest forutsette at folk leser hverandres innlegg på forumet, ellers ville det ikke blitt de heftige diskusjonene som faktisk forekommer. Derimot må det en omfattende tekstanalyse til for å finne ut om folk snakker forbi hverandre. Hvis folk snakker forbi hverandre eller dialogen er usammenhengende, vil mye av poenget med diskusjonen bli borte. Mange av trådene i debattfora handler vel så mye om enkeltbrukerens behov for å publisere en mening, som det å snakke sammen. Det

forekommer sågar tråder der hele poenget går ut på at innlegg ikke skal besvares, for eksempel tråder der målet er å lage en oversikt eller liste.²⁴ Hvis problemet med at budskapet drukner er stort, vil det kunne være til hinder for konseptet med forumet, selv om dette avhenger av typen forum. Cavanagh konkluderer med at diskusjonsforum nok ikke oppfattes som et seriøst alternativ til vanlig diskusjon (Cavanagh 2007:88-89). Denne konklusjonen vil dermed støtte norske undersøkelser, jf. Storsul et al. (2008) og Enli (2008).

Resultatet av en finsk undersøkelse om unge menneskers bruk av journalistikk i kombinasjon med interaktivitet og nye medier, viser at mange unge benytter seg av tilbud på internett i form av spørreundersøkelser, meningsmålinger og diskusjoner. Likevel ser det ut til at slike aktiviteter blir brukt først og fremst i underholdningsøyemed og ikke for i større grad å kunne være en aktiv deltaker i en offentlig diskurs. Motivasjonene for å delta i den samme dialogiske aktiviteten på nettet viser seg å være svært forskjellige fra person til person, og spenner fra et ønske om at ens stemme skal bli hørt, til ren tidtrøytte (Hujanen og Pietikäinen 2004).

Forskning fra flere hold og med forskjellige angrepsvinkler avdekker at det er et potensial til stede i dialogiske massemedier, som ikke fullt ut blir oppfylt på grunn av ulike hindre. Det gjør det desto viktigere å undersøke situasjonen blant VG Debatts brukere, og se på VGs vurderinger av situasjonen.

2.9 Nettfora og personvern

Nyere forskning rundt personvern og anonymitet har ofte tatt for seg nettsamfunn og dialogiske tjenester med større mulighet for personlige valgmuligheter enn det som er vanlig for nettfora. Likevel vil det være situasjoner der et nettforum vil være integrert i andre tjenester, for eksempel som del av et nettsamfunn. Ifølge Lüders faller personvernspromblematikk inn under to hovedkategorier: Den ene er krenking av personlige rom gjort av statlige eller kommersielle institusjoner. Herunder kommer kameraovervåking,

²⁴ Se for eksempel tråden "Din begravelsessang?" (<http://vgd.no/musikk-tv-og-film/musikk/tema/803856/tittel/din-begravelsessang>) Oppsøkt 25.4.09.

elektronisk sporing og behandling av personlige data. Den andre kategorien er frivillig avsløring og arkivering av personlig informasjon (Lüders 2008:103). Synlighet og anonymitet er blant stikkordene her, fordi det er høyst varierende hva folk tror og vet at de avslører om seg selv. Et eksempel er Facebook, som er en av relativt få sosiale tjenester der det kreves egeninnsats fra brukeren for å være anonym. Konseptet med Facebook hviler på at man opererer med fullt navn og kan lete etter bekjentskaper man allerede har. Likevel er ikke kontrollen strengere enn at det finnes useriøse profiler; det eneste man trenger for å lage en profil er en e-postadresse.

Jeg mener man kan skille mellom personvern på to måter når det er snakk om nettfora: Den ene er personvern for den enkelte brukers del, i et ”privacy”-perspektiv. Hvor utsatt er man som bruker for at ens eget personvern skal bli skadet utenfra? Hvor lett er det å ivareta en trygg tilstedeværelse på nettet? Den andre er personvern som beskyttelse *mot* ”angrep” fra andre brukere, der sensurmekanismene ikke strekker til. Risikerer utenforstående å bli ”hengt ut” eller på annen måte satt i fare ved andres handlinger på nettet? Hvor den ene eller den andre definisjonen av personvern spiller mest inn, vil komme an på nettstedets utforming. Likevel vil jeg argumentere for at det er den sistnevnte formen som gjør seg mest gjeldende på diskusjonsfora av samme format som VG Debatt i undersøkelsesperioden, hvor man ikke har noen stor, utvidet offentlig profil og dessuten er anonym. Uten en profil med mye potensiell informasjon vil den enkelte brukers personvern være godt ivaretatt, og det skal ifølge VG ikke være mulig for andre brukere å identifisere brukere, med mindre brukeren selv velger å publisere informasjon om seg selv. VGs moderator gir uttrykk for at selv om ikke publisering av informasjon om seg selv er forbudt, er det noe de helst anmoder om at ikke skjer:

”Noen brukere registrerer seg med fullt navn og initialer, det sier vi at ikke er noen god ide. En ting er hvis alle gjør det, noen vil jo det (...) men noen har gjort det uten å vite hva de går inn i, og vil bytte. Da gjør vi det. Vi endrer ikke vanlige nick. En ting jeg er litt opptatt av, er brukere som vet hvem andre er, og truer med å legge ut bilder og informasjon om andre. Der er jeg veldig lite mild.” (Mod.)

Ifølge moderator vil brukere som utleverer personlige opplysninger om andre bli utestengt fra forumet. I tillegg opplyser moderator at de fjerner telefonnumre og annen personlig informasjon, hvis noen skulle angre på å ha postet det. Redaktøren uttrykker samme syn på

saken, og understreker i tillegg at tilfeller av frivillig posting av informasjon om seg selv blir sett an fra gang til gang.

Det er mulig å slutte to ting av moderators uttalelser om vernet av meningsytterne: For det første går det frem at VG er svært nøye på å ivareta brukernes sikkerhet og å unngå potensielle lovbrudd og injurierende uttalelser. For det andre får vi vite at kontakt mellom moderator og brukere forekommer hyppig. Den eneste utleveringen av potensiell sensitiv informasjon er til VG ved registrering. Denne informasjonen er det ingen grunn til å tro at er utsatt for misbruk.

3. VG Multimedia, VG Nett og VG Debatt

Målet med dette kapitlet er å beskrive grunnleggende trekk ved VG Netts tilbud for brukerdeltakelse, og å beskrive vanlig praksis for bruk og moderering av VG Debatt, samt andre relevante sider ved brukertilbudet. Informasjonen baserer seg på intervjuer gjort med en redaktør og en moderator i VG Nett, VGs regelverk for bruk av forumet, samt observasjon av tjenestene. Metoden for intervjuene gjennomgås i kapittel 4.

3.1 VG Multimedia og VG Nett

VG eies av Schibsted, og VG Multimedia AS er et datterselskap av VG. De gir ut Verdens Gangs hjemmeside, VG Nett.²⁵ VG har også 40% eierandel i næringslivsavisen E24.no, og knytter ofte opp saker fra VG Netts forside til E24s sider.²⁶ VG Nett er ifølge VG selv Norges største nettsted regnet i antall brukere, med 1,4 millioner lesere om dagen og tre millioner unike brukere i løpet av en uke.²⁷ Foruten VG Nett har VG Multimedia eierandeler i søketjenesten Sesam,²⁸ datingtjenesten Møteplassen og det sosiale nettsamfunnet Nettby, som for øvrig er det største norske nettsamfunnet med 823 000 medlemmer.²⁹

VGs nettutgave legger opp til høy grad av brukerdeltakelse med konseptet Lesernes VG.³⁰ Der ligger samtlige av nettstedets muligheter for brukerne til selv å skape innhold samlet, selv om de fleste også er tilgjengelige og godt synlige andre steder på VGs sider. Redaktøren

²⁵ Info om VG. Historisk utvikling. (<http://vginfo.vg.no/sider/forstesider.php?aid=258>) Oppsøkt 26.4.09.

²⁶ Schibsted: Verdens Gang AS og VG Multimedia AS (http://schibsted.no/eway/default.aspx?pid=269&trg=MAIN_5512&MAIN_5512=5594:18937::0:5581:60:::0) Oppsøkt 26.4.09.

²⁷ Info om VG. (<http://vginfo.vg.no/sider/forstesider.php?aid=271>) Oppsøkt 26.4.09.

²⁸ Per mars 2009 er Sesam planlagt nedlagt til fordel for en søketjeneste tilknyttet tjenestene på Finn.no (<http://www.vg.no/teknologi/artikkel.php?artid=561611>) Oppsøkt 26.4.09.

²⁹ Per 7.4.09 (http://www.aftenposten.no/kul_und/article3019774.ece).. Nettby slås av Facebook når det gjelder å være nettsamfunnet med flest norske medlemmer (1,5 millioner ved årsskiftet 2008/2009), men det er vanskelig å oppdrive nøyaktige tall siden mange nordmenn ikke er i Facebooks Norway-nettverk. Facebook oppgir en økning i antall norske medlemmer på en million på ett år (<http://www.vg.no/teknologi/artikkel.php?artid=540242>). Oppsøkt 26.4.09.

³⁰ Lesernes VG - VG Nett. (<http://www.vg.no/lesernesvg>)

forteller at VGs fokus er at lesertjenestene skal kunne bidra med innhold som kan brukes i en journalistisk sammenheng.

Under fanen Lesernes VG høsten 2008 kunne man finne diskusjonsforumet, egne blogger (som i seg selv er fullverdige blogger, men under VGs domenenavn), "Tett på nett"-intervjuene (der leserne kan sende inn spørsmål til intervjuobjektet), videodelingssiden Snutter, Listefeber (hvor leserne kan lage hitlister og stemme på sine favoritter), Reisebrev (knyttet opp til avisens temasider om reise og ferier) og til slutt Elevavisen (samler artikler om skole og utdanning, samt "dagbok" for elever og lærere på ulike klassetrinn). I tillegg finnes gratulasjonssiden VG Hurra for ulike hilsener, og funksjonen "Protokoll", som VG selv oppretter for enkelte saker, gjerne i etterkant av en kulturbegivenhet. En protokoll kan for eksempel gi leserne mulighet til å kommentere premieren på et TV-program, gratulere håndballjentene etter en seier eller gi en siste hilsen til en avdød kjendis. Avhengig av temaet, kan man ofte gi terningkast. Protokollene er kun åpne for innspill i en begrenset periode, men blir liggende ute senere for å kunne leses. Protokoll er basert på nyere teknologi enn flere av de andre brukertjenestene, og er et nytt verktøy for avisen.³¹ Et trekk som skiller Protokoll fra flere andre av VGs tjenester, er at Protokoll ikke krever medlemskap for å bidra. Man kan opplyse om (for)navn, alder og hjemsted, men dette er frivillig.

På VG Debatt har det per september 2008 blitt forfattet 22,1 millioner innlegg.³² Det er ikke utarbeidet noen oversikt over hvilke debattfora som er størst, men man kommer fort frem til at VGs forum er det største blant de konkurrentene det er nærliggende å sammenlikne med, for eksempel Aftenpostens forum Debattcentralen. Redaktøren sier at VG ikke ser på spesifikke fora som konkurrenter til VG Debatt, og at fora generelt i liten grad er utsatt for konkurranse av hverandre, men heller av konkurrerende *aktiviteter* som kan ta tid fra forumbruken. Jeg velger her å referere til andre beslektede fora som konkurrerende fora, for å etablere et sammenlikningsgrunnlag. Ser man kun på foraene som tilbys av de store avisene, og kun på antall innlegg som ligger tilgjengelig for lesing, er VG Debatt Norges

³¹ Redaktør i intervju 6.10.08.

³² VG Nett Debatt per 1.10.08. (<http://vg.transact.no/Group.asp>)

største i sitt slag. Aftenpostens tjenester likner mye på VGs; man benytter felles innlogging for debattforum, fotoalbum og reisetips. Aftenpostens debattforum "Debattcentralen" har ikke en nøyaktig oversikt over totalt antall innlegg, men det dreier seg om betraktelig færre innlegg enn hva tilfellet er hos VG.³³ NRKs nettsiders forum har kun 1,2 millioner innlegg; Dagbladets nettsider har valgt et annet konsept som på mange måter ligger tettere opp mot papirutgaven og tradisjonell innleggsskriving.³⁴ Man kan sende inn en kommentar, merke formen som for eksempel "replikk" eller "kronikk", og fremme ønske om å sende innlegget til papir- eller nettutgaven. Innlegg som postes her vil da ikke bli behandlet på samme måte som i et forum i og med at disse vil måtte bli mottatt, lest og vurdert av en redaksjon. Et tilbud hos Dagbladet som ligger nærmere VG Debatt og de andre konkurrentene, er kommentarfeltet under enkelte artikler. Denne muligheten for anonym debatt og tilbakemelding er populær hos Dagbladets lesere og kan generere mange hundre innlegg, men skiller seg fra konkurrentene blant annet ved at man er nødt til å ta utgangspunkt i en utvalgt artikkel; ikke alle artiklene har dette kommentarfeltet, og man kan ikke starte debatter på eget initiativ.³⁵ Hvis man inkluderer andre store fora som ikke er tilknyttet noe stort nyhetsmedium, er Diskusjon.no et populært alternativ. De har 11,8 millioner innlegg på sitt forum.

VGs diskusjonsforum gikk før omleggingen under en rekke navn, selv inne på VGs egne nettsider. Diskutér, VG Debatt, VG Nett Debatt, VGD og Diskusjon var alle navn man kunne finne på diskusjonsforumets forside, samt på sider tilknyttet forumet. På spørsmål om hva VG selv omtalte forumet som, svarte redaktøren høsten 2008:

"Vi er vel litt i villrede om det sjøl. Det er som du sier, noen steder står det VG Diskuter, noen steder står det VG Debatt. Så vi har ikke noe fast navn på det, det vi ofte bruker er VGD. Vi bruker dem litt om hverandre. (...) det kommer en oppgradering av diskusjonsforumet nå ganske snart. På de skissene jeg har sett kalles det VG Debatt. Vi bruker altså begge navnene på det. VG Diskuter og VG Debatt. Og så er det vanligst at vi bruker VGD, egentlig." (Red.)

³³ Debattcentralen begynte våren 2009 å bli omtalt som Debattcentralen på Aftenpostens nettsider, i forbindelse med en omstrukturering av undergruppene på forumet. Mine sammenlikninger mellom VG og Aftenposten forholder seg til Debattcentralen slik den fremstod i undersøkelsesperioden.

³⁴ Debatt - Dagbladet.no (<http://www.dagbladet.no/debatt>). Oppsøkt 24.4.09.

³⁵ Dagbladets kommentarfelt har en funksjon som gjør det mulig å svare på et spesielt innlegg, slik at svaret blir liggende i direkte tilknytning til innlegget det besvarer. Mange kommentarfelt er enklere i utformingen, se for eksempel Bergensavisens kommentarfelt.

Det hersket med andre ord noe uklarhet om hva forumet egentlig het. Etter omleggingen har forumets forside fått et utseende i samme stil som de øvrige lesertjenestene til VG.

3.2 VG Debatts forumstruktur

VGs debattforum ble levert av firmaet Petrograd (tidligere TransAct), som også utarbeidet løsninger for andre Schibsted-divisjoner, blant annet Aftenpostens forum Debattcentralen, og debatttjenester for E24 og svenske Aftonbladet.³⁶ VG Debatt og Debattcentralen var lenge nærmest identiske i utseende. Til tross for enkelte redesigner av begge fora, var teknologien som lå bak, fremdeles den samme.³⁷ VG skriver selv ikke noe om hvorvidt de har en leverandør av selve teknologien forumet består av. VG Debatt og Debattcentralen er relativt tradisjonelle i utforming og struktur. Den strukturen forumet hadde før omleggingen, hadde blitt beholdt med kun små endringer, siden forumets oppstart.

VG Debatt har en såkalt asynkron struktur, i likhet med mange andre debattfora med samme utforming (Wright 2005:1). Dette innebærer at innspillene ikke trenger å publiseres i en bestemt rekkefølge, med den fordelen at en bruker kan ta seg tid til å formulere et godt svar på et innlegg, selv om det kommer til andre innlegg i mellomtiden. Ulik flere andre former for dialogiske tjenester med en synkron struktur hvor man er nødt til å svare umiddelbart for å føre debatten videre, gir asynkroniteten mulighet til en bredere, mer planlagt og mer omfattende debatt (Wright 2005:1).

Som en kommentar til argumentet om at en asynkron struktur muliggjør godt planlagte debattinnlegg, bør det påpekes at den asynkrone strukturen nok bidrar til en del dårlig gjennomtenkte innlegg, nettopp fordi debatten vil fortsette uavhengig av om man som meningsytrer bidrar med et innlegg eller ikke. På dette grunnlaget kan det tenkes at mange svarer raskt, for å forbli en synlig del av debatten mens den er på sitt mest aktive.

Før omleggingen var VG Debatt delt i seks hovedkategorier: Samfunn, forbruker, sport, sex og samliv, kultur og fritid, og til sist utdebattert. Hver av disse hadde igjen sine

³⁶ <http://www.petrograd.no/prosjekt.asp>. Per 26.4.09 eksisterer ikke Petrograds hjemmeside.

³⁷ Redaktør i intervju 6.10.08.

undergrupper. De seks hovedkategoriene skilte temabolkene fra hverandre. Samfunn var størst med 23 undergrupper, deretter fulgte sport med 21, kultur og fritid med 20, forbruker med 12 og sex og samliv med 5. Under utdebattert-kategorien lå det fem undergrupper. Debatter i utdebattert-kategorien var, da som nå, egentlig ikke ment til videre debatt, kun lesing, selv om det var mulig å skrive der. Ifølge redaktøren er seksjonen ment å gi et signal til brukerne om at ”her er det lite aktivitet”, og at hvis et tema i seksjonen skulle få økt aktualitet, kan det tenkes å bli flyttet.³⁸

Selv om det er mer enn åtti³⁹ undergrupper på VGs debattforum,⁴⁰ er det stor forskjell på aktiviteten i de ulike undergruppene. Særlig tre undergrupper stikker seg ut; en i hver av de store kategoriene. Det er grunn til å tro at VG ser an de små undergruppene, og beholder undergrupper med liten, men regelmessig aktivitet og trofaste brukere. Enkelte av forumets undergrupper både innbyr til og krever lange, strukturerte innlegg, mens det i andre undergrupper er mer naturlig med et kort innlegg. En annen ting man må huske på er at et innlegg vil regnes som et innlegg både i denne oppgaven og hos VG eller et annet forum, uavhengig av lengde, og uavhengig av hvorvidt innlegget består av tekst, et bilde, kun en lenke, et såkalt ”emoticon” som for eksempel et smilefjes eller liknende. Antallet innlegg forteller oss dermed veldig lite om *tekstmengden*. Derfor har jeg her valgt å legge mest vekt på antall debatter, eller ”temaer”, som VG kaller det. VG markerer undergrupper som ikke har hatt aktivitet på en stund, ved å forandre farge på overskriftene. De tre største undergruppene på VG Debatt, målt i antall temaer⁴¹ var i september 2008 Fotball - Premier League med 227 933 temaer, Backstage med 202 011 temaer og Politikk – Norsk med 111 574 temaer.

³⁸ Intervju med redaktør 6.10.08.

³⁹ Per 18.9.2008. Fra tid til annen oppretter VG nye grupper etter ønske fra brukerne, slår sammen grupper og fjerner gamle grupper med lite aktivitet eller ”problemgrupper”. Dette skjedde flere ganger under arbeidet med oppgaven (<http://vg.transact.no/Group.asp>).

⁴⁰ Moderator i intervju 6.10.08.

⁴¹ Per 18.9.2008 (<http://vg.transact.no/group.asp>)

Brukerne på VG Debatt har lenge hatt muligheten til å opprette en liten profil. Svært få benyttet seg av denne muligheten.⁴² Forumet er søkbart fra eksterne søkemotorer som for eksempel Google og Kvasir.

Ettersom forumet er knyttet tett opp til VGs nettutgave, har alle journalistene mulighet til å starte en ny debatt angående en sak de jobber med. Dette kan også gjøres med de andre lesertjenestene. Redaktøren forteller at formålet med dette er å dra i gang en debatt hvis det ikke eksisterer noen debatt om temaet fra før, for eksempel for å kunne bruke den på forsiden. Deretter lar journalisten den i stor grad gå sin gang av seg selv. Erfaringsmessig er det alltid debatter brukerne selv har startet, som ”går best”, i den forstand at de lever lenge og får mange bidrag, og det er derfor gunstigst å lete etter eksisterende debatter først.

3.3 Endringer i forumet etter oppgraderingen

VG Debatt fikk en oppgradering i november 2008. Denne oppgraderingen fikk i første rekke innvirkning på det visuelle, og dernest i bruken av forumet. Forumet har nå en egen nettadresse, vgd.no, som nok kan sies å styrke VG Debatt som merkenavn, i motsetning til den tidligere bruken av minst tre forskjellige navn på forumet. Fremdeles er det noe varierende navnebruk, da man finner tre ulike navn i tre ulike overskrifter på forsiden, men ”Diskuter”-navnet ser ut til å være faset ut.

Det nye forumet har en rekke nye funksjoner. Profilsiden der brukerne kan fylle ut informasjon om seg selv, har ikke blitt betydelig utvidet, men har et mer iøynefallende utseende og noen flere felter med informasjon. Brukerne kan sende personlige meldinger til hverandre, og det er mulig for brukerne å anbefale innlegg. De mest anbefalte innleggene havner i en liste på forsiden av forumet. Utseendemessig er forsiden nå delt inn i ulike felt, med gruppeoversikten slik man kjenner den fra den gamle layouten, som hoveddel. Høyresiden av forsiden inneholder en liste med snarveier til de anbefalte innleggene, en egen ”Hjelp meg”-seksjon med aktuelle tråder fra undergrupper med forbrukertematikk, samt en liste over nye medlemmer og nylig innloggede medlemmer (se vedlegg 2).

⁴² Intervju med redaktør 6.10.08.

En av de mest iøynefallende nyvinningene på vgd.no er ”Dagens Innlegg”. Dagens innlegg plasseres høyt oppe på forsiden, og fungerer som blikkfang, med brukerens ”nick” og profilbilde godt synlig. En liknende ordning ble forsøkt i 2004 basert på forslag fra brukerne, men ble da ikke beholdt på grunn av liten respons.⁴³ Jeg mener fronting av ”dagens innlegg” uttrykker to viktige poeng fra VGs side: For det første viser det at avisen vektlegger forumets posisjon som en del av VG som nettavis og ikke som et frittstående forum. For det andre gir VG et inntrykk overfor de besøkende på forumet av at de engasjerer seg i hva som skjer inne på forumet og faktisk tar seg bryet med å lese (enkelte) bidrag.

3.4 Bruk av VG Debatt og VGs andre lesertjenester

Brukerne registrerer seg med fullt navn og telefonnummer. Ved registrering lager man seg et brukernavn eller ”nick”, som man beholder så lenge ens konto er aktiv. Den samme kontoen brukes for å delta på VG Debatt som for de andre tjenestene, eksempelvis opprettelse av en blogg. VG sitter altså med opplysninger om brukerens navn og telefonnummer, som blir brukt til å ta kontakt hvis det skulle oppstå situasjoner som krever dialog med redaksjonen. Brukerne må verifisere kontoen sin ved hjelp av mobiltelefonen hver sjette måned. Dette betyr at ved en eventuell utestenging, trenger brukeren et nytt mobiltelefonnummer for å få tilgang.⁴⁴ Den gamle profilen blir liggende, sammen med alle gamle innlegg tilknyttet profilen.

”Du får ikke fjernet profilen din, men du må ha nytt telefonnummer, nytt nick, og så er du inne igjen. Det klarer vi ikke hindre, det er det umulig å sette en stopper for, men det innholdet som ligger der, som er publisert, det ønsker vi ikke å endre. Verken hva som er skrevet eller hvem som har skrevet det”. (Red.)

Ifølge redaktøren har VG en klar policy på at de ikke endrer brukernavn på kontoene. Dette begrunnes med at brukere knytter andres brukernavn direkte til innleggene, slik at brukernavnet blir meningsytterens identitet overfor alle brukere av forumet. For å unngå at

⁴³ VG Nett Debatt: Nominer dagens innlegg (<http://vgd.no/kultur-og-fritid/vg-diskuter/tema/660639/tittel/nominer-dagens-innlegg>) Oppsøkt 22.4.2009.

⁴⁴ Redaktør i intervju 6.10.08.

en bruker opptrer med flere identiteter og potensielt annerledes oppførsel, og for å opprettholde kontinuiteten i brukernes historikk, endres derfor ikke brukernavn.

3.5 Moderering av VGs lesertjenester

Moderatorens arbeidsoppgaver vil avhenge av en rekke faktorer: Tjenestetilbyderens (her: VG) formål med forumet, tjenestetilbyderens prioritering av modereringsbehovet, forumets tekniske natur og dets institusjonelle kontekst. Under disse forutsetningene kan moderator opptre i en rekke roller, som kan sies å falle inn under fem kategorier, riktignok løst definerte: Oppfordring, sortering, redigering, sletting og utestenging (Wright 2005:9, Ihlebæk og Ytreberg 2009:53).⁴⁵ På bakgrunn av intervjuene med redaktøren og moderatoren vil jeg redegjøre for roller moderator er ment å fylle, eller kan fylle, ved moderering av VGs lesertjenester.

VG benytter seg av forskjellige strategier for moderering og overvåking av de ulike tjenestene. For videotjenesten Snutter, som enkelt kan beskrives som en norsk variant av YouTube, praktiserer VG premoderering. Moderator presenteres automatisk med en rekke stillbilder fra videoen, slik at man raskt kan oppdage upassende innhold. Redaktøren forteller at pornografisk innhold, samt innhold som bryter med opphavsretten, er prioriterte utfordringer ved moderering av Snutter. Situasjoner der folk ikke har gitt samtykke til å være med i videoen, er det noe høyere terskel på å slette, ettersom det er vanskelig å vite hvorvidt klagen er reell. Moderator nevner at det kommer inn ”overraskende lite rart” til Snutter, og at de fleste brukerhenvendelsene angående Snutter er copyrightspørsmål. Snutter er den eneste av tjenestene som ikke er hovedsakelig tekstbasert. Dermed foregår fremgangsmåten for moderering av de andre lesertjenestene stort sett med utgangspunkt i meningsytringer i form av tekst.

VGs lesertjenester modereres ni timer om dagen, fordelt på tre økter á tre timer. I tilfeller der sjansen er stor for at det skal dukke opp noe problematisk, som under en turbulent nyhetssak, hender det at det modereres ekstra. Moderator sier hun ikke vet om det er noen spesielle

perioder på året der det er mer hektisk enn vanlig, for eksempel på forumet, men at hun har inntrykk av at det er mindre aktivitet i helger og ferier. Hendelser som inntreffer periodemessig, som valg og viktige fotballkamper, fører ofte til økt aktivitet.

I arbeidstiden holder moderatorene oppsyn med alle lesertjenestene, i tillegg til å besvare henvendelser fra brukerne. De tydeligste rollene en moderator i VG fyller, er knyttet til redigering, sletting og utestenging. Her kan moderator opptre som synlig eller skjult når det gjøres endringer i de publiserte innleggene. Det publiseres mye stoff som kan betegnes som ”spam”, i form av mange identiske innlegg som postes på rad, og bruk av for lange signaturer.⁴⁶ Forumet har en mekanisme for å forhindre ”spamming”, i form av en sperre for hvor mange tråder en bruker kan opprette innen en gitt tid. Denne funksjonen skal ikke være til hinder for vanlig bruk av forumet, men er til for å stoppe eksempelvis automatisk genererte tråder.

Oppgaver det er tydelig at moderator, eller redaksjonelle medarbeidere som utfører modereringsoppgaver, innehar fra tid til annen, inkluderer å stimulere til debatt eller samtale, altså oppfordring. Moderator gir inntrykk av at dette er noe hun liker, selv om det ikke skjer ofte:

”De fleste innlegg jeg skriver er selvfølgelig relatert til debatten, men [moderatorene] har startet flere debatter og, ja, tøysetråder. Når man vet hva man gjør og ikke går for langt kan man ha det litt moro der. Og også da starte seriøse tråder som gjelder saker.” (Mod.)

I tillegg kan moderator tipse journalister om debatter som burde bli presentert på VG Netts forside. Dette skjer ikke i like stor grad som den intervjuede moderatoren mener det kanskje burde. Med tanke på VGs store daglige tilfang av innlegg, og at forumet er tilknyttet en stor nettavis, er behovet for en ”debattleder” som stimulerer til diskusjon eller deltar aktivt i debatten, sjeldent. Sorteringsfunksjonen i VG Debatt blir også begrenset. Selv om redaktøren påpeker at det er muligheter for å gjøre raske endringer i forumet, går det frem at endringer i strukturen av undergrupper og tråder, gjerne tas på sparket, og at slike endringer

⁴⁵ Å studere hvilke roller VGs moderatorer faktisk fyller, krever observasjon/analyse av innholdet på forumet, for å kunne gi eksempler fra debatten på synlig inngripen eller deltakelse fra moderators side.

⁴⁶ Signaturer er valgfrie, og vises nederst i alle innlegg fra brukeren. Typiske eksempler er slagord, mottoer og sitater.

ikke alltid blir fulgt opp for å se om disse var effektive. Hvis for eksempel en moderator oppdager økt aktivitet i en av ”utdebattert”-gruppene, kan gruppen flyttes vekk fra utdebattert-seksjonen uten at det først trenger å godkjennes redaksjonelt.

Moderator kan ha en rolle som ”greeter”, hvis oppgave er å ønske folk velkommen (Wright 2005:9-10). Det kan ikke sies å være en del av moderators jobb i VG. Moderatører med spesialkompetanse på enkelte områder er ikke naturlig for et mangefasettert forum som VG, der en vel så nyttig spesialkompetanse tilsynelatende kan sies å være kompetanse om selve modereringen.

Å fjerne døde tråder (Ihlebak 2008:97; Ihlebak og Ytreberg 2009:50) er ikke vanlig praksis hos VG Debatt. Både redaktør og moderator uttrykker at noe av poenget med forumet er at ingen innlegg som ikke bryter med reglene skal fjernes, selv om en bruker skulle bli utestengt:

”Det blir liggende. Det som slettes er det vi slår ned på. Du blir stengt ute for noe du har skrevet, og det blir da sletta (...) du har jo deltatt i en løpende debatt. Hvis vi da går inn og fjerner ting fra en bestemt bruker, vil jo debatten bli ødelagt. Så selv om det ligger innhold der fra en utestengt bruker, har det mening i konteksten det står i.” (Red.)

Med andre ord forblir alt gangbart stoff liggende ute. Dette gjelder også eldre innlegg produsert av en utestengt bruker. Dette vil på den ene siden medføre rettferdighet overfor brukerne, men kan også bidra til uoversiktighet i diskusjonen, i og med at brukeren teoretisk sett ikke vil komme tilbake for å kunne bidra i debatten hvis denne skulle blusse opp igjen. VG opererer i stedet med ”utdebattert”-seksjonen. Brukerhenvendelsene inkluderer også generell ris og ros og generell teknisk support, blant annet knyttet til innlogging og verifisering av registreringskoder.

Når et regelbrudd skjer, vil enten moderator oppdage dette selv, eller bli tipset om det fra en bruker ved hjelp av en egen knapp under hvert innlegg. Denne knappen ble i de to undersøkelsesperiodene kalt ”Er innlegget upassende? Tips oss”, nå kalles funksjonen ”Upassende innlegg?” Ved varsling om et upassende innlegg, må brukeren oppgi en e-postadresse, samt en begrunnelse for hvorfor innlegget er upassende. Når moderator mottar denne meldingen, må han/hun se på konteksten innlegget er publisert i, og også vurdere brukerens historikk: Vedkommende kan være en ny bruker som kanskje er ukjent med

regelverket og takhøyden, eller det kan være en bruker med lang fartstid og mange innlegg. Moderator har nå i utgangspunktet tre valg. Tipset kan ignoreres, hvilket ikke medfører verken sletting eller sensurering av innlegget, eller noen tilbakemelding til brukeren. Innlegget kan slettes eller sensureres, hvorpå brukeren får en advarsel som må aksepteres for å kunne fortsette bruken av forumet. Innlegget kan slettes og brukeren stenges ute, hvilket det gis beskjed om neste gang brukeren forsøker å logge seg inn. Det kommer frem fra både moderator og redaktør at mange tips ignoreres, fordi tipseren ganske enkelt er uenig i det som har blitt skrevet, eller forsøker å diskutere med moderator.

Siden våren 2007 har regelbrudd på én av VGs lesertjenester medført utestenging fra alle tjenestene. Redaktøren forklarer bakgrunnen for dette med en antakelse om at det kun er et fåtall brukere som skaper problemer. Systemet med mobilregistrering er innført for å heve terskelen for å komme seg inn igjen etter en utestenging. Enkelte debattfora krever kun e-postadresse og et passord. Siden det er relativt enkelt å opprette en ny e-postadresse ved behov, og tilsvarende komplisert å registrere et nytt mobiltelefonnummer, er mobilregistrering regnet for å gi økt sikkerhet.

Sanksjonene kan variere i styrke, avhengig av karakteren til regelbruddet. Moderator sier at VG ofte vil begynne med å utestenge brukeren, for deretter å ha dialog per e-post og prate om regelbruddet. Det er mulig å bli utestengt i en kortere periode. I tilfeller med problembrukere kan det skje at vedkommende bruker ikke tar utestengingen på alvor. Utestengte brukere skal alltid motta en melding med begrunnelse. Moderator forteller at regelen om utestenging fra alle tjenestene ofte brukes som en advarsel overfor brukeren, hvilket gjør det enkelt å se om brukeren klarer å avslutte konflikten. Moderator synes det er viktig at brukerne ”lærer seg å gå videre, og begynne blogg- eller diskusjonsdagen i morgen på ny”.

Det er mulig å stille spørsmål ved rettferdigheten i VGs ”nulltoleranselinje”, der man blir utestengt fra alle lesertjenestene ved å begå et regelbrudd på én av dem. VGs argument om at man ved å kjøre en streng linje kan bli kvitt de få som lager trøbbel, kan være urettferdig fordi det vil hindre en bruker som eksempelvis har uttalt seg sjikanerende på VG Debatt i å gjøre en ellers uskyldig handling som for eksempel poste en karaokevideo på Snutter, eller å kommentere utkastelsen fra forumet i sin VG-blogg. Avstraffelsen blir på denne måten ikke

kun tilpasset selve forseelsen. På den annen side gir VG inntrykk av å være villige til å gi brukerne en sjanse til å oppføre seg, før en eventuell straff ilegges. VG beholder brukerinformasjon som navn og mobiltelefonnummer i sin database, slik at det skal bli lettere å gjenkjenne utestengte problembrukere, og hindre at disse tar seg inn igjen på forumet.

Redaktøren skiller mellom ”pre- og post- moderering” av tjenestene, der premoderering inkluderer gjennomgang av tekst, bilder eller video før innholdet publiseres og blir synlig for brukerne. Redaktøren mener at forhåndssensur generelt ikke vil fungere i fora på grunn av at det er et for stort omfang av tekst til å kunne gjøre det, og at debatten dermed mister flyten:

”Nei, omfanget er altfor stort for å gjøre det, og for at du skal synes det er interessant å delta i en debatt, må du kunne gjøre det umiddelbart. Du skriver inn din mening, og så må du umiddelbart få se den andres mening, som du igjen svarer på. Hvis vi skulle sitte og moderere på det før det ble publisert, ville helt opplegget falle sammen. Da kunne man like gjerne skrive leserbrev i avisen. Det samme gjelder for blogg. Og Snutter”. (Red.)

Det må tas hensyn til at moderatoren kan regnes som en del av redaksjonen, med mulighet til å gjøre redaksjonelle valg. Likhetene mellom en moderator og en redaktør kan være store. Hvis en moderators oppgaver blir mange og omfattende, og hans/hennes tilstedeværelse bevisst gjøres tydelig for brukerne, ligger denne formen for moderering nærmere en redaktørrolle enn den rent tekniske modereringen (Ihlebak og Ytreberg 2009:52). Moderators potensielle makt må altså kunne sies å være stor, selv om moderatorene ikke alltid bruker makten.

Postmodereringen er den modereringsformen man finner på VG Debatt. I hovedsak dreier praksisen seg om redigering av et innlegg, eller sletting av hele innlegget. Modereringen tar ofte utgangspunkt i aktuelle situasjoner som kan oppstå for eksempel i kjølvannet av nyhetssaker. En utfordring for moderatorene ligger ofte i å forhindre at det settes ut rykter om navngitte personer, gjerne kjendiser. I enkelte tilfeller har moderator kommunisert med journalisten, for å være sikker på å kunne søke etter riktig navn hvis det skulle bli opprettet en tråd om saken:

”Når sånne saker dukker opp, er det gjerne noen som poster feil navn. Men de fleste poster det rette navnet, og det er jo ikke så lett å finne det gale navnet på de som blir hengt ut.” (Mod.)

Redigering av et innlegg uten å fjerne det gjøres dersom kun en liten del av innlegget er upassende. I slike tilfeller vil innlegget få en signatur nederst, som forteller leseren at VG Nett har endret innlegget. Dette kan for eksempel være spekulasjoner eller påstander rundt rettssaker der man ikke har mulighet til å sjekke fakta, eller ting moderator oppfatter som unødvendig og debattforstyrrende. Eksempel på det sistnevnte kan være bruk av skjellsord. Både moderator og redaktør gir uttrykk for at redigering av innlegg ikke forekommer spesielt hyppig. VG Debatts regelverk av den 19.10.2008 oppfordrer til å diskutere sak og ikke person, samt å holde en saklig tone (se vedlegg 3). I regelverket slik det ser ut per 18.4.2009, har det blitt lagt til "leveregler" som skal bidra til å opprettholde en god tone på forumet (se vedlegg 4). Regelverket sier ikke at bruk av skjellsord eller banning er forbudt, og dette forekommer på forumet i flere ulike sammenhenger. Sletting av skjellsord for å forbedre kvaliteten på innholdet, må ses på som en subjektiv vurdering av moderator, som forteller at enkelte meningsyttere foretrekker å få hele innlegget slettet, fremfor å få det redigert.

Ifølge moderator har ikke noen eventuell foreldelsesfrist for klager på upassende innlegg, blitt diskutert i VG. Moderator begrunner det med at det vil forstyrre flyten i debatten:

"Skal man slette et innlegg som blir tipset om, som er to måneder gammelt? Det blir liggende der, men hvem leser det? Det er sikkert tusenvis av innlegg som ligger ute, som er helt ureglementerte, og hvis jeg nå får en klage om et sinnssykt innlegg om jøder eller innvandrere som er et år gammelt, så lar jeg jo det ligge. Selv PFU har jo foreldelsesfrist.⁴⁷ Hele dynamikken med at innlegg følger innlegg, tråd følger tråd, blir begravd, så det skal mye til for å slette det." (Mod.)

Moderators linje støttes av redaktøren, som også understreker at uttalelser antakelig kan "gjemmes bort" i deler av forumet der det er lite sannsynlig at det vil oppdages, og dermed bli liggende ute mens det egentlig skulle ha blitt fjernet. Samtidig mener redaktøren at moderatorene har så lang erfaring at de er klar over muligheten for at noen ønsker å gjemme bort et ureglementert innlegg.

⁴⁷ PFUs foreldelsesfrist er på tre måneder, selv om dette kan fravikes hvis ikke klageren har hatt mulighet til å gjøre seg kjent med saken. Se for øvrig vedtekter for PFU: (http://www.presseforbundet.no/Pressens_Faglige_Utvalg_PFU/Vedtekter/Vedtekter+for+PFU.b7C_wtrW7V9hRDQ3v.ips). Oppsøkt 25.4.09.

Takhøyden i de ulike undergruppene varierer, og innlegg vil i noen grupper få bli stående, mens de i andre grupper, og dermed andre sammenhenger, ville blitt fjernet. Backstage er den undergruppen der takhøyden regnes for å være størst, ifølge både redaktøren og moderator. Moderator forteller at også UFO-gruppen har rom for mer kontroversielle innspill, for eksempel i form av konspirasjonsteorier.

3.5.1 Bruk av filter

VGs syn på forhåndssensur i forumsammenheng er altså negativt fordi det senker hastigheten på debatten. For Protokoll er redaktørens syn annerledes; der argumenteres det for at tekstmengden som kommer inn er så stor, og kommer inn så fort at man må anvende forhåndssensurering:

"(...) der har vi bygd inn et filter som ikke fjerner noe, men setter opp et varsel. Så fort et ord dukker opp i noe folk har skrevet, vises det på en egen side for moderator. Da kan moderator fortære gjøre en vurdering. Protokollen er et nytt verktøy for oss, fikk det i fjor (...), litt mer moderne teknologi for oss. Og så er det ofte at det kommer enormt mye innlegg veldig fort, du kan få noen hundre innspill i løpet av noen sekunder når det står på som verst. Der er det ingenting som blir publisert før vi har lest gjennom. Og det gjør vi i redaksjonen selv, eller vi ber moderator gjøre det. Så det fungerer på en litt annen måte." (Red.)

Selv om ikke redaktøren nevner det, må man anta at en annen årsak til forhåndsmodereringen av Protokoll er det faktum at tjenesten ikke krever registrering. Den fremste ulempen med et filter som kun søker i teksten, er at også ord som er gangbare, men som inneholder visse bokstavkombinasjoner, også fanges opp. VG har også filtre som kan brukes på debattforumet. Med utgangspunkt i en liste med ord, kan filteret innstilles til automatisk å sensurere visse ord i det øyeblikket innlegget publiseres, eller sende et varsel til moderator. Filtrene fungerer etter sigende dårlig, og verken redaktøren eller moderatoren har jobbet særlig med disse filtrene. Redaktøren nevner eksempelvis at et filter ikke vil kunne brukes hvis det pågår en debatt om et skjellsord, ettersom det aktuelle ordet ville blitt fjernet så snart noen skrev det. Hvis man ser på VGs regelverk, og samtidig tar med i betraktning at det finnes søkefiltre for ord, men som ikke brukes, kan man slutte at moderatorenes jobb i større grad ligger i meningsutvekslingen på et større plan enn hvorvidt noen fører en stygg språkbruk. Det er også naturlig å slutte at det ville vært svært tidkrevende for moderatorene

å konsekvent skulle vurdere alle kontekster i innlegg som blir markert av filteret. Således ligger også mye av ansvaret for nivået på debatten hos meningsytrerne selv.

En annen metode for å holde oppsyn med problembrukere, fungerer slik at alle innlegg fra en spesiell bruker havner i en liste. Moderator understreker at denne formen for moderering er lite praktisert.

"Vi har noen veldig, veldig få under oppsyn, men stort sett... Vi får veldig mange tilbakemeldinger fra brukere som føler at de er under oppsyn, at vi følger med på dem, men det er ikke sant. Det er ikke interessant, rett og slett. Jeg vil tro det gjelder mange av de samme som tror at vi har en klar agenda. Det kan være brukere som det er interessant å lese hva skriver fra tid til annen, men ikke for å sensurere eller slette dem. Det blir helt feil." (Mod.)

3.5.2 Moderator møter meningsytrerne

Moderator er klar på at problemtilfellene er få, og at de aller fleste brukerne er forståelsesfulle når det er en dialog mellom bruker og moderator.

"Vi har jo ikke noe ønske om å holde brukere ute. Noen ganger er det veldig tydelig at det ikke er nødvendig. Så vi kan godt bare ha en "prat" med brukeren og si at du må unngå det her, og så er det greit. Mens noen virker det som om er på leting etter noen å krangle med, og nå har de endelig funnet "Den På Nettet" som de kan krangle med." (Mod.)

Moderator gir uttrykk for at hun synes det kan være en utfordring å skulle være objektiv til enhver tid, særlig i persondebatter mellom brukere og i tunge politiske debatter, men legger til at "de fleste utfordringene av objektiviteten vi har fått, har vært lette å håndtere". Enkelte undergrupper på forumet fremstår for moderator som mer turbulente enn andre, som for eksempel undergrupper om innvandring, rasisme, flerkultur og livssyn. Det kan naturligvis også oppstå krangler i undergrupper som ikke har et politisk eller livssynsrelatert utgangspunkt. Hun mener kranglingen mellom meningsytrere kan skremme nye brukere:

"Der [i fotballgruppene] er det en del greier, brukerne identifiserer seg veldig med laget, kaller hverandre for scousers,⁴⁸ omtaler hverandre som om de var født og oppvokst i Birmingham... hvis det er debattødeleggende, slår vi ned på det. Noen kommer inn og vil bare prate litt om fotball, og

⁴⁸ Vanlig betegnelse på personer fra Liverpool-området.

havner midt i en sånn svær greie med lange historier og fiendskap. Ikke alle er klare for det.” (Mod.)

Ifølge moderator er en mulig årsak til at debattene i de ovennevnte undergruppene kan eskalere, at brukerne befinner seg der i kortere perioder av gangen enn i andre undergrupper på forumet. Moderators resonnement sammenfaller med forskning gjort av blant andre Wise (2006), som har funnet at lurkere i begynnelsen kan føle seg ukomfortable når de ikke kjenner forumet.

3.5.3 VG om VG Debatt

Modereringsomfanget regnes som godt, og verken moderator eller redaktøren mener det bør mer moderering til. Begge understreker at det modereres svært mye mer i dag enn hva tilfellet var for noen år tilbake, både med tanke på antall moderatorer og tid som brukes til moderering. Ifølge redaktøren vil faren for eventuell subjektivitet hos moderator rundt en debatt ikke være til noe stort hinder, så lenge ting som ødelegger for debatten eller for andre debattanter, blir tatt tak i. Han mener også at det er naturlig at moderator blir mislikt, nettopp fordi jobben går ut på å sensurere noe meningsytteren mente at kunne publiseres. Å bli sensurert vil oppleves som urettferdig, selv om meningsytteren kanskje er klar over at innlegget var på grensen av hva som tolereres. Hvorvidt meningsytterne mener at innlegget de har skrevet, faktisk kan publiseres eller ikke, vil naturligvis variere. Det må tas høyde for at noen meningsyttere med overlegg forsøker å provosere og vil finne ut hvor grensen går.

Det står i regelverket til VG av 18.10.2008 at reglene for debatten er å betrakte som minimumskrav (se vedlegg). Redaktøren mener at misnøyen med moderator delvis ligger i at brukerne har manglende kunnskap om hva som faktisk kan publiseres, og at mange ønsker et tydeligere regelverk. Dette ser han på som vanskelig. Regelverket fungerer som en veiledning både for meningsyttere og moderator, slik at konteksten ofte spiller en like stor rolle som de konkrete reglene:

”Prinsippet moderator følger er ’Hva er sagt, og i hvilken kontekst?’, nettopp fordi vi ønsker at så mye som mulig skal kunne sies. Hvis vi har regler som er for konkrete, låser vi oss fast i en moderering som kanskje ikke er hensiktsmessig.” (Red.)

At VG er opptatt av å vurdere hver enkelt situasjon ut fra sammenhengen, signaliserer at de er opptatt av en rettferdig behandling av meningsytrerne. Samtidig vitner brukernes ønske om et klarere regelverk, samt brukernes kommentarer om inkonsekvente moderatorer, at VGs linje med vekt på å utvise skjønn i modereringen kanskje ikke har kommet klart nok frem overfor brukerne. Ingen av de to versjonene av regelverket oppgaven viser til, sier noe om at hvert enkelt innlegg vil bli vurdert etter hvilken kontekst det publiseres i. At et slikt hensyn tas, kan antakelig synes åpenbart for noen brukere, mens for andre vil nettopp manglende kjennskap til de individuelle vurderingene kunne forsterke følelsen av urettferdig behandling. Redaktøren forteller at regelverket brukes når et innlegg slettes eller sensureres, med henvisning til en spesiell regel, for å unngå konfrontasjoner med meningsytreren.

Det er tydelig at de VG-ansatte som jobber tett med lesertjenestene, er svært opptatt av at forumet skal bestå, og at det fremdeles er en relevant og nødvendig ytringsform på nettet i dag, selv om det nå finnes flere andre, mer moderne tjenester. Redaktøren utdyper sitt syn på forummodellen som debattarena:

"(...) man har funnet en modell som fungerer, og så har det dukket opp så mange andre ting som har tatt over, sånn at ingen egentlig har tatt jobben med å finne en smartere måte å lage en diskusjon på. Du har fått bloggtjenester, Facebook og MySpace og alle de der, så forum er en av de eldste nettaktivitetene du kunne drive med. Det ble laget på slutten av 90-tallet og ble etablert da, og så har det liksom blitt værende som det var den gangen. Det er ikke så veldig mye videreutvikling, har jeg inntrykk av."
(Red.)

Selv om det må nevnes at videreutvikling av debattforumet i noen grad har foregått, både utseendemessig og brukermessig, er poenget til redaktøren at *formen* fremdeles er den samme. Bruks- og debatteknikken i et forum anno 2009 er i utgangspunktet slik den var mer enn ti år tidligere, siden konseptet med asynkron struktur, relativ anonymitet og moderering er intakt.

VGs utfordring består i deres øyne i å tiltrekke seg personer som i utgangspunktet ikke er interessert i å delta i en diskusjon. Det er utgangspunktet for oppgraderingen av forumet:

"De brukerne som er [på forumet] vet jo hvordan det foregår, de vet hvor de finner ting og sånn, så det er ikke de vi trenger å gjøre en oppgradering for. De er stort sett veldig fornøyde. Hvis du leser en sak på VG Nett, er det en link til diskusjonen. Klikker du på den, er det viktig at du kommer til et sted der du synes det er interessant å være; du kommer til diskusjonsforumet"

hvor du forhåpentligvis skal finne noe du synes er innbydende og interessant å bruke tid på.” (Red.)

4. Metode for undersøkelsen av VG Debatt

I arbeidet med oppgaven har jeg benyttet meg av tre arbeidsmetoder: I første rekke datainnsamling ved skjemaundersøkelse, dernest intervjuer, og i noen grad også feltobservasjon av forumet i forkant og etterkant av datainnsamlingen. I dette kapitlet blir metoden for gjennomføring av de to skjemaundersøkelsene og intervjuene med VG gjennomgått. Dette inkluderer en beskrivelse av hovedundersøkelsen og kontrollundersøkelsen, vurderinger av hovedundersøkelsens reliabilitet, validitet og generaliserbarhet, og fremgangsmåte for intervjuene, samt behandling av deltakerne i undersøkelsene og informantene med hensyn til personvern og anonymitet.

4.1 Retningslinjer for internettforskning

Ved forskning på internettfenomener, og kanskje særlig ved forskning på fora, må man ta hensyn til personvernet til de mange brukerne som ønsker anonymitet (Østbye et al. 2003:154). Dette gjelder også ved gjengivelse av ”nick”, som ofte kan være sterkt knyttet til en brukers opptreden i mange sammenhenger på nettet, og sitater knyttet til ”nicket”. Videre må man alltid huske at anonymisert innhenting av informasjon fra internett, for eksempel gjennom spørreskjemaer, kan være feilaktig, hvis noen har utgitt seg for å være en annen person.⁴⁹ Min undersøkelse benytter seg ikke av brukernavn eller personinformasjon som kan knyttes til deltakere i spørreundersøkelsene, eller informantene i VG. Alle moderatorene opptrer på VG Debatt under brukernavnet ”VG Nett”, og man kan derfor ikke skille mellom ulike moderatorer i deres innlegg på forumet. Selv om det kan forekomme unøyaktigheter i populasjonen i skjemaundersøkelsene, må man anta at de aller fleste har avgitt korrekte svar. Respondenter som har avgitt gjensidig utelukkende svaralternativer, samt åpenbare useriøse svar, er fjernet fra datasettet. Ingen form for sensitiv informasjon i form av personopplysninger, inkludert IP-adresser, har blitt samlet inn. Det er ikke mulig å

⁴⁹ De nasjonale forskningsetiske komiteer: Forskningsetiske retningslinjer for internettforskning. (<http://www.etikkom.no/retningslinjer/internett>) Oppsøkt 24.4.2009.

identifisere enkeltpersoner verken i datamaterialet eller i den ferdige oppgaven, eller knytte enheter fra spørreundersøkelsene til brukernavn på VG Debatt. Undersøkelsene ble innmeldt til og godkjent av Norsk Samfunnsvitenskaplig Datatjeneste (Personvernombudet for forskning) i forkant.⁵⁰ Prosjektet ble vurdert til ikke å være meldepliktig; likevel er det svært viktig å ivareta respondentenes personvern.

4.2 Spørreskjemaundersøkelsene

Spørreskjemaundersøkelsene jeg har utført, er av typen postenquete (Østbye et al. 2002:134-136). I hovedsak er det to typer spørsmål som benyttes i undersøkelsene: Spørsmål som innhenter bakgrunnsinformasjon om respondentene, og deres handlinger eller opplevelser, kalles gjerne atferds- og situasjonsspørsmål. Spørsmålene om moderator kalles holdningsspørsmål (Østbye et al. 2002:140-142). Utvelgingen av enheter, heretter kalt respondenter, foregikk ved selvseleksjon. Det vil si at alle som var oppmerksomme på at undersøkelsen foregikk, selv valgte hvorvidt de skulle delta i undersøkelsen (Hellevik 2002:120).

De statistiske undersøkelsesresultatene har tre viktige funksjoner. For det første kan undersøkelsen brukes til å bestemme hva en meningsytrer er, eventuelt bekrefte eller avkrefte den forutsatte definisjonen av en meningsytrer. For det andre kan undersøkelsen brukes til å gi et grunnleggende bilde av brukernes bruksmønster. For det tredje står undersøkelsene som bevis på graden av engasjement hos brukerne av VG Debatt. Etersom hovedundersøkelsen har enkelte manglende data og manglende muligheter for å utarbeide statistikk, blir kontrollundersøkelsen desto viktigere.

Dersom intet annet er oppgitt, er antallet respondenter 1250 i hovedundersøkelsen og 1195 i kontrollundersøkelsen (heretter referert til som N=1250 og N=1195). Spørreskjemaene er

⁵⁰ Prosjekt 16854.

utformet i Universitetet i Oslos tjeneste for datainnsamling, Nettskjema.⁵¹ Alle kvantitative data er kodet, analysert og feilsøkt i SPSS 16.

4.2.1 Gjennomføringen av undersøkelsene

For begge undersøkelsene ble det lagt ut en forklarende tekst på VG Debatt sammen med en lenke til svarskjemaet. Jeg gjorde dette i form av å skrive et vanlig innlegg med informasjonsteksten, med VGs velsignelse. Informasjonsteksten om undersøkelsen ble lagt ut i ni ulike undergrupper på forumet: Politikk – norsk, Politikk – internasjonal, Fotball – norsk, Fotball – Premier League, Fotball – Internasjonal, Musikk, Backstage, Vitenskap og VG Diskuter. Utvelgelsen av undergrupper ble gjort i samråd med VG, både for å kunne treffe mange brukere, og for å treffe forskjellige brukere. Politikkgruppene og fotballgruppene er begge blant de største undergruppene på forumet, og regnes av VG for å ha brukere som poster ofte og som ofte logger seg på. En smalere undergruppe som Vitenskap vil ha få innlegg og få tråder i løpet av en uke. Til gjengjeld er Vitenskap ifølge VG et eksempel på en undergruppe med lange og planlagte innlegg, og trofaste brukere. Musikk og Backstage er undergrupper som det er høy aktivitet i, men med en brukermasse som antas å være mer sporadisk. De samme ni undergruppene ble benyttet både for hovedundersøkelsen og kontrollundersøkelsen.

Moderator ble på forhånd informert om at undersøkelsen skulle legges ut. Trådene ble festet øverst i undergruppens lister av tråder (såkalt ”sticky”), slik at de skulle synes. Vanligvis ligger kun nye tråder og tråder med fersk utvikling øverst, mens eldre tråder og tråder uten utvikling faller nedover i listen. At undertegnede fikk ligge øverst på forsidene i flere dager, falt ikke i god jord hos alle brukerne, men alt i alt var tilbakemeldingene på forumet positive. Enkelte ga riktignok uttrykk for at VG Debatt var et noe merkelig undersøkelsesobjekt, mens andre igjen gjorde det klart at de ikke kom til å svare uten å få mer informasjon om undersøkelsen.

⁵¹ <https://nettskjema.uio.no/>

Hovedundersøkelsen i 2007 var åpen fra den 9.6 til 30.6. I løpet av perioden kom det inn 1250 besvarelser. Kontrollundersøkelsen i 2008 var åpen for besvarelser fra den 13.2 til den 17.2. Denne fikk inn 1265 besvarelser. Da et tilstrekkelig antall besvarelser var oppnådd, fikk moderator beskjed om å fjerne ”sticky” og la trådene falle nedover i listene på undergruppene.

4.2.2 Operasjonalisering og utforming av spørsmål

For operasjonaliseringen av problemstillingen var det viktig å vurdere hvilken informasjon som var nødvendig for å kunne utarbeide en oversikt over meningsytterne (Østbye et al. 2002:147). I hovedundersøkelsen (vedlegg 5) har jeg innhentet grunnleggende bakgrunnsvariabler, grunnleggende data om brukervaner samt brukernes synspunkter på moderator. I kontrollundersøkelsen (vedlegg 6) har jeg undersøkt tilsvarende forhold, med enkelte endringer i spørsmålsutformingen. Hovedpoenget med undersøkelsene var å innhente data som kunne identifisere brukerne som meningsyttere og lurkere slik det står beskrevet i problemstillingen, og å innhente data om brukervaner for å belyse mulige sammenhenger mellom brukervaner og tilfredshet med moderator. Lukkede spørsmål er spørsmål der de mulige svaralternativene er oppgitt på forhånd. Åpne spørsmål lar respondenten selv formulere svaret (Østbye et al. 2002:143). I all hovedsak er lukkede spørsmål benyttet, for å lette kodingen. I hovedundersøkelsen valgte jeg å gi respondentene muligheten til å utdype svarene sine på enkelte spørsmål.

I hovedundersøkelsen var det mulig å oppgi en fritt valgt hovedgrunn for bruk av VG Debatt Dette ville, hvis de andre svaralternativene helt og holdent hadde blitt kuttet, gitt mer nøyaktig informasjon. Hvis man derimot foretar en inndeling i kategorier av tekstsvarene på spørsmål 1.6, kan man sette disse kategoriene opp mot kategoriene fra spørsmål 1.5 og få en mer nyansert fordeling. Enkelte svar på spørsmål 1.6 har tydeligvis blitt gitt snarere som en utdyping av et svaralternativ på spørsmål 1.5, enn som et resultat av at respondenten ikke fant et tilfredsstillende svaralternativ. En kommentar som ”En fin måte å utveksle forskjellige synspunkt” kan godt kategoriseres slik at de passer inn under et alternativ på spørsmål 1.5, for eksempel alternativet ”Det er spennende å delta i ulike debatter”. Man må

holde muligheten åpen for at svaralternativene på spørsmål 1.5 kan ha vært for like eller uklare. Dette benyttet da også enkelte respondenter spørsmål 1.6 til å påpeke.

I hovedundersøkelsen fikk respondentene også muligheten til å skrive kommentarer på hva de var fornøyde eller misfornøyde med, spesifisere hvilke diskusjonsfora utover VG Debatt de benyttet seg av, samt utdype hvorfor, eller i hvilke sammenhenger, de brukte nettopp VG Debatt. Disse svarene viste seg svært vanskelige å kode og behandle, og noen liknende innsamling ble ikke gjort i kontrollundersøkelsen. Kommentarene er likevel verdifulle, spesielt sett i sammenheng med VGs syn på ulike forhold ved forumet.

4.2.3 Forskjeller mellom hoved- og kontrollundersøkelsen

Dette avsnittet skal forklare og begrunne ulikheter mellom undersøkelsene hva angår spørsmålsformuleringer og svaralternativer, og endringer som ble gjort på bakgrunn av erfaringene fra hovedundersøkelsen. Kontrollundersøkelsen tjener to formål: Å sjekke fakta fra hovedundersøkelsen, og å innhente data som ikke ble samlet inn i hovedundersøkelsen. Hovedundersøkelsen innhentet ikke data om kjønnsvariabelen, og det var en viktig grunn til å gjøre en andre undersøkelse. Samtidig var det en god mulighet til å teste reliabiliteten, samt å innhente informasjon som lettere lot seg kode og behandle i et datasett.

Hovedundersøkelsen hadde ikke noe svaralternativ for personer under 15 år på spørsmålet om alder (1.10), da jeg vurderte det til at det ikke ville være behov for det. Det kom noen negative reaksjoner på dette, i form av at enkelte brukere benyttet kommentarfeltene ment til uttalelser om moderator, til å påpeke at de ikke fant noe alternativ for alderen sin. Derfor ble alternativet "under 15" inkludert i kontrollundersøkelsen. Det ga likevel ikke en stor oppslutning. Det kan tenkes at store deler av forumet enten ikke appellerer til denne aldersgruppen, eller at mange føler de ikke er gamle nok til å delta i flere av debattene.

I hovedundersøkelsen hadde respondentene muligheten til å krysse av for flere alternativer på spørsmålet om brukergrunn (spørsmål 1.5). I kontrollundersøkelsen ble dette endret til at man kun skulle oppgi alternativet man regnet som sin hovedgrunn, hvilket gjør at spørsmålene ikke kan kontrolleres mot hverandre på samme måte. Sammenlikninger mellom hoved- og kontrollundersøkelsen er ellers foretatt der det var mulig.

4.2.4 Reliabilitet

Ifølge Østbye et al. (2002) er reliabilitet et mål på ”kvaliteten i innsamlingen, bearbeidingen og analysen av data” (Østbye et al.2002:40).

Der det har vært mulig, har jeg sammenliknet svarfordelingene i hoved- og kontrollundersøkelsen. Dette er en stabilitetstest. Høy stabilitet gir høy intrasubjektivitet, hvilket betyr at samme forsker vil kunne oppnå samme resultat for samme fenomen (Hellevik 2002:184). De to undersøkelsene er utført i to ulike perioder på året. En vanlig midtvintersuke og en uke i fellesferien om sommeren, kan ha gjort at brukergrunlaget var forskjellig i de to periodene. På den annen side vil det være en styrke for oppgaven at de to undersøkelsene i stor grad samsvarer med hverandre. Forumet gjennomgikk ikke endringer av betydning for utfallet av undersøkelsene, mellom undersøkelsesperiodene.

Tekniske problemer med datasettet fra hovedundersøkelsen gjorde det vanskelig å lage krysstabeller mellom variabler i hovedundersøkelsen. Derfor tar alle krysstabeller utgangspunkt i kontrollundersøkelsen. Siden samsvaret mellom de to undersøkelsene jevnt over er godt, er det grunn til å tro at forskjellene i disse svarene ville ha vært liten ved sammenlikning med hovedundersøkelsen.

Flere av spørsmålsformuleringene har rom for tolkning. Det må tas hensyn til at brukernes forståelse av spørsmål og svaralternativer er forskjellige. Det er også en mulighet for at svarene lurkerne avgir på spørsmål 1.5 (og 1.6 i hovedundersøkelsen) om brukergrunn, kan være mindre nøyaktige enn svarene meningsytrerne avgir. Selv om en bruker svarer ”det er spennende å delta i ulike debatter”, eller ”det er fint å kunne være anonym...”, betyr ikke dette nødvendigvis at denne brukeren faktisk er en meningsytrere. Likevel er ikke svaret feil. For én bruker kan konseptet om å delta i en debatt, gå ut på å lese gjennom debatten, mens andre brukere forutsetter at handlingen ”å delta” inkluderer skriving. Selv om folk har kunnet tolke dette på ulike måter, gjør ikke det deres motivasjoner for å benytte seg av forumet mindre begrunnede. På bakgrunn av dette resonnementet har jeg valgt ikke å regne svar på spørsmål 1.5 og 1.6 som ”ugyldige”. Spørsmålene som har som mål å innhente bakgrunnsinformasjon, ble utformet med brede svaralternativer, slik at alle skulle kunne avgi et passende svar.

Det ligger mye lidenskap i tekstkommentarene. Mange er ren hets av moderator, og regnes som ugyldige. Andre kriterier som har ført til et ugyldig svar er å ikke svare på spørsmålet på en måte som kan kategoriseres, å skrive ”vet ikke” eller å svare på et annet spørsmål.

4.2.5 Validitet

Hellevik definerer validitet som et mål på hvorvidt de egenskapene som måles er de samme egenskapene som problemstillingen krever (Hellevik 2002:183). Østbye et al. skriver at begrepet betyr ”det å måle det en sikter mot å måle” (Østbye et.al 2002:39). Jeg sikter mot å måle mønstre for tid tilbrakt på forumet, besøkshyppighet, skrivevaner og brukernes holdninger til moderator. Brukernes oppfatning og tolkning av svaralternativenes ordlyd kan medføre unøyaktigheter i disse målingene. Intensjonen med spørsmålene var å samle inn data som ligger nærmest brukerens normale atferd, men siden det ikke er noen måte utover stabilitetstesten å kontrollere dette på, må vi stole på at brukerne avga korrekte svar. På spørsmålene om skriving av innlegg og starting av nye tråder vil svarene nødvendigvis bli veldig individuelle, siden respondentene selv tolker svaralternativene. Dette kan igjen føre til unøyaktigheter i statistikken. Hvis svaralternativene skulle vært mer spesifikke, for eksempel med forslag til antall innlegg per dag, ville dette krevd bakgrunnsinformasjon om brukervaner som verken jeg eller VG hadde.

Det var ikke mulig å begrense svarmulighetene for spørreskjemaet til én besvarelse per respondent, for eksempel ved å sperre en IP-adresse fra å besvare undersøkelsen for andre gang. Registrering av IP-adresser vil kunne kompromittere anonymiteten til respondentene og dermed gjøre oppgaven meldepliktig i henhold til personopplysningsloven, hvilket ikke var ønskelig for meg.⁵² Både hoved- og kontrollundersøkelsen *kan* derfor inneholde multiple svar. Begge datasett har blitt feilsøkt. Ved to tilfeller fant jeg henholdsvis seks og ti identiske besvarelser på rad i kontrollundersøkelsen. Dette kan skyldes at noen respondenter opplevde problemer med det elektroniske svarskjemaet, selv om det ikke kom noen tilbakemeldinger på dette. Enkelte kan ha avgitt besvarelse to ganger med flere timers eller dagers

⁵² Norsk samfunnsvitenskapelig datatjeneste. Melde- og konsesjonsplikt. (http://www.nsd.uib.no/personvern/forsk_stud/meldeplikt.html). Oppsøkt 26.4.09.

mellomrom; da vil det ikke være mulig å oppdage dette. Hovedundersøkelsen hadde ingen tilsvarende tilfeller av mange identiske besvarelser på rad. Som en del av feilsøkingen i kontrollundersøkelsen identifiserte jeg identiske besvarelser i SPSS. Etter feilsøkingen er 94,7 % av svarene unike.

Et forhold som ville vært interessant å se på, er den eventuelle sammenhengen mellom lav tilfredshet med moderator, og bruk av andre fora i tillegg til VG Debatt. En teknisk begrensning i hovedundersøkelsen gjorde at det ikke er mulig å foreta denne sammenlikningen. Det bør påpekes at bare én eksplisitt påpekte at han/hun benyttet et annet forum grunnet misnøye med moderators oppførsel på en av VG Debatts undergrupper.

Kommentarene brukerne fylte inn på spørsmål 1.5, 1.8 og 1.13 i hovedundersøkelsen, er kodet av meg i etterkant av undersøkelsen, som et resultat av at problemer med datasettet i SPSS ikke gjorde det mulig å kode dem for bruk i statistikken. Siden brukerne har skrevet inn sine egne kommentarer anonymt, kan det potensielt bidra til mer ekteføyte uttrykk enn det som kanskje ville kommet frem i et gruppeintervju eller liknende.

4.2.6 Generaliserbarhet

Det ikke har vært gjort noen liknende undersøkelse av VG Debatt tidligere. Dette går på generaliserbarheten: Forholdet mellom populasjon og utvalg.

Østbye et al. (2002) oppgir at et utvalg på 1000 eller 1500 enheter kan være tilstrekkelig for å trekke slutninger fra undersøkelsesresultater til populasjonen eller universet.

Generaliserbarheten avhenger av antallet enheter i utvalget, og fremgangsmåten som ble brukt for å komme frem til utvalget (Østbye et al. 2002:41). Hellevik påpeker at *tilfeldig variasjon* i utvalget kan spille inn og skape unøyaktigheter (Hellevik 2002:372-373).

Et viktig moment i denne oppgaven er å vurdere hva som faktisk er populasjonen. VG sa at de ikke hadde noen oversikt over antall registrerte brukere på forumet da intervjuene ble gjort. Et foruminnlegg av moderator fra 2006 anslår rundt 100 000 brukere.⁵³ Satt på spissen

⁵³ VG Nett Debatt: Hvor mange registrerte brukere er det på VGD? (<http://vgd.no/kultur-og-fritid/vg-diskuter/tema/1050133/tittel/hvor-mange-registrerte-brukere-er-det-paa-vgd>) Oppsøkt 26.4.09.

kan den potensielle brukermassen for VG Debatt, hvis man inkluderer alle potensielle lurkere, være minst like stor som antallet lesere av VGs nettutgave.

4.3 Intervjuer med representanter for VG

Jeg har gjort to intervjuer med personer i VG. Kommunikasjon med VG utover dette har foregått per telefon. Intervjuer ble avtalt per telefon, og begge intervjuene ble gjennomført 6.10.2008. I tillegg hadde jeg én samtale med redaktøren like i forkant av gjennomføringen av hovedundersøkelsen. Intervjuobjektene har status som informanter; derfor bruker jeg denne betegnelsen på intervjuobjektene gjennom oppgaven (Østbye et al.2002). Sitatsjekk ble tilbudt begge informantene før ferdigstilling av oppgaven. Begge intervjuene ble tatt opp med diktafon, etter at samtykke hadde blitt innhentet fra informantene. Begge intervjuene ble også transkribert i sin helhet.

Den ene informantens oppgaver inkluderer i dette tilfellet utvikling og oppdatering av VGs lesertjenester, arbeid med siden Lesernes VG og sider tilknyttet Lesernes VG. Informanten har også en rolle som kontaktledd mellom moderator og brukere, for eksempel i konfliktsituasjoner. På grunnlag av dette, har jeg valgt å referere til vedkommende som ”redaktør” i oppgaven, idet arbeidsoppgavene inkluderer flere redigerende funksjoner.

Den andre informanten er en av moderatorene. Denne moderatoren modererer VG Debatt, i tillegg til Snutter, blogger og protokoller, altså nær sagt alle VGs lesertjenester, og er i oppgaven referert til som ”moderator”. Det er kun denne moderatoren som siteres i oppgaven, og som fungerer som oppgavens representant for alle VG Netts moderatorer. Tilfeller i oppgaven der spørsmål eller brukersitater refererer til ”moderator”, refererer ikke nødvendigvis til den samme moderatoren som ble intervjuet til oppgaven, men til én av moderatorene som modererer VG Debatt.

En erfaring jeg har gjort meg i arbeidet med oppgaven, er at moderatorene hos enkelte forumbrukere er svært upopulære mennesker, som opplever trusler og sjikane. Dette har VG vært åpne om før (Ihlebak og Ytreberg 2009). VG krevde derfor anonymitet for moderatoren. Redaktøren utdyper dette i intervjuet:

”Vi ønsker at moderatorene skal være anonyme, fordi de jo er dårlig likt. Man er ikke glad i noen som sletter meningene dine (...) Det vi er redde for, er at en moderator skal oppleve at det står en diskusjonsbruker på døra hjemme og banker på med et eller annet uoppgjort.” (Red.)

Ettersom det kun er gjort to intervjuer med representanter for VG i oppgaven, samt at også redaktøren har en viss kontakt med brukere, ser jeg ingen grunn til å bruke navnet på redaktøren i oppgaven. Begge uttaler seg i egenskap av yrkene sine, der særlig moderator opererer etter et sett retningslinjer, og kjønn skulle derfor spille en liten rolle. For enkelhets skyld, og også som et språkmessig grep, refererer jeg til redaktøren som ”han” og til moderator som ”hun”. Jeg vurderer det til at disse to intervjuene er tilstrekkelig for å representere VGs side, da redaktøren også har erfaring som moderator, og moderatorene samarbeider tett med redaksjonen. I tillegg samarbeider moderatorene ofte med hverandre.

Formålet med intervjuet med redaktøren var å innhente informasjon om arbeidet som utføres med lesertjenestene, redaktørfunksjonen, ulike sider ved modereringen av forumet, samt fremtidsplaner for VG Debatt og debattfora generelt. I tillegg kommenterte redaktøren enkelte av resultatene fra kontrollundersøkelsen. Formålet med å intervjuer en moderator var å innhente informasjon om arbeidssituasjon, utfordringer, vanlig praksis og erfaringer knyttet til arbeidet med moderering. Redaktøren kan sies å inneha en noe mer variert rolle, med mindre direkte kontakt med forumet og dets brukere enn moderator. Likevel skal man ikke utelukke at objektiviteten i intervjuene kan ha blitt farget av informantenes personlige opplevelser.

Begge intervjuene var semistrukturerte, og ble gjennomført med løst utarbeidete intervjuguider (vedlegg 7). Begge informantene var på forhånd løst informert om temaene vi skulle komme inn på, men ut over det var guiden kun for å tjene intervjuets gang. Intervjuene forløp på en måte som kan kategoriseres som *samtaleintervjuer*. Intervjuene var nødvendige fordi korrekt informasjon om modereringspraksis i VG er vanskelig å få tak i på annet vis. Intervjuene ble gjennomført i etterkant av undersøkelsene. Informantene kunne, da de ble presentert med resultater fra undersøkelsene, kommentere disse og dermed bekrefte eller avkrefte funn. Samtaleintervju er en intervjuform med rom for spontanitet, slik at informantene også kan utdype spørsmål på eget initiativ (Østbye et al. 2002:100-102).

En alternativ måte å innhente informasjon om modereringspraksisen på, kan være gjennom (deltakende) observasjon av forumet. Jeg mener derimot at denne oppgaven, som undersøker forholdet mellom brukerne av forumet og forumets moderator, vil tjene på å se resultatene av spørreundersøkelsene i lys av en definert rolle av hva moderators oppgaver og praksis er, sett fra tjenestetilbyderens side, av to grunner. For det første vil ikke inntrykket av moderators handlinger farges av selv å være en meningsytrer eller lurker på forumet. For det andre vil det kunne være vanskelig å innhente korrekt informasjon basert kun på observasjon av den kommunikasjonen mellom meningsytrer og moderator som er synlig på forumet, siden for eksempel kommunikasjon i etterkant av en utestenging foregår privat.

Validiteten i intervjuene styrkes av at det ble gjort opptak og transkribering, siden dette gir økt mulighet til å gå tilbake og se etter sammenhenger og tolke svarene i etterkant (Østbye et al. 2002:120).

4.4 Observasjon og kildeinnsamling

Dersom ikke annet er oppgitt, er alle internettreferanser kontrollert for tilgjengelighet 26.4.2009. Jeg gjør oppmerksom på at kildehenvisningene som lenker til adresser som begynner med **<http://vg.transact.no/>** ikke lenger er tilgjengelige, da firmaet TransAct ikke lenger er leverandør av VG Debatt. Alle referanser til tråder på VG Debatt er tilgjengelige uten å være registrert som bruker.

Jeg har benyttet meg av ikke-deltakende observasjon. Formålet med observasjonen har vært å se etter endringer på forumet, samt å innhente informasjon om utseende, funksjoner, endringer og andre forhold som ikke kom frem under informantintervjuene. Dette *kan* beskrives som kontaktfri observasjon, ettersom brukerne av forumet, mine respondenter inkludert, ikke ble direkte informert om observasjonen (Hellevik 2002:107). En streng definisjon av typen observasjon jeg foretok meg blir imidlertid ikke nødvendigvis meningsfull, da jeg kun har observert *bruk* av forumet for å finne diskusjoner som tjener som eksempler i oppgaven. Jeg har ikke observert bruk av forumet for å innhente informasjon om modereringen.

VG opplyste i intervjuene at de har anledning til å gjøre raske endringer på forumet. Ikke alle slike endringer blir varslet i forkant eller informert om i etterkant. Dette innebærer at regelverket for forumet kan ha gjennomgått kortvarige forandringer mellom mine undersøkelsesperioder, som siden ble endret tilbake.

5. Resultater av brukerundersøkelsene

Dette kapitlet er firedeelt. Del 5.1 definerer rollene til moderatoren, meningsytreren og lurkeren. Del 5.2 er viet tabeller og kommentarer knyttet til bakgrunnsvariablene kjønn, alder og yrke. Del 5.3 tar for seg brukervaner, mens del 5.4 ser på brukernes syn på moderator ved hjelp av tabeller og uttalelser brukerne kom med i hovedundersøkelsen.

I hovedundersøkelsen fikk respondentene muligheten til å skrive kommentarer for å utdype forhold ved sin bruk av VG Debatt. Brukerne fikk kommentere tre forhold: Hva de var fornøyde eller misfornøyde med ved moderatorens rolle, spesifisere hvilke diskusjonsfora utover VG Debatt de benyttet seg av, samt utdype hvorfor, eller i hvilke sammenhenger, de brukte nettopp VG Debatt. Disse svarene viste seg svært vanskelige å kode og behandle. Det ble derfor ikke gjort noen innsamling av tekstsvar i kontrollundersøkelsen. Man kan ikke knytte uttalelsene direkte til meningsytrere eller lurkere. Likevel er ikke uttalelsene mindre viktige eller sanne. Derimot er de både viktige og interessante sett i forhold til VGs syn på ulike forhold ved forumet sitt, i denne undersøkelsen representert ved en redaktør og en moderator. Dette er en av få muligheter brukerne av forumet har til anonymt å kunne komme med synspunkter på forumet utover muligheten til å kommentere i ”VG Diskuter”- undergruppen, kommentere i et annet forum, eller ved korrespondanse med moderator.

5.1 Moderator, meningsytrere, lurker: Tre roller

En modell som viser forholdet mellom moderator og brukere vil ha en tredelt definisjon. Modellen min av alle som befinner seg inne på forumet kan man sette opp slik:

5.1.1 Moderator

På den ene siden har du moderator. Moderatoren representerer VG. Moderatoren skal ta hensyn til VGs egne retningslinjer og regler, samt lover som blant annet går på personvern, ytringsfrihet og ærekrenkelse. Moderatorens arbeidsfelt vil primært være rettet mot innleggene, og dermed det tekstlige innholdet, som publiseres inne i forumet, ettersom dette

er den eneste måten brukerne kan uttrykke seg på i forumet. Forumet kan ses på som en vegg eller tavle, der moderator befinner seg på den ene siden.

5.1.2 Meningsytrer

På den andre siden av "veggen" befinner brukerne seg. Her har vi to typer brukere, som jeg i denne beskrivelsen vil referere til som de aktive og de passive. De aktive brukerne er de som publiserer innlegg på forumet, enten ved å starte en ny tråd eller ved å bidra til en eksisterende tråd. Disse brukerne kan kalles "meningsytrere", siden de ved å publisere innlegg benytter seg av den eneste muligheten man har til å bli hørt i et forum. En "mening" vil ikke nødvendigvis bety en fyldig kronikk eller replikk med velbalanserte argumenter og god disposisjon. Det vil derimot innbefatte alt som kan gjøre det nødvendig for moderator å foreta en handling. De passive brukerne er brukere som kun leser hva andre har skrevet på forumet, men som ikke selv publiserer innlegg. De er passive fordi de ikke utfordrer moderator med sin tilstedeværelse.

Felles for alle brukerne er at de kan være eller ikke være klar over hvilke regler de må forholde seg til. Sannsynligheten for at brukerne har blitt presentert for reglene, enten direkte eller indirekte, er stor, men det betyr ikke at de har fått dem med seg. Samtidig kan det være uklarhet rundt viktigheten av regler fremsatt av forumet versus regler utenfor forumet. I tillegg er man som meningsytrer på et forum sin egen grensesetter, helt til man begår et regelbrudd som fører til en sanksjon fra moderator.

5.1.3 Lurker

Man kan utelukke brukerne som kun leser andres innlegg fra min definisjon av en meningsytrer. Det blir da to forhold som skiller ut "de andre" fra meningsytrerne: For det første bidrar de ikke med tekst. For det andre får ingen vite hva slags synspunkt de har i en debatt.⁵⁴ Hvis vi utelukker handlinger som hacking eller annen form for sabotasje som kan

⁵⁴ Etter omleggingen av forumet ble det mulig å anbefale innlegg ved å trykke på et ikon under innlegget. Hvor mange som har anbefalt innlegget, blir synlig når innlegget havner i en liste over de mest anbefalte innleggene. Hvilken bruker som har anbefalt de enkelte innleggene, er kun synlig for den som har skrevet innlegget som anbefales.

knyttet direkte til en bruker ved IP-adresse eller liknende, men fokuserer på normal forumbruk, foretar disse brukerne seg ingenting som kan kreve en handling fra moderator. Det er klart at det over tid vil etableres mønstre for hver enkelt bruker for hvordan de utgjør et irritasjonsmoment overfor moderator eller ikke, men hvis man skal være streng, er det fullt mulig å forsvare en påstand om at én post er nok. Derfor vil heller ikke en lurker kunne være en problembruker. En annen grunn til å operere med en streng definisjon av meningsytrere og lurkere, er at lesere av VGs nettutgave som ikke regner seg som brukere av forumet, også "lurker" hvis de kjapt klikker seg innom en debatt det lenkes til fra forsiden. Disse lurkerne vil ikke nødvendigvis ha funnet informasjonen om undersøkelsene mine. Dermed er mengden potensielle lurkere enorm.

Selv om brukerne som ikke skriver innlegg, ikke er "aktive" på samme vis som brukere som skriver innlegg, vil ikke en kategorisering som karakteriserer de ikke-skrivende brukerne som "passive" uten videre være korrekt. Man kan godt argumentere for at lurkerne er passive i forhold til å gjøre seg synlige, bemerke seg overfor de andre brukerne, gjøre seg til hinder eller på annen måte forstyrre situasjonen for de andre tilstedeværende på forumet. De er derimot ikke inaktive som brukere, siden de absorberer innholdet på forumet. De deltar ikke i debatten med egne bidrag, men de er like fullt deltakere som er til stede i den samme sfæren som moderator og meningsytrere, som utgjør de to partene som er *synlig* aktive. På dette grunnlaget er ikke betegnelsen "passiv deltaker" dekkende. "Lurker" er et begrep som ikke blir så mye brukt i forskningen, men det vil her være et passende uttrykk for en bruker hvis tilstedeværelse på forumet er like meningsfull for vedkommende som for en meningsytrere. "Lurker"-uttrykket er naturlig beslektet med "blurker", altså en blogg-leser som ikke selv skriver blogg. "Blurker" er å finne oftere i det daglige; jeg antar at dette har naturlige årsaker, siden blogging har hatt en så fremtredende plass i medias omtale av dialogiske tjenester (Jenkins 2006:26). Med de tre rollene (moderator, meningsytrere, lurker) etablert og definert, kan vi begynne å se på forholdet mellom dem slik det kommer frem i undersøkelsene.

5.2 Bakgrunnsvariabler

Tre bakgrunnsvariabler er undersøkt: Kjønnfordeling, aldersfordeling og yrkessituasjon. Ifølge VG innehar ikke de noen nøyaktig oversikt over disse forholdene, og det er således ikke noe "fasitsvar" å sammenlikne med annet enn tidligere, uavhengige målinger av kjønns- og aldersfordeling på internett. Slike målinger er ofte utført i en mer generell sammenheng enn i studier av enkelttjenester eller utvalgte typer av sider. Det er derfor ikke mulig å gjøre noen generalisering fra mine undersøkelser til noe annet forum, eller VG som nettside.

5.2.1 Kjønnfordeling

Siden det ikke foreligger andre data om kjønnfordelingen på VG Debatt, er det viktig å finne materiale fra liknende undersøkelser, for å danne seg et sammenlikningsgrunnlag. Da VG ble presentert med undersøkelsesresultater under intervjuene, var reaksjonen på kjønnfordelingen at den mannlige overvekten var stor i forhold til hva de på forhånd hadde trodd. Det var likevel forventet at kvinnene skulle være i mindretall "med tanke på hva som diskuteres og måten det diskuteres på".⁵⁵ Jeg mener det er særlig nyttig med en oversikt over kjønnfordelingen når brukerne av forumet er anonyme, fordi en slik oversikt kan brukes i videre studier av kjønnsforskjeller ved forumbruk. Tidligere undersøkelser har vist at slike forskjeller absolutt er til stede. En australsk undersøkelse av et diskusjonsforum for undervisningsbruk der andelen menn var 80%, avdekket blant annet store forskjeller i kvinnenes inntrykk av deres deltakelse på forumet, i forhold til den faktiske deltakelsen (Mazzolini og Maddison 2002:URL).

	Menn	Kvinner	Totalt
Antall	1099	96	1195
Prosent	92	8	100

Tabell 1. Kjønnfordeling. Kontrollundersøkelsen.

Kjønnfordelingen kan ikke sjekkes mot hovedundersøkelsen på grunn av manglende data. Siden VG heller ikke har noen oversikt, har jeg valgt å sammenlikne med data fra liknende

⁵⁵ Redaktør i intervju 6.10.2008.

undersøkelser. Dataene om internett-bruk fra Statistisk Sentralbyrås mediebarometer for 2007 representerer norske forhold, og ligger tidsmessig nært opp til mine undersøkelser.⁵⁶ Målingen forteller ikke om forum spesielt; den inkluderer internett-bruk i en mer generell forstand: Bruk både hjemme, på arbeidsplassen og på skolen. I tillegg er undersøkelsen gjort blant et representativt utvalg av hele Norges befolkning, og den inkluderer barn ned til ni år. Forholdene på VG Debatt kan neppe sies å være tilsvarende.

Med forbehold om en liten feilmargin,⁵⁷ er fordelingen i mediebarometeret 55,5 % menn og 44,5 % kvinner blant de 66 prosent av nordmenn som bruker internett daglig. Ni prosent av menn bruker nettsamfunn mot atten prosent hos kvinnene. Det trenger likevel ikke være naturlig å slutte at aktivitet på diskusjonsfora faller inn under variabelen "nettsamfunn" i SSBs undersøkelse. VG må i den sammenhengen sies å ha få trekk man finner i et typisk nettsamfunn, som en omfattende profilside, mulighet for å ha venner og å kunne sende private meldinger til disse. Det er likevel spennende å notere seg at kvinnene er i flertall på bruk av nettsamfunn. Mediebyrået Rapleafs (2008) undersøkelse av kjønnsfordelingen på nettsamfunn viser at kvinner er i overtall hos de fleste store nettsamfunnene. Menn er derimot i flertall både på lesing av papiraviser og nyhetslesing totalt.⁵⁸

Sammenlikningsgrunnlaget for kjønnsfordelingen er ikke stort, men samtidig finnes det ikke noe bevis for at kjønnsfordelingen på akkurat VG Debatt ikke er svært skjev. Selv om undersøkelsen min kom ut med et skjevare resultat enn den faktiske kjønnsfordelingen kan tenkes å være, er det grunn til å tro at mannsdominansen er stor, noe VG også antar. At undersøkelsen blant annet lå ute i tre fotballgrupper, kan selvfølgelig ha hatt innvirkning på utvalget. Det er ikke mulig fra min undersøkelse å hente ut data om hvorvidt kvinnene i undersøkelsen frekventerer enkelte undergrupper mer enn andre.

⁵⁶ SSB.no. Norsk mediebarometer 2007. (<http://www.ssb.no/emner/07/02/30/medie/arkiv/sa96/>) Oppsøkt 26.4.09. Det foreligger mediebarometer for 2008, publisert i april 2009, men 2007-utgaven ligger tettere opp mot mine undersøkelser tidsmessig og gir derfor det mest korrekte sammenlikningsgrunnlaget.

⁵⁷ Prosentvis fordeling mellom kjønnene er ikke utregnet i SSBs presentasjon. Ettersom tallene mangler desimaler, oppstår det en feilmargin i utregningen når man kun tar utgangspunkt i de ferdig behandlede tallene og ikke kan se råmaterialet.

⁵⁸ Study: Women Outnumber Men on Most Social Networks. ReadAndWriteWeb.

(http://www.readwriteweb.com/archives/social_networks_women_outnumber_men.php) Oppsøkt 26.4.09. 90% av respondentene var fra USA.

5.2.2 Alder

I tabell V1 (vedlegg) kan vi lese at de mer "marginale" aldersgruppene er de minste, hvilket jeg velger å se på som positivt. At de fleste deltakerne er mellom 18 og 35 år var også som forventet, selv om gruppen 18-25 kanskje er påfallende mye større enn gruppen 26-35. Det ville for eksempel vært uventet om andelen over 46 år hadde vært spesielt mye høyere.

Utformingen av intervallene på aldersgruppene er gjort for å unngå mange smågrupper med lave verdier. Hovedfokuset i oppgaven ligger ikke på det demografiske. Etter min mening er derfor aldersoversikten tilstrekkelig for å danne seg et bilde av fordelingen før man ser på brukervanene. Man må ta hensyn til at respondentene under 15 år som deltok i hovedundersøkelsen, ikke hadde noe reelt svaralternativ å velge. Siden spørsmålet var obligatorisk, er det naturlig å tro at mange har krysset av for alternativet "15-17". Selv med denne faktoren tatt i betraktning er det stor overensstemmelse mellom aldersfordelingen på de to undersøkelsene.

5.2.3 Yrke

Spørsmålet om yrkessituasjon er inkludert primært for å få en oversikt over "hvem" som har deltatt i undersøkelsen. Oversikten over yrkessituasjonen for respondentene (tabell V2, vedlegg) viser at de yrkesgruppene som peker seg ut, er personer i jobb, studenter og personer som både jobber og studerer.

	Studenter	Studenter og jobber	Jobber	Pensjonert	Ufør/arbeidsledig	Annet	Totalt	N=
Mann	30,7	18,2	43,4	1,4	3,0	3,4	100	1099
Kvinne	14,6	13,5	53,1	3,1	9,4	6,3	100	96

Tabell 2. Yrkessituasjon fordelt på kjønn. Kontrollundersøkelsen. Alle tall i prosent.

N = 1195.

Av tabell 2 kan vi se at forskjeller mellom menn og kvinner gir seg utslag blant studentene, og i gruppene ”annet” og ”ufør/arbeidsledig”. Hva som ligger i ”annet” ble ikke spesifisert for respondentene. En mulig årsak til at flere kvinner havner under ”annet” og ”ufør/arbeidsledig” kan for eksempel være at disse er i fødselspermisjon eller hjemme med små barn. Man må huske at det i dette tilfellet er snakk om veldig få personer. Likevel utgjør de en spennende gruppe, siden forumet kanskje fungerer som et tidsfordriv for dem.

Ifølge VG foreligger det lite bakgrunnsinformasjon om brukerne fra før. Derfor er informasjon om yrkessituasjonen et relevant spørsmål for å kunne kontrollere undersøkelsens troverdighet, samt for å danne seg et bilde av meningsytrerne som en gruppe brukere. Jeg ser på det som positivt for undersøkelsens del at andelen pensjonister er lav i forhold til de andre alternativene, da det ikke var grunn til å tro at disse andelene skulle være spesielt høye. Det kan virke påfallende at andelen som har svart at de jobber er stor både sammenliknet med de som har svart at de studerer, og de som sier at de både studerer og jobber. I å svare at man jobber ligger det at man er ferdig utdannet og dermed jobber (fulltid). Det må understrekes at slike spesifiseringer ikke var lagt inn som en del av spørreskjemaet, og definisjonene mine er dermed kun egne tolkninger. Det ble ikke laget noe alternativ for "skoleelever" spesielt, og det må derfor tas høyde for at mange av disse har svart "studerer" eller "annet", spesielt siden hovedundersøkelsen ga et korrekt alternativ for de under 15 år. Det kom ikke tilbakemeldinger på at "skoleelev" var et alternativ folk savnet. Samsvaret mellom de to undersøkelsene er godt. At andelen pensjonister har doblet seg mellom undersøkelsene, velger jeg å se på som en tilfeldighet siden det er snakk om så få personer.

5.3 Brukervaner

Her skal jeg presentere resultater fra undersøkelsene som kan avdekke forhold ved brukervanene. Faktorene som utgjør brukervanene i problemstillingen er hvor ofte man besøker forumet, tidsbruk inne på forumet, skriving av innlegg og oppstart av nye tråder. Spørsmålene om produksjon av tekst er spesielt viktig, siden alle som svarer at de kun leser andres innlegg, automatisk vil kvalifisere som lurkere, hvilket igjen gjør resten til meningsytrere. Målet med denne delen av undersøkelsen er i første rekke å få en enkel

oversikt over brukervaner, og i andre rekke å bruke disse dataene til å finne typiske trekk ved meningsytteren og lurkeren.

5.3.1 Besøksfrekvens og tidsbruk

Redaktøren har forklart at VG antar at de har en relativt liten gruppe ”kjernebrukere”, som ofte er ofte innom og sjekker utviklingen i tråder de bidrar i, eller tråder de har startet.

Fordelingen i tabell V3 (vedlegg) viser at to tredjedeler av deltakerne i undersøkelsen er inne på forumet flere ganger om dagen. Antallet brukere som er inne mindre enn en gang i uken er svært lavt. Den voldsomt skjeve fordelingen kan ifølge VG ha naturlige årsaker. Det tok under fem døgn å oppnå tilstrekkelig mange svar på kontrollundersøkelsen. Etter dette ble skjemaet stengt for nye svar, og VG Debatts moderatorer lot tråden falle til den ikke lenger var synlig på de enkelte undergruppene forsider. Dermed er det sannsynlig at brukere som besøker forumet kun på ukentlig basis eller mindre, aldri fikk med seg at det pågikk noen undersøkelse. Da hovedundersøkelsen ble gjennomført, var skjemaet i utgangspunktet åpent i 21 dager, men også her ble innleggene fjernet fra forsiden etter noen dager, på mitt signal. Dermed kan det også i det tilfellet tenkes at enkelte brukere aldri oppdaget undersøkelsen.

	Flere ganger om dagen	En gang om dagen	Mer enn en gang per uke	Mindre enn en gang per uke	Totalt	N=
Studenter	72,6	15,7	7,7	4,0	100	351
Studenter og jobber	66,7	18,8	10,8	3,8	100	213
Jobber	66,3	16,7	12,9	4,2	100	528
Pensjonert	66,7	5,6	27,8	0,0	100	18
Ufør/arbeidsledig	78,6	14,3	7,1	0,0	100	42
Annet	58,1	25,6	16,3	0,0	100	43

Tabell 3. Besøksfrekvens etter yrkessituasjon. Kontrollundersøkelsen. Alle tall i prosent.

N= 1195.

Tabell 3 viser at undersøkelsen ikke finner store forskjeller mellom yrkesgruppene når det gjelder besøksfrekvens. Det er verdt å merke seg at samtlige respondenter i gruppene ”pensjonert”, ”ufør/arbeidsledig” og ”annet”, er innom forumet mer enn én gang ukentlig. Ettersom dette er folk som ikke er i jobb, skyldes den hyppige besøksfrekvensen trolig at forumet brukes som tidsfordriv eller hobby.

Nesten halvparten av respondentene bruker mellom 10 og 30 minutter når de inne, men de andre alternativene er også representert. Ca. 10 prosent av respondentene bruker mer enn en time når de besøker forumet (tabell V4, vedlegg).

Tidsbruksstatistikken fordelt mellom menn og kvinner ser man i tabell V5 (vedlegg). En interessant sammenlikning mellom besøksfrekvensen og lengden på besøk ser man i tabell 4. På forhånd antok jeg at brukere som sjelden var innom forumet, ville bruke lenger tid når de først var innom. Det ville være en større utvikling å oppdatere seg på for dem enn for brukere som er innom ofte. Min antakelse stemte ikke, hvilket gir grunnlag for å anta at brukerne som er inne sjelden og i korte perioder, ikke er spesielt engasjerte i forumet. Dette er uansett en svært liten gruppe.

	Mer enn en time	30-60 minutter	10-30 minutter	Mindre enn 10 minutter	Totalt	N=
Flere ganger om dagen	10,5	14,2	45,0	30,2	100	817
En gang om dagen	6,5	26,4	45,8	21,4	100	201
Mer enn en gang per uke	9,0	21,8	47,4	21,8	100	133
Mindre enn en gang per uke	9,1	22,7	27,3	40,9	100	44

Tabell 4. Tidsbruk etter besøksfrekvens. Kontrollundersøkelsen. Alle tall i prosent.

N = 1195.

Brukere som jobber har lavere prosentandel enn (heltids)studentene i alle tidsbruk-kategorier unntatt ”mindre enn 10 minutter” (tabell 5). Pensjonistene bruker lang tid inne på forumet.

	Mer enn en time	30-60 minutter	10-30 minutter	Mindre enn 10 minutter	Totalt	N =
Studenter	10,3	17,9	45,6	26,2	100	351
Studenter og jobber	5,2	15,5	48,4	31,0	100	213
Jobber	8,1	16,9	45,1	29,9	100	528
Pensjonert	38,9	16,7	33,3	11,1	100	18
Ufør/arbeidsledig	31,0	16,7	21,4	31,0	100	42
Annet	11,6	30,2	44,2	14,0	100	43

Tabell 5. Tidsbruk etter yrkessituasjon. Kontrollundersøkelsen. Alle tall i prosent.

N = 1195.

En mulig årsak til den store andelen brukere som foretar hyppige besøk kan være at de brukerne som tilbringer mye tid på forumet, og som ofte går inn og sjekker etter oppdateringer, er brukere med et nært og dedikert forhold til forumet. Disse kan ha vært blant de ivrigste til å besvare spørreskjemaet. Dette støttes også av VGs redaktør, som tror "kjernebrukerne" for eksempel logger seg på forumet når de har en ledig stund på jobben. Redaktøren mener dette gjøres primært for å se etter utvikling i tråder de selv har startet.

Disse vil dermed ha vært blant de første til å se skjemaet, i tillegg til at de kan tenkes å være over gjennomsnittlig engasjerte mht. en slik undersøkelse. Hovedundersøkelsen hadde et ekstra alternativ for "1 gang per uke" på spørsmålet om besøksfrekvens. Dette alternativet ble vurdert som overflødig, og ble kuttet ut i kontrollundersøkelsen. Med denne endringen tatt i betraktning er den prosentvise fordelingen svært lik, og intersubjektiviteten dermed god.

Hvis tallene viser høy besøksfrekvens hos meningsytrerne, kan resultatet støtte oppunder VGs antakelse om at den nevnte kjernegruppen logger seg inn ofte, for å se om noen har svart på innlegget deres. Dette kan synes å stemme (se tabell V14, vedlegg).

5.3.2 Meningsytring

Dette avsnittet behandler hoved- og kontrollundersøkelsens spørsmål 1.3 og 1.4 (se vedlegg). Disse spørsmålene er spesielt viktige fordi de skiller meningsytrerne fra lurkerne, i tillegg til å fortelle oss om hvor mange som er veldig aktive. Etter min definisjon av spørsmålene slik jeg behandler dem her, er det ikke mulig for en bruker som ikke skriver innlegg, å starte en ny debatt, i og med at man ved oppretting av en ny debatt er nødt til å fylle innleggfeltet med noe, det være seg egenprodusert tekst, sitat eller en lenke. I tabell 6 finner vi altså de brukerne som danner grunnlaget når vi senere skal se på forholdet mellom meningsytrere og moderator.

	Hovedundersøkelsen		Kontrollundersøkelsen	
	Antall	Prosent	Antall	Prosent
Skriver ofte egne innlegg	265	21,2	245	20,5
Skriver av og til egne innlegg	484	38,7	501	41,9
Skriver sjelden egne innlegg	299	23,9	302	25,3
Leser kun andres innlegg	202	16,2	147	12,3
Totalt	1250	100	1195	100

Tabell 6. Produksjon av innlegg.

Henholdsvis 16,2 og 12,3 prosent av brukerne i hoved- og kontrollundersøkelsen oppgir at de kun leser andres innlegg. Følgelig bidrar ikke disse med tekst overhodet og vil derfor utgjøre lurkerne. De resterende brukerne skriver innlegg i større eller mindre omfang, og er etter min definisjon meningsytrere. Den største gruppen oppgir at de skriver av og til. Jeg ser på det som positivt for oppgaven at undersøkelsene fanget opp en anselig mengde brukere som kan defineres som lurkere. Jeg trodde på forhånd at undersøkelsene først og fremst ville appellere til meningsytrere, som kan ha gjort seg flere erfaringer med den rent tekniske bruken av forumet, og moderator. En ytterligere kommentar til dette spørsmålet er at respondentene selv må vurdere hva som ligger i å skrive ofte, av og til eller sjelden. Siden dette har blitt tolket av hver enkelt deltaker i undersøkelsen, må det tas høyde for ukorrektheter. For eksempel må det tas forbehold om at de som oppgir at de skriver ofte, ikke nødvendigvis skriver like ofte. En bruker som skriver ett innlegg hver dag, kan mene at det er svært ofte, mens en annen bruker kun vil vurdere et innlegg om dagen som "av og til".

På den annen side er det kanskje vel så interessant at brukerne selv definerer sin egen posisjon som meningsytrere og lurkere.

Amerikanske undersøkelser viser at andelen lurkere er større enn meningsytrere i de fleste store fora, men at denne andelen varierer og sjelden er enorm. Dette henger også sammen med hvilken definisjon av lurking man opererer med (Nonnecke et al.2006:8). En enten-eller-definisjon lik den denne oppgaven opererer med, *kunne* ha avdekket en stor andel lurkere, fordi noen respondenter kunne tenkes å ha svart at de kun leste andres innlegg, selv om de var klar over at de en gang har postet innlegg selv. Tvert imot er andelen meningsytrere på hele 83,8 prosent i hovedundersøkelsen og 87,7 prosent i kontrollundersøkelsen. Hvis man antar at en meningsytrere er mer engasjert i forumet enn en lurker, kan en mulig forklaring på den lave andelen lurkere være at en undersøkelse av denne typen vil tiltrekke seg meningsytrere. Populasjonen og det totale antallet personer som bevisst eller ubevisst lurker på VG Debatt, er nærmest umulig å vite.

Ser vi på fordelingen mellom menn og kvinner (tabell 7), ser vi at prosentandelen lurkere er færre blant kvinnene enn hos mennene. Av kvinnene som er aktive på VG Debatt skriver over 76 prosent av og til eller ofte. Dette kan ha sammenheng med den lave kvinneandelen på forumet. Det er lite som tilsier at VG Debatt ikke skulle være appellerende til kvinner, men hvis så er tilfelle, er det rimelig å tro at de kvinnene som benytter forumet, er over gjennomsnittet engasjerte i forumaktivitet, og derfor skriver ofte.

	Skriver ofte egne innlegg	Skriver av og til egne innlegg	Skriver sjelden egne innlegg	Leser kun andres innlegg	Totalt	N=
Mann	19,7	41,5	25,8	12,9	100	1099
Kvinne	29,2	46,9	18,8	5,2	100	96

Tabell 7. Innleggsproduksjon fordelt på kjønn. Kontrollundersøkelsen.
Alle tall i prosent.

N = 1195.

Tabell V6 (vedlegg) viser oss hvor mange som starter nye tråder. En ny tråd trenger ikke være starten på en *debatt* som forutsetter bruk av *debatteknikk*, men kan like gjerne være et spørsmål eller et forsøk på å starte en liste. En tenkt undersøkelse av det tekstlige innholdet på forumet kunne ha sett nærmere på fordelingen mellom tråder startet for underholdning, for å få svar på et spørsmål og for å dra i gang en debatt. Vi kan bruke tabell V11 (vedlegg) til å se på brukere som har svart at de skriver ofte, og lese hvor ofte disse starter tråder. På forhånd regnet jeg ikke med at tallet skulle være spesielt høyt, siden vi nå begynner å nærme oss de aller ivrigste meningsytrerne. Tatt i betraktning VGs oppfatning av ”kjernegruppen” av brukere, ville det være overraskende hvis disse brukerne skulle være mange. Vi ser at de ivrigste meningsytrerne oppretter nye tråder ofte i langt større grad enn de øvrige meningsytrerne, og at lurking utelukker opprettelse av nye tråder.

Årsaken til at spørsmål 1.4 ble formulert som det ble, med ”tråder” spesifisert i parentes, var for å unngå misforståelse knyttet til hva som er en ”ny debatt”. En ny debatt kan springe ut fra en annen inne i en tråd, uten at det lages en ny tråd for denne. Siden slike forhold ikke kan måles uten å lese et stort utvalg debatter, er det en utfordring å skaffe seg oversikt over fenomenet. Hvis mange meningsytrere skulle tolket spørsmålet slik, hadde nok mange av de mindre ivrige meningsytrerne også kjent seg igjen, og skapt unøyaktigheter i statistikken.

5.3.3 Fora brukerne benytter utover VG Debatt

På hovedundersøkelsens spørsmål om hvorvidt man benyttet seg av andre diskusjonsfora utover VG Debatt (spørsmål 1.12), svarte 55,6 prosent (695 personer) av respondentene ja. Av disse bidro mer enn 500 med kommentarer med eksempler på alternative fora. Jeg har valgt å dele inn disse foraene i tre kategorier. Ettersom denne oppgaven fokuserer på VG Debatt, inkluderer denne analysen ikke inngående beskrivelser av de alternative foraene.

Den første kategorien er fora som kan betraktes som *konkurrenter* til VG Debatt. Dette er fora som på samme måte som VG Debatt er delt opp i store temaer som igjen har sine undergrupper, hvor man kan diskutere innenfor et bredt spekter av temaer, som for eksempel emner innen politikk, samfunn, kultur og fritid, hobby og helse. Det trenger altså ikke være uttalte konkurrenter, men som har liknende oppbygging som VG Debatt og dermed vil være naturlige alternativer. Gjengangere blant respondentene i min undersøkelse var Aftenpostens

Debattcentralen, Diskusjon.no, Hegnar Online, freakforum.nu, samt fora tilknyttet ulike nettaviser. I denne kategorien har jeg også valgt å inkludere kommentarfelt i nettaviser av den typen Dagbladet har under flere av sine artikler, siden det ofte er en funksjon som er til stede i stedet for et debattforum.

Den andre kategorien er fora for enkelte interesser. Disse er å betrakte som *supplémenter* til VG Debatt, som da tolkes som hovedarenaen for debatt. Denne kategorien inkluderer alle fora som enten er forbeholdt et spesifikt emne eller emner innenfor et spesifikt tema. Eksempler på supplementer for et spesifikt emne er debattfora tilknyttet supporterklubber, idrettslag, et spesielt dataspill eller et spesielt bilmerke. Typiske eksempler på fora for emner innenfor et spesifikt tema er et rent politisk forum, et forum forbeholdt aksjerelaterte diskusjoner, eller et rent sykkelforum. Av og til har slike fora en "off topic"-gruppe for generell diskusjon utover forumets hovedformål. De fleste foraene i denne kategorien hadde innhold som kunne leses uten å logge seg inn.

Enkelte respondenter oppga bruk av enkelte nettsider som ikke kan betraktes som fora. Den tredje kategorien består derfor av *andre tjenester*. Tjenester som ble nevnt av respondentene var blant annet Facebook, YouTube, Nettby og enkelte blogger. Flere av disse sidene har fora eller kommentarfelt som en del av innholdet, men er i denne inndelingen ikke kategorisert som fora; enten fordi de krever medlemskap for å kunne leses (for eksempel Facebook), eller fordi primærfunksjonen til siden ikke er dialog eller debatt. En interessegruppe på Facebook har diskusjonsmuligheter på tilnærmet lik linje med et rent debattforum, men man må være innlogget som Facebook-bruker for å lese eller skrive. Store deler av innholdet på Facebook kan heller ikke finnes med en vanlig søkemotor. VG Debatt er søkbart fra enkelte søkemotorer.

Fordelingen av respondenter som oppga bruk av alternative fora blir som følger:

Benytter kun konkurrentfora	71
Benytter kun supplementære fora	323
Benytter kun "andre tjenester"	4
Benytter konkurrentfora og supplementære fora	86
Benytter konkurrentfora og "andre tjenester"	0
Benytter supplementære fora og "andre tjenester"	16
Benytter alle typer	6

Respondenter som benytter fora utover VG Debatt.

N = 506.

Blant supplement-foraene var det en stor andel utenlandske fora, særlig sports- og datarelaterte fora. Blant konkurrentforaene var andelen utenlandske lav. Dette kan henge sammen med at meningsytring på utenlandske fora forutsetter at man behersker det aktuelle språket. Ingen oppga å bruke fora der dialogen *primært* foregikk på andre språk enn norsk, dansk, svensk eller engelsk.

Det *må* tas høyde for at flere av dem som oppgir at de bruker et konkurrentforum som for eksempel Debattcentralen, ikke bruker dem i en generell forstand, men kun benytter seg av en spesiell del av forumet der de føler at ikke VG Debatt strekker til. Dette ble eksplisitt kommentert av en av respondentene. Det er ikke mulig ut fra mine data å vite hvilke undergrupper på VG Debatt respondentene vanligvis bruker mest tid i. Antakelig er andelen brukere av "andre tjenester" enn rene fora, langt større enn oppgitt, for eksempel med tanke på hvor mange nordmenn som er Facebook-brukere. Siden svært få respondenter har nevnt sider som ikke kvalifiserer til å være et forum, er det grunn til å tro at sosiale nettverk, YouTube og andre tjenester av de fleste ikke oppfattes som et forum, til tross for sine eventuelle diskusjons- og dialogmuligheter. Altså vil andelen brukere som benytter "andre tjenester" i kombinasjon med konkurrent- og supplementfora også være høyere. Av samme grunn er det trolig at respondentene som svarte at de ikke brukte alternative fora, likevel benytter seg av for eksempel Facebook, Nettby eller Blink. I tillegg må man huske på at flere av brukerne som svarte "annet", også har avgitt svar på et av de forhåndsdefinerte alternativene, da dette var mulig i hovedundersøkelsen.

Det er mulig å diskutere hvorvidt VG Debatt er et samlende forum, der man får dekket sitt behov som meningsytrer, eller om forumet ikke strekker til på enkelte områder. Kunnskap

om VG Debatt-brukernes bruk av supplementære og konkurrerende fora kan senere brukes til å undersøke hvorfor enkelte fora dør ut, et vanlig fenomen blant dialogiske tjenester på nettet. Jamfør root.no, som en bruker oppga i sin kommentar. Root.no kan betraktes som et tilsvarende, om enn ikke så publikumsmessig vidstrakt debatttilbud som VG Debatt. Rundt fire måneder etter hovedundersøkelsen i juni 2007, stoppet aktiviteten på root.no opp. Selv om dette *kan* være et tilfelle der brukerne har flyttet over til et annet forum, velger jeg heller å se på årsaken til bruken av alternative fora som et resultat av forumets tematiske begrensinger, enn manglende popularitet. Sistnevnte er ofte grunnen til at brukerne ”rømmer” nettsamfunn. Det en gang så populære nettsamfunnet hamarungdom.no er blant mange som har lidd denne skjebnen.⁵⁹ For videre forskning er det helt klart interessant å følge vanene til enkeltbrukere.

5.3.4 Brukernes grunner for bruk av VG Debatt

Først skal vi se på brukergrunnene fra kontrollundersøkelsen. Respondentene ble bedt om å velge det de anså som sin hovedgrunn til å bruke VG Debatt (tabell V13, vedlegg).

Svaralternativet ”Det er fint å kunne være anonym, men likevel få uttrykt sin mening” fikk lavere oppslutning enn jeg trodde på forhånd. Også i hovedundersøkelsen, der man kunne velge flere alternativer, fikk argumentet om anonymitet lav oppslutning. Dette er et spennende funn, fordi anonymitet ofte ses på som viktig for dialogisk deltakelse på nettet. Kanskje ikke anonymiteten er så verdsatt som antatt? Det kunne i så fall åpne for nye muligheter for fora som arena for offentlig debatt, siden bruk av fullt navn trolig hever terskelen for å begå regelbrudd.

Svarene fra hovedundersøkelsen er basert på en annen utforming av spørsmålet, og er derfor ikke direkte sammenliknbare med kontrollundersøkelsen. Jeg velger i stedet å flytte fokus over på kommentarene deltakerne i hovedundersøkelsen hadde anledning til å skrive om sine brukergrunner, da dette ga svært god respons og 191 kommentarer kom inn (spørsmål 1.6 i hovedundersøkelsen). Enkelte respondenter har skrevet lange kommentarer med mange

⁵⁹ NRK: Slutt for hamarungdom.no (http://www.nrk.no/nyheter/distrikt/hedmark_og_oppland/hedmarken/1.4241501). Oppsøkt 26.4.09.

momenter. I disse tilfellene har jeg kategorisert kommentaren ut fra hva jeg oppfatter som hovedargumentet. Disse kommentarene inkluderer både meningsytrere og lurkere. Det lar seg ikke gjøre å skille disse dataene fra hverandre, selv om det hadde vært ønskelig.

Jeg har delt inn kommentarene fra ”annet”-bolken i seks kategorier. 48 respondenter oppgir sin grunn for å delta til at det er en *hobby*, og at bruken foregår i underholdningsøyemed. Disse respondentene svarer at de ”liker generelt å diskutere”, eller at de ”synes det er moro å lese”. 21 respondenter oppgir sin grunn til å være *tidsfordriv*. Denne kategorien inkluderer ikke de respondentene som kaller deltakelsen sin for en hobby. 38 stykker begrunner sin deltakelse med det jeg velger å kalle for *engasjement for debatt*. Disse brukerne skriver at de får trening i argumentasjonsteknikk, skrivetrening og at de legger en innsats i å holde debatten på et høyt nivå. Enkelte brukere nevner at de oppfatter selve debatten som lærerike og interessante i seg selv, litt uavhengig av tema. Dette betyr ikke nødvendigvis at hobbybrukerne ikke er engasjerte i debatten, eller at de ikke går inn for å skrive gode bidrag. Likevel gir disse brukerne uttrykk for at de har en litt mer seriøs holdning enn hobbybrukerne. Den største gruppen er brukere som eksplisitt forteller at de benytter VG Debatt som *informasjonskilde* og jungeltelegraf:

”(...) hvis du lurere på hvilken artist som sang på den nye reklamen til Volvo, får du svar på det. Hvis du i samme øyeblikk lurere på hvorfor den nye printerens din ikke fungerer, får du svar på det også.”

”Alle mulige slags nyheter fremkommer på VGs forum, og andre fora for den del, lenge før de norske nyhetsnettstedene får somlet seg til å skrive noe.”

”Det er lett å finne informasjon/nyheter på ett sted veldig raskt, samt å umiddelbart lese menneskers reaksjon og meninger om forskjellige temaer.”

23 respondenter oppgir grunnen sin med argumenter som gir uttrykk for at dårlige debatter og teite brukere utgjør underholdningsverdien i forumet:

”(...) trådene er så latterlig lavmål at det blir noen høydare med jevne mellomrom.”

”(...)forumet består av altfor mange idioter, og jeg finner en form for humor når folk driter seg loddrett ut pga. helt idiotiske og latterlige påstander og meninger.”

”Det er moro å se så mange idioter og tullinger samla på ett sted”.

Det er verdt å merke seg at enkelte brukere uttrykker et syn på andre debattanter som dumme eller uopplyste, og kommer med negative eller ironiske kommentarer om brukere og det de selv mener er lav kvalitet på innholdet.

5.4 Brukernes syn på moderator og forumforhold

Først ser jeg på statistikken fra spørsmålene ”I hvilken grad er du fornøyd med moderatorenes handlinger i diskusjoner?” (spørsmål 1.8 i hovedundersøkelsen) og ”I hvor stor grad er du fornøyd med moderatorene?” (spørsmål 1.6. i kontrollundersøkelsen). Deretter presenterer jeg uttalelser respondentene i hovedundersøkelsen ga om synet på moderator. Som med de andre spørsmålene med mulighet til å skrive kommentarer, var også dette et svært populært spørsmål, over 400 ga en kommentar. Jeg mener det ikke er hensiktsmessig å lage statistikk ut av disse kommentarene, men det bør nevnes at mer enn 300 kommentarer var entydig negative, mens rundt 40 var entydig positive. Til slutt gjennomgår statistikken om varsling om upassende innlegg (spørsmål 1.9 i hovedundersøkelsen og 1.7 i kontrollundersøkelsen).

5.4.1 Brukernes tilfredshet med moderator

Først ser vi på den generelle tilfredsheten med moderator (tabell V7, vedlegg). For min del er det ikke overraskende at svært få er svært fornøyde med moderator, med tanke på de til dels krasse innspillene fra hovedundersøkelsen. Tabell 8 og tabell V8 (vedlegg) sorterer denne oversikten i meningsytrere og lurkere, og gir et mer nyansert bilde av tilfredsheten. Vi ser at prosentandelen svært misfornøyde brukere er relativt jevn på meningsytrerne og lurkerne, mens lurkerne i langt større grad har svart ”vet ikke”. Dette antar jeg er grunnet manglende erfaring med moderators handlinger. Ikke alt som skjer mellom en moderator og en meningsytrter synes ved bare å observere forumet, siden det også foregår privat kommunikasjon mellom bruker og moderator.

	Svært fornøyd	Ganske fornøyd	Verken fornøyd eller misfornøyd	Ganske misfornøyd	Svært misfornøyd	Vet ikke	Totalt	N=
Meningsytrere	3,1	13,5	40,1	18,3	15,9	9,1	100	1048
Lurkere	1,4	7,5	33,3	10,9	13,6	33,3	100	147

Talbell 8. Tilfredshet med moderator - Meningsytrere og lurkere.

Fra kontrollundersøkelsen. Alle tall i prosent.

Meningsytrere inkluderer brukere som skriver innlegg ofte, av og til, eller sjelden.

Lurkere er brukere som har svart at de kun skriver andres innlegg.

N = 1195.

5.4.2 Negative kommentarer om moderatorens rolle

”Hva er du mest fornøyd eller misfornøyd med ved moderatorenes rolle?” var tydelig en populær del av undersøkelsen. Det kom inn mange interessante og varierte svar. Variasjonen er like stor i innhold, som i lengde og form: Noen valgte å skrive et systematisk og veldisponert lite ”innlegg”, mens de fleste svarte med én setning. Flere lot seg sågar ikke sjenere i sin språkbruk. Det kom ikke inn svært mange ekstreme kommentarer, men enkelte uttrykte ønske om null moderering og fortalte om ”maktkåte” moderatorer som ”spiller gud”. Disse uttalelsene er ikke mindre viktige eller gyldige enn de mer moderate uttalelsene, da det kommer tydelig frem at brukerne faktisk mener moderator er urimelig i sin opptreden.

Det er en misnøye blant kritikerne av moderator mot takhøyden i visse diskusjoner, som eksempelvis er rettet mot religionsdiskusjoner generelt og diskusjoner rundt Islam spesielt. Kritikken går både i retning av at man for fort blir beskyldt for å være rasistisk i sin meningsytring, og at for mye rasisme slipper gjennom. Hvis vi forutsetter at alle VG Debatts moderatorer følger samme retningslinjer, er dette to forhold som vanskelig kan opptre

samtidig. Det må derfor antas at folks oppfatning av hva som er akseptabelt å skrive varierer. Samtidig vet vi fra intervjuet med moderator at langt fra alle regelstridige uttalelser blir oppdaget eller varslet om.

Flere brukere nevner manglende oppfølging på brukere som bedriver "trolling" på forumet, for eksempel i form av posting av tulleinnlegg, "spamming" og sabotasje av debattene med useriøse bidrag. Mange kommentarer som nevner trolling, mener problemet oppstår fordi moderatorene er fraværende store deler av døgnet.

"At mange av de såkalte 'trollene' får holde på ganske så lenge."

"Mange 'troll' på fotball - engelsk, som moderatoren tilsynelatende gjør lite for å bli kvitt."

"Mod er altfor passiv, finns utrolig mange som 'troller'..."

De neste kommentarene uttrykker misnøye med det brukerne oppfatter som moderators personlige meninger som skinner gjennom i modereringen.

"Moderator virker å være ivrig på å utestenge og nekte en god debatt på invandrerpolitikken."

"Moderatorene er for opptatt av å kontrollere debatten, også når det ikke oppstår noen tydelig skade."

"Altfor sterk sensur av personlige meninger. Kun 'politisk korrekte' innlegg er akseptert. Dette hindrer en skikkelig debatt og ytringsfrihet."

"Sterk sensur, blant annet omkring innvandring/kriminalitet."

"MOD er veldig flink til å sensurerer bort innlegg som går imot vg's syn. Jeg snakker spesielt om 9/11, som det ikke er lov til å diskutere. Utenom i den egne 9/11 tråden, noe som er så godt som sensur. Du kan tenke deg selv om du skulle diskutert iraq-krigen i en eneste tråd, alle gode argumenter faller bort i kaoset av innlegg. Umulig..."

"Latterligjøring av svært viktige temaer. Som fks å flytte tråder som omhandler 9/11 angrepet til UFO forumet"

Sistnevnte kommentar kan forklares med at UFO-forumet har en større takhøyde hos moderatorene, og flyttingen av et slikt innlegg kan derfor ses på som et trekk fra moderators side for ikke å måtte slette innlegget. Dette er særlig aktuelt når innleggene omhandler konspirasjonsteorier, hvilket 11.september-angrepene ofte er gjenstand for på VG Debatt.

Hvis ikke brukerne på sin side er klar over at dette kan gjøres, er det naturlig at en slik handling vil fremstå som uforståelig.

Kommentarene over er blant dem som gir nøyere begrunnelser for hva som tematisk og politisk er galt. Flere av uttalelsene går i retning av misnøye mot moderators angivelige kontrollbehov i tilfeller der det i deltakernes øyne ikke er noe å kontrollere. Liknende syn finner vi i kommentarene som påpeker subjektivitet og partiske tendenser hos moderator. Under følger noen innlegg som angriper det brukerne mener er mangel på konsekvens:

"Moderator er veldig inkonsekvent."

"Minst fornøyd med inkonsekventiten (eller hvordan det nå skrives). De kan slette og gi advarsel for så og si ingenting, mens de lar grov trakassering slippe straffet."

"Moderator er overhodet ikke konsekvent."

"De' freder' gamle brukere med veldig mange innlegg. Ved at de gjør det undergraver de sine egne regler. Spesielt gjelder det i forhold til det VG selv omtaler som trolling."

Både redaktøren og moderatoren nevner at regelbruddene kan vurderes opp mot brukerens historikk. Dette innebærer at en ny bruker som begår et regelbrudd kan få en mildere advarsel enn en bruker med mange innlegg, som burde kjenne reglene. Moderator nevner at VG har diskutert en prøveordning med brukermoderering, noe som må forutsette brukere med erfaring og få regelbrudd. Likevel må det sies at ingen ting tyder på inkonsekvens med viten og vilje fra moderators side, og at "freding" av brukere med lang fartstid virker lite trolig. I forhold knyttet til konsekvens rundt meningsytring er det viktig å huske på at både meningsytrer og moderator utøver skjønn. Spørsmålet er om brukerne alltid er klar over det. Når det gjelder fenomenet trolling, er det også rom for tolkning i hva som faktisk skal slås ned på. Enkelte handlinger er åpenbart ureglementerte, hvis de fører til problemer med å lese debatten med en god flyt, hvilket man vil få ved for eksempel multippel posting av det samme innlegget. I andre sammenhenger kan en spøkefull kommentar oppfattes som trolling av noen brukere, mens moderator, som har erfaring med de ulike brukerne, forstår at det kun er et uskyldig engangstilfelle.

De neste innleggene inneholder kommentarer om flere ulike forhold samtidig:

"De er fraværende store deler av tiden, de opererer med forskjellige regler etter hvem som jobber, de virker veldig unge og uerfarne, grensene for hva som er tillatt/ikke tillatt er vage på sitt beste, en ting som fører til advarsel et sted gjør ikke det et annet sted, mao for lite konsekvens."

"De er inkonsekvente og har ingen eller liten kunnskap om emnene jeg diskuterer slik at troll og løgnere får herje fritt."

"Har vært medlem av VGs diskusjonsforum i 6 år, og har egentlig ikke noe positivt å si om modereringen. Inkonsekvens har vært gjennomgangsmelodien, og brukere som stadig forsøker å ødelegge debattklimaet får som regel lov til det. Disse brukerne (som riktignok kun er et lite fåtall) registrerer seg i tilfelle bare på nytt, og fortsetter der de slapp."

"For lite konsekvent. Kunne vært mer til stedet. Og kunne vært mye strengere og kjørt en lik linje for alle."

"Manglende tilstedeværelse, inkonsekvens og uvilje til å rydde opp i innlegg som kun er skrevet for å ødelegge forumet."

"Sensur!!! For eksempel sensur av navn. Jeg synes VG/Dagbladet kjører en aktiv rolle når det gjelder å offentliggjøre navn på mistenkte i papirutgavene, men tillater ikke dette på nett."

"Minst fornøyd med dårlig utlukning av 'troll' som de kalles. Usaklige emner, innlegg. Personangrep er det også for mye av. Dette bør slås hardere ned på. Og de som blir utestengt dukker opp igjen innen kort tid med nytt nick."

Det er interessant å se at brukerne peker på forhold som VG selv har uttrykt at de er opptatt av. Brukerne legger merke til problemene VG nevner, som for eksempel at utestengte brukere lett kan komme seg inn igjen med nytt kallenavn, såfremt de har tilgang til et annet mobiltelefonnummer. Noe moderator ga klart uttrykk for, er at de slår hardt ned på brukere som omtaler brukere de kjenner identiteten til, for eksempel ved å true med å legge ut informasjon om disse. Det samme praktiseres i kriminalsaker der navnet på den mistenkte ikke har vært på trykk i VG; da blir både publisering av, og hinting om navn, moderert bort. Med VGs redegjørelser for modereringspraksisen i bakhodet, er det et tankekors at VG Debatt både får kritikk for at personangrep, som jeg i denne sammenhengen tolker som personangrep på andre meningsyttere, slipper gjennom, og for at navn i forbindelse med nyhetssaker, sensureres bort.

En siste gruppe kommentarer går mer på forumets ryddighet og struktur. Selv om oppgaven forutsetter at forumet fungerer rent teknisk, er det verdt å nevne noen eksempler, siden ryddighet og struktur til dels er forhold som ligger innenfor moderators ansvarsområde. En av de hyppigste tilbakemeldingene er irritasjon over mange tråder med samme tema. En

bruker mener å ha talt at 45 av de 60 nyeste temaene i sykkelgruppen var om doping. Mange like tråder vil ofte resultere i at en eller to får med seg folk, mens resten blir liggende døde, noe som kan virke uryddig. En annen potensiell negativ effekt hvis dette skulle skje ofte, er at to debatter om samme tema vil foregå på to forskjellige steder i forumet, med den konsekvensen at en rekke debattanter ikke finner hverandre. Moderator har mulighet til å anmode folk til å flytte debatten over til en annen tråd, og kan også låse tråder og flytte tråder som befinner seg i feil undergruppe. Noen klager også over ”useriøse” temaer. Slike påstander vil nødvendigvis være svært subjektive.

5.4.3 Positive kommentarer om moderators rolle

At det var lenger mellom de svært positive uttalelsene enn de svært negative, kan komme av at en spørreundersøkelse av denne typen, som inviterer til å fremsette kritikk mot forumet uten at det får konsekvenser for brukeren inne på forumet, fremstår som svært forlokkende på de brukerne som er svært misfornøyde. De positive reaksjonene er generelt kortere og mer konkrete enn de negative.

”Jeg liker at de tar seg tid til å skrive lange mailer til brukerne.”

”Utestengelse av brukere som spammer.”

”De holder orden på de som spammer.”

”Greit at det er en viss kontroll, og at man blir spart for sjikane.”

”Fornøyd med at man luker bort såkalte ’troll’ på et tidlig stadium, i tillegg til at man har en høy takhøyde.”

”At de greier å holde seg rimelig objektive.”

”De er flinke til å oppdage uro og rydder opp når det trengs. All ære til dem.”

” Det er bra at de er der, føler det er trygt. Men jeg ser sjelden hva de gjør.”

Det man umiddelbart kan slutte av de positive kommentarene, er at brukerne har vidt forskjellige oppfatninger om hvordan moderators kontroll med forumet er. For eksempel fremgår det at de som er fornøyde mener at moderatorene er flinke til å luke ut ”troll” og at man får god tilbakemelding med ”lange mailer til brukerne”. Dette er syn som er stikk i strid med de negative funnene, der brukerne reagerer på at trollene får gjøre nærmest som de vil

og at det er svært vanskelig å komme i kontakt med moderator. VGs redaktør sier i den sammenhengen:

”Jeg tror det kommer av at hvis du først skriver noe og opplever at det blir sletta, vil nok det oppleves som ganske urettferdig uansett om det selv er klar over at du kanskje var litt krass og litt på grensen av hva du burde ha skrevet (...)” (Red.)

Både redaktør og moderator nevner dessuten at beskyldninger om politisk farging kommer fra flere ulike politiske fløyer. Gjengangere blant de positive tilbakemeldingene er ros for at det tas tak i forhold som påvirker debattens flyt, som eksempelvis ”spamming”. Sammen med uttalelsene fra brukere som ønsker et ryddig opplegg med én tråd til ett tema, gir dette god sammenheng. Det kan virke som om brukerne er mindre fornøyde med moderators innsats for å holde debattnivået høyt.

La oss vurdere brukernes tilbakemeldinger sammenliknet med uttalelsene VG har kommet med. VG sier i intervjuene at de er svært opptatt av kvaliteten på debatten. Av typiske utfordringer knyttet til moderering på forumet nevner VG at enkelte utestengte brukere har lettere for å registrere seg på nytt med et nytt mobiltelefonnummer, til tross for at nettopp mobilregistreringen er et sikkerhetstiltak fra VGs side for å forhindre lettvinnt registrering. VG sier at de opererer med forskjellig takhøyde i forskjellige undergrupper. Dette innebærer eksempelvis at man i UFO- og livssynsdiskusjonene kan få lov til å komme med innspill som ikke ville blitt akseptert i andre undergrupper, og at språkbruken i Backstage-gruppen får være grovere enn i undergrupper der tonen er ventet å være mer seriøs. På bakgrunn av kommentarene fra brukerne om moderators inkonsekvens er det mulig at enkelte brukere ikke er klar over at det utøves et skjønn i modereringen. Andre brukere gir klart uttrykk for at de ønsker konsekvent praksis over hele forumet. Det kan også se ut til at det hersker uklarhet rundt brukernes forståelse av moderators ”tilstedeværelse” på forumet. Noen ser ut til å reagere på at moderator ikke er synlig som deltaker i debattene, mens andre reagerer på moderators manglende generelle synlighet på forumet.

Det er mulig at de vidt forskjellige opplevelsene man kan lese om i de positive og negative uttalelsene, gjenspeiler brukernes subjektive oppfatning av forumet. Man må imidlertid ikke glemme at det er et stort forum med svært mange brukere, som er ment å favne titalls interesser. Dette resulterer i hundrevis, kanskje tusenvis av debatter som i større eller mindre

grad lever til enhver tid. Det må derfor tas høyde for at brukernes erfaringer ikke nødvendigvis er farget av deres eget syn på moderator, men tvert imot helt reelle.

5.4.4 Rapportering av upassende innlegg

Når vi nå kjenner til brukernes tilfredshet med moderator, er det på tide å se på hvor mange som bruker muligheten til å varsle moderator om upassende innlegg (tabell V9, vedlegg). Det er særlig relevant å undersøke hvorvidt rapporteringen om upassende innlegg har en direkte sammenheng med brukernes tilfredshet med moderator. Det er få som oppgir at de ikke kjenner til muligheten, og hvis man går ut fra at ingen har misforstått spørsmålet, er alle de resterende brukerne (over 97 prosent) klar over at funksjonen finnes. Det er nesten like mange brukere som aldri rapporterer inn upassende innlegg, som det er brukere som gjør det.

Å sammenlikne rapporteringen med tilfredsheten med moderator (tabell V10, vedlegg), kan gi oss svar på hvorvidt rapporteringsfunksjonen virker som den har til hensikt å gjøre. Blant de svært fornøyde brukerne er det få som rapporterer. 22,3 % rapporterer ofte / av og til. Det kan bety at de svært fornøyde brukerne ikke alltid ser noen grunn til å rapportere, snarere enn at de er fornøyde som et resultat av at rapporteringen fører frem. De svært misfornøyde brukerne rapporterer vesentlig oftere; 46,5 % rapporterer ofte / av og til. Et lite tankekors i denne sammenhengen: VG forteller at de fleste tips om upassende innlegg kommer inn via rapporteringsfunksjonen. Av disse tipsene er det svært få det faktisk er nødvendig å foreta seg noe med. Antakelig kommer mange av tipsene fra en liten gruppe som er ivrige til å rapportere. Det er mulig at tilfredsheten med forumet ville vært større hvis flere hadde rapportert inn upassende innlegg. Hva den enkelte bruker reagerer på, vil nødvendigvis være subjektivt, og med flere tipsere kunne moderator hatt mulighet til å tilfredsstille flere brukere. En økning i rapporteringen vil derimot medføre mer arbeid for moderator, hvilket igjen kan føre til at flere tips vil måtte ignoreres, for eksempel av tidshensyn.

6. Diskusjon og konklusjon

6.1 Sluttvurdering av spørreundersøkelsene

For meg var det et mål i seg selv å se hvordan utfallet av en kvantitativ analyse ville bli, sett i lys av at dette er et område det vanligvis foregår mye case-basert forskning på.

Den kvantitative siden av oppgaven ville ha dratt nytte av muligheten til å sortere ut svarene som kom inn fra de ulike undergruppene. Kunnskap om forskjell i svarene ut fra hvilke interessegrupper man kunne sies å tilhøre, ville vært nyttig i sammenheng med opplysninger om bruk av fora utover VG Debatt. Jeg vurderte å gjøre intervjuer med enkeltbrukere eller grupper av brukere, men kom frem til at brukernes syn på ulike forhold ved forumet ble tilstrekkelig representert ved spørreundersøkelsene, spesielt med tanke på at brukerne i stor grad benyttet seg av muligheten til å skrive i de åpne kommentarfeltene. Problemer med datasettet, kombinert med vissheten om at jeg satt på verdifulle og unike uttalelser, bidro til vurderingen om å ikke gjøre en identisk innsamling på nytt.

Hovedundersøkelsen kunne tjent på omformuleringer av enkelte spørsmål, samt noen endringer i svaralternativer som i ettertid fremstår som overlappende, overflødige eller lite dekkende. Muligens ville en forklarende tekst til enkelte spørsmål bidratt til en mer nøyaktig statistikk, spesielt med tanke på spørsmålene om brukergrunn. Enkelte svaralternativer, samt ordlyden i noen spørsmål, ble justert i forkant av kontrollundersøkelsen.

Resultatene av de to undersøkelsene samsvarer godt med hverandre. Stabiliteten i utvalget er mer usikker. Redaktøren mener selv at en undersøkelse av den typen jeg har foretatt, automatisk vil treffe de mest aktive brukerne:

"Vi har inntrykk av at vi har en gruppe kjernebrukere som står for det aller meste av aktiviteten der, og det er ikke mange brukere det er snakk om, men de er inne flere ganger om dagen. De bruker det som sin fritidsaktivitet, som noe de gjør i pausen på jobben, bare for å sjekke om noen har diskutert noe i de trådene de har startet. Det er litt av det vi ønsker å gjøre noe med, å få inn noen nye, slik at de som er inne flere ganger om dagen ikke skal få så stor overvekt på en sånn statistikk." (Red.)

Med tanke på at utvalget er gjort ved selvseleksjon, er det ikke for eksempel ikke overraskende at de misfornøyde brukerne er ivrige til å bidra med ankepunkter i en undersøkelse som denne (Hellevik 2002:122).

Det er vanskelig å identifisere en grunn til den lave kvinneandelen, utover å *konstatere* at andelen er lav. Men vi kan anta at fotballgruppene nok kan ha bidratt en del.

Fotballgruppene ble, sammen med de andre store undergruppene, valgt ut i samråd med VG før hovedundersøkelsen for å tiltrekke oppmerksomhet rundt denne, da verken jeg eller VG kunne forutse hvordan responsen ville bli. I kontrollundersøkelsen var det naturlig å publisere undersøkelsen i de samme undergruppene. Forumet er tilrettelagt for kvinner og menn, med nok av undergrupper til at begge kjønn skulle kunne finne interesseområder. Det er mulig at kvinneandelen kunne vært høyere hvis spørreundersøkelsene hadde vært lagt ut i andre undergrupper, med en antatt større kvinneandel.

Rapporten Nye nettfenomener (Storsul et al. 2008) trekker frem den nye generasjonen av internettbrukere, aldersgruppen 16-19 år. Denne gruppen fremstår i forskningen som interessant fordi dette er mennesker som alltid har levd med informasjonsteknologi som en del av hverdagen. Hvis man utvider aldersgruppen nedover noen år, snakker vi om personer som er yngre enn internett, hvorav flere alltid har hatt internett i hjemmet og som tidlig tok i bruk nettet som en kanal for kommunikasjon, underholdning og informasjon. Internett har passert fjernsyn som det største ungdomsmediet. Det ville vært meget spennende å se nærmere på denne aldersgruppen. Det gjøres mye forskning på aldersgruppen, men da gjerne knyttet til nettsamfunn. Jeg ser absolutt verdien av å undersøke unges forhold til forumdebatt nærmere, siden synspunkter fra unge samfunnsengasjerte debattanter vil være verdifullt når forumets fremtid skal vurderes.

På same måte som rapporten Nye Nettfenomener fikk raske svar (Storsul et al. 2008:7), mener jeg at den raske responsen på begge mine undersøkelser vitner om et stort engasjement blant brukerne.

6.2 VG Debatts demokratiske funksjon

Nær sagt alle diskusjonsfora på internett befinner seg i et nettverk med mange teknologiske muligheter, men samtidig motstridende interesser og kulturer. Dette medfører at det kan være lettere å etablere og opprettholde en debattarena, enn å kontrollere, og kanskje til og med forbedre den.

En diskusjon om hvorvidt demokratiet kan styrkes eller svekkes av begrensningene ved nettdebatt, vil først og fremst være aktuelt der det er snakk om politisk debatt på en arena som kan ses som en forlengelse av en tradisjonell diskusjonsarena. En slik arena vil operere på lik linje med den potensielle styrkingen av demokratiet ved publikumsdeltakelse i politiske debatter på fjernsyn (Se Enli og Skogerbø 2008). For VG Debatts del vil det være avgjørende å se på andelen av forumets innhold som kan sies å være tilegnet seriøs politisk eller samfunnsmessig debatt, og hvordan denne andelen måles. Hvorvidt VG selv har fokus på forumets stilling i en demokratisk allmenn sammenheng, kan ha innvirkning på hvordan VG ville ha stilt seg i en slik debatt. Siden mine informanter i VG begge uttrykker engasjement for ”den gode debatten”, kan man si at VG vektlegger det demokratiske potensialet.

Likevel vil det etter min mening være av mindre relevans å snakke om en svekkelse eller styrking av demokratiet i store deler av VG Debatt som enkeltfenomen, siden en stor del av forumet snarere går i retning av diskusjoner rundt hobby- og fritidsrelaterte temaer, enn politiske diskusjoner. Debattene VG knytter opp til forsiden på VG Nett, er ikke nødvendigvis knyttet til aktuelle nyhetssaker, men kan også omhandle lettere, mer uformelt stoff. På grunn av mangfoldet på VG Debatt, er det vanskelig å opprettholde en seriøs vinkling på deler av forumet, når alle brukerne forholder seg til det samme regelverket, og ikke alle er klar over forskjeller i takhøyde. En annen faktor som *kan* begrense VG Debatts styrke som en arena for demokratisk diskusjon, ligger i anonymiteten. Skal man tolke VGs signaler, er ikke VG Debatt et sted der det er meningen, eller ønskelig, å fremstå med full identitet, selv om brukerne *kan* utlevere informasjon om egen identitet. Likevel ser vi at anonymiteten ikke er øverst på listen over verdsatte egenskaper ved forumdebatt.

La oss si at man kan identifisere to hovedproblemer knyttet til debattfora, hvorav det første er en for stor andel av usaklige innlegg og personangrep som forsøpler forumet og senker kvalitetsnivået, og det andre er at budskapet drukner i flommen av innlegg. Da er nok det første problemet et fenomen som er dømt til å opptre i de fleste debattfora. Det er et naturlig resultat av debattforumets form med post-moderering av innlegg. For å få bukt med dette må det forsøkes en alternativ modell med forhåndsmoderering eller en kraftig økning i den allerede etablerte modereringspraksisen. Det første synes ikke å være et reelt alternativ i den etablerte debattarenaen forumet er, fordi det også vil forutsette en endring i bruken. Økt moderering vil, i tillegg til å være et kostnadsspørsmål, kunne bidra til å senke hastigheten og flyten i debatten fordi økt moderering mest sannsynlig vil føre til at flere forseelser oppdages, hvilket medfører flere inngrep fra moderator. Problemet med usaklige innlegg og personangrep vil være til irritasjon for brukerne. Problemet med at enkelte ikke når frem med sitt budskap vil særlig være uheldig i fora der graden av seriøsitet er avgjørende for selve formålet med forumet, som for eksempel et forum for politiske spørsmål. Selv om VG Debatt har en stor politikkseksjon, er modereringsmetodene felles med de andre undergruppene på forumet, når man ikke tar hensyn til ulike takhøyder og de skjønsmessige vurderingene moderator kan gjøre. Budskapet kan drukne også i en uformell debatt. Hvis man forutsetter at VG Debatts hovedmål med det brede utvalget lesertjenester er å slippe til alle som vil ytre seg (under beskyttelse av anonymitet), er ikke problemet med at budskapet ikke kommer frem, til hinder for dette målet.

Nettdebatten har en annen natur enn den debatten som omtales som den "offentlige" debatten. Nettdebatten føres i stor grad av "vanlige folk", men dens problem er at nivået av seriøsitet må heves for at debattformen skal vinne aksept, og for at folket skal kunne sette dagsorden gjennom debatten. Slik det er nå, mener flere at nettdebatten kun omhandler en dagsorden som settes av de store mediene. VG Debatt er kanskje ikke den offentlige debattens redning eller fremtid, men fungerer til sitt bruk: Brukerne får komme til orde. Om de faktisk blir hørt, er en annen sak, men det er ikke nødvendigvis slik at dét er et mål VG prioriterer høyt.

VG ønsker å få flere lesere av VG Nett til å delta i diskusjonen. Undersøkelsene i denne oppgaven fanget opp både meningsytrere og lurkere, men flere av lurkerne viser seg å være brukere som faktisk tilbringer mye tid på forumet. Vi kan anta at få av lurkerne på forumet

har et ønske om å skrive, men at de holdes tilbake av en eller flere faktorer. En amerikansk undersøkelse der to testgrupper fikk observere et moderert og et umoderert diskusjonsforum over en ukesperiode, peker på at lurkere som ønsker å bidra setter pris på at tempoet i en diskusjon er lavt. Med et lavt tempo blir ikke potensielle meningsytrere overkjørt av andres meldinger, og gir dem en mulighet til å bidra, selv om denne terskelen kan senkes hvis lurkerne har lang fartstid og kjenner forumet godt (Wise et al. 2006:URL). Samtidig viser forskning at hurtigheten, sammen med asynkroniteten i ytringene, generelt er en viktig brikke i populariteten til debattforumet (se for eksempel Brasher og O'Leary:1996). VG har en utfordring i å tilpasse forumet til gamle, fornøyde brukere, tiltrekke seg nye brukere og samtidig heve nivået på diskusjonen. VGs moderatorer opererer med ulik takthøyde, avhengig av undergruppe og diskusjonstema. En mulig løsning for VG er å eksperimentere med en mer formell struktur i de politiske diskusjonene, og trekke veksler på erfaringer fra forskning på politiske diskusjonsfora.

6.3 Forumet som offentlig debattarena

På samme måte som Hujanen og Petikäinen (2004) vurderer det til at resultatene av deres undersøkelse kan tolkes til at andelen som deltar aktivt kan være både liten og stor, mener jeg å kunne gjøre en liknende vurdering i resultatene av VG Debatt-undersøkelsene. Meningsytrerne er i stort flertall, og derfor passer det inn med den generelle utviklingen i massemedia: At publikum både er mottakere og medspillere i en debatt. Dette kan være tilfelle både når debatten er startet av mediet selv, slik VG ofte gjør, eller når den er igangsatt på eget initiativ (Hujanen og Pietikäinen2004:399).

Med utgangspunkt i debatten om datalagringsdirektivet⁶⁰ skriver Carl Christian Grøndahl at en stor mobilisering gjennom nettbaserte debattarenaer fungerer som drahjelp for en sak i mer etablerte debattkanaler. Gjennom blogging, opprop og danning av interessegrupper på Facebook, kan pådriverne for en sak skape oppmerksomhet og vinne meningsfeller, før saken får oppmerksomhet fra de store mediene. Dette er en styrke for demokratiet, fordi flere

⁶⁰ Bergens Tidende: *Frykter persondata kjem på ville vegar* (<http://www.bt.no/forbruker/article549007.ece>) Oppsøkt 26.4.09.

deltakere kommer til i samfunnsdebatten. En annen mulig følge av den positive effekten de sosiale mediene har på samfunnsdebatten, er en maktkamp om plassen i de sosiale mediene (Grøndahl 2009:URL). Det siste kan være negativt, hvis personer, institusjoner eller partier som allerede er godt synlige i den offentlige debatten.

Statsminister Jens Stoltenberg fikk ros fra en rekke reklame- og PR-rådgivere da han opprettet sin egen profil på Facebook, der medlemmer kunne komme med ros, kritikk, innspill og starte debatter.⁶¹ Arne Inge Christoffersen i Initiative Universal Media mener at å være aktiv på Facebook ville være et "spennende supplement til TV-debatter", og "Facebook kan få til en debatt på nettet etter debattene som politikere selv har kontroll over".⁶² Rapporten "Nye Nettfenomener" advarer mot at det offentlige tar i bruk nettsamfunn som for eksempel Facebook i sitt informasjonsarbeid. Hvis politikere skal delta i stil med Stoltenbergs oppretting av profil på Facebook, vil de måtte vokte seriøsiteten sin. Faren er at politikernes fremstøt, særlig blant de unge velgerne de muligens ønsker å nå med satsingen, kan fremstå som krampaktig; at de prøver for hardt (Storsul et al. 2008:42-43). Det må dessuten nevnes at profilen Jens Stoltenberg i skrivende stund har på Facebook ikke er en like personlig profil som folk flest har på Facebook, men en mer begrenset, kommersielt innrettet profilside. Man blir ikke "venn", men "supporter" eller "fan" av Stoltenberg, som etter hvert er én av mange politikere med en egen politikerprofil på Facebook.⁶³

Stoltenbergs deltakelse er et eksempel på bruken av en ny kanal for meningsutveksling og profilering for å skaffe økt innflytelse. Storsul et al. (2008) mener det offentlige må kjenne de nye nettsamfunnenes potensial. Offentlige nettstedet må være av høy kvalitet, være oppdaterte og brukervennlige, og det må være lett å dele informasjon (Storsul et al. 2008:5). Som et tankekors til scenariet om maktkamp om sosiale medier, kan det kanskje tenkes at VG Debatt, Aftenpostens Debattcentralen og liknende tjenester tilknyttet aviser, gir et inntrykk av å være mer uavhengige grunnet deres tilknytning til presseorganer? På grunn av anonymitetskulturen på VG Debatt, vil det være lite naturlig å bruke det forumet som en kanal for bedrifter eller politikere for å åpent posisjonere seg. Selv om ikke VG Debatt spesifikt er utsatt for deltakelse fra maktpersoner, vil det uansett være viktig å ivareta

⁶¹ Jens Stoltenberg (<http://www.facebook.com/pages/Jens-Stoltenberg/21646763580>) Oppsøkt 26.4.09.

⁶² VG Nett: -Lurt av Jens å legge seg ut på Facebook (<http://www.vg.no/pub/vgart.hbs?artid=524752>) Oppsøkt 26.4.09.

formålet til debattforumet: Å gi alle en mulighet til å ytre seg, inkludert borgere uten forutsetninger for å bli hørt i andre kanaler.

Mine undersøkelsesresultater kan tolkes slik at anonymiteten ikke er en høyt oppskattet faktor hos brukerne som jeg antok på forhånd. Likevel skal man ikke utelukke at bruk av fullt navn kan bidra til en debatt preget av mindre uro. Dagbladet hadde våren 2009 med en prøveordning på sine kommentarfelt, der man måtte registrere seg med fullt navn, som også ble synlig ved posting av kommentarer tilknyttet avisartikler. Sammenliknet med andre kanaler for debatt, er det få steder man har like stor anledning til å være anonym i en debatt som på internett. Selv når man representerer seg selv som privatperson, kan det tenkes at man ville lagt an en mer gjennomtenkt tone ved bruk av fullt navn.

Skal man tro kommentarene om hva brukerne misliker, er misnøyen stor både rundt situasjoner knyttet til generell ”krangling” og turbulente meningsutvekslinger, og rundt ”trolling” og ugagn. Når det gjelder ”hull” i modereringen, som blant annet kan medføre at ureglementerte innlegg blir liggende ute på forumet, er det en sak med flere sider. I én forstand er det både uheldig at slike uttalelser kan slippe gjennom, særlig med tanke på at forumet er søkbart fra en vanlig søkemotor. Det vil også kunne få konsekvenser for en meningsytrer hvis noen skulle oppdage en gammel, regeloverskridende kommentar som vedkommende meningsytrer ikke lenger stod for eller kunne forsvare, for så å konfrontere ham/henne med det. På den annen side er det først når man aktivt leter etter upassende innlegg, for eksempel ved å søke på stikkord, at man vil finne dem. Argumentet om at innlegget ikke vil være til skade dersom ingen leser det, er muligens etisk kontroversielt, men kan nok sies å fungere i praksis, spesielt når tekstoffanget er så stort som hos VG Debatt.

⁶³ Facebook.com. Politicians: <http://www.facebook.com/pages/?browse&ps=151>

6.4 Amnestys kampanje: Debatten i 2009

Amnesty International Norge har med bakgrunn i kampen mot nettsensur lansert kampanjen Folkeaksjon for ytringsfrihet på nett.⁶⁴ Kampanjen har gjennom sin virksomhet fått flere forskere, journalister og mediekommentatorer til å ta til orde i det som kan beskrives som en ”debatt om nettdebatt”.⁶⁵

Marte Winsvold og Eli Skogerbø finner i sin forskning på kommentarfeltene under avisartikler fra fire nettaviser, at det er et stort mangfold. Deres statistikk viser at den typiske debattanten er en ung, høyt utdannet mann, som er mer aktiv i debatten enn gjennomsnittet. Se for øvrig Skogerbø og Winsvold 2008).

Dagbladets Jan Omdahl mener at mange av debattantene er sinte, selv om mye av det som skrives er reflektert og bra. I hovedsak er det mest positive med kommentarfeltet at det gir leseren en mulighet til å korrigere journalisten og arrestere avisen på feil. Det er mye ”støy” og irritasjon som skinner gjennom, men det oppveies av verdien av debatten. Dagbladets kommentarsystem gir mulighet til å vekke kommentarene etter popularitet (basert på ”tommel-opp”-knappen). Moderatorene kan dytte ned eller slette dårlige eller upassende innlegg, men små debattsider gir etter Omdahls mening en bedre debatt, der budskapet kommer bedre frem. Dette begrunnes med at tonen ikke er så farget av at debatten foregår inne i et stort massemedium. Omdahl har også kommet med krass kritikk av professor Bernt Hagtvedt, som har omtalt nettdebatten som en ”kloakk”.⁶⁶

Professor Terje Rasmussen mener måten folk engasjerer seg på, har blitt endret etter oppblomstringen av nettdebatten. Endringen består i en ny sosial og politisk deltakelse, basert på øyeblikkelig reaksjon (i motsetning til nøyere planlagte innspill). Rasmussen fremhever læringsverdien nettdebatter kan ha for den offentlige deltakelsen, og mener det er viktig at nye klasselag melder seg på. Man kan være uerfaren som debattant, uten å ha

⁶⁴ Folkeaksjon for ytringsfrihet på nett. Amnesty International Norge.(<http://ytringsfrihet.amnesty.no/>) Oppsøkt 26.4.09.

⁶⁵ Synspunktene som refereres her, har utspring i paneldebatten ” Debatten på internett - inkluderende eller ekskluderende?” i regi av Sosiologiforeningen og Amnesty, avholdt på Smuget i Oslo 1.4.09.

⁶⁶ Jan Omdahl: Kloakken, det er deg og meg (<http://www.dagbladet.no/2009/02/03/kultur/tekno/nettsamfunn/internett/nettdebatt/4671103/>). Oppsøkt 26.4.09.

opparbeidet seg kvaliteter gjennom medietrening. Dette går dog utover stilen i debatten, men har samtidig en demokratiseringseffekt. Poenget er ikke bare å bli hørt, men i det hele tatt å kunne delta. Rasmussens syn finner vi igjen i Engebretsens poeng om den folkelige debattens fremgang og elitedebattens mindre synlighet. Hvis man ser på spredningen i alder og yrkessituasjon i min undersøkelse er det mulig å argumentere for at terskelen for å delta har senket seg, ettersom tilgjengeligheten har blitt god for folk flest: Debatten er ikke lenger kun forbeholdt personer som kan produsere et innlegg velskrevet nok til å komme på trykk i en papiravis.

Ole Jørgen Anfindsen, mannen bak nettstedet HonestThinking, tar klart avstand fra ytringer som for eksempel Muhammed-karikaturene, hvilket han mener er å gå for langt i sin ytringsrett. Derimot er han for en åpen, konfronterende og til dels tøff debatt. HonestThinking,⁶⁷ som drives på frivillighetsbasis, er premoderert, slik at ingen ting postes uten gjennomlesing av redaktøren.

Liv Skotheim, journalist i Aftenposten, mener norske nettdebattanter og bloggere har for lite makt sammenliknet med den internasjonale sfæren, mye på grunn av at de ikke leverer stoff til en offentlig debatt, men stort sett debatterer på grunnlag av stoff fra en offentlig debatt. Avisene fronter ikke alternative, uavhengige blogger, og dermed blir det heller ingen alternativ offentlighet. Skotheim fremhever religions- og hijabdebatten vinteren 2008/2009 som den første virkelig viktige nettdebatten i Norge. I Norge har ikke blogging blitt profesjonelt, slik det har i flere andre land. Hun mener de beste debattene må løftes frem og vises, for å heve nivået.

Hvorfor skal man så løfte frem de beste debattene? Er kravene til en god nettdebatt annerledes enn kravene til en debatt i andre kanaler? Et problem med å vise frem gode nettdebatter, slik det blant annet jobbes med hos VG Nett, er at det kan forutsette en ny vekting eller utsiling av gode *debattanter*, hvilket hindrer et av grunnkonseptene med nettdebatten: At alle har likere forutsetninger for å bli hørt. Alternativet til å vekte gode debatter, kan være å la alle rope i skogen. Det er klart at selv om alle har en rett til å ytre seg,

⁶⁷ HonestThinking (<http://honestthinking.org/no/>) Oppsøkt 26.4.09.

er ikke det ensbetydende med at alles meninger vil bli hørt av alle. For å utgjøre en forskjell og dermed bli hørt, stiller man, som i alle former for debatt, sterkere ved å være en god debattant. Dette forutsetter riktignok at premissene er like for alle brukerne av debattarenaen.

6.5 Debattforumet i en web 2.0-sammenheng

Hvis man ser på brukerskapt innhold som helhet, er egentlig ikke veien lang fra å referere nyhetssaker på en blogg eller i et forum, og linke til disse, til å lage sine "egne" nyheter (Jenkins 2006:239). Å debattere og å blogge er tross alt uttrykk for å vise hva man finner interessant i nyhetsbildet. Vil neste skritt være å redigere nyhetene selv? Med nettaviser og en generelt bredere tilgang på nyhetskanaler, er man på mange måter blitt sin egen redaktør. Denne personlige redaktørfunksjonen øker ytterligere når man kan kontrollere hvilken type nyheter man vil bli servert. Det brede tilbudet av muligheter for meningsytring tar også en mer personlig vending som følge av en slik redaktørfunksjon.

Engasjementet brukerne viste for de to spørreundersøkelsene, vitner om at VG Debatt har en dedikert og engasjert brukermasse, der mange ser både en uformell og nyttig verdi av forumet. Engasjementet og lysten til å uttale seg, kan man oppleve også utenfor VG Debatt. På Dagbladet.nos kommentarfelt kunne man få timer etter nyheten om Michael Jacksons eksklusive avskjedsturné sommeren 2009⁶⁸ lese følgende i kommentarfeltet:

"Hvorfor er det kommentarfelt under denne artikkelen, mens den som omhandler en haug mindreårige tatt for dopbruk ikke skal diskuteres? Dere har en jævlig bisarr prioritering av hva som er viktig å snakke om, DB!!"

Denne meningen kan stå som bevis både for behovet for et vidtfavnende forum og ulike muligheter for dialog blant konsumentene av massemedier.

Debattforumet er fremdeles i hovedsak en web 1.0-tjeneste, etter Corneils definisjon (Corneil 2007:252). Da arbeidet med oppgaven ble påbegynt, var det ennå ingen synlig oppgradering av VG Debatt i vente. VG Multimedia har etter hvert fått et bredt tilbud av

tjenester for brukerskap innhold. Med diskusjonsforumet som den eldste av tjenestene, kunne det virke som om forumet ikke skulle bli satset på i fremtiden. Redaktøren understreker at han ser på kommunikasjon i et debattforum som noe unikt, og at det ”ikke er noe som tilsier at det vil forsvinne”.⁶⁹ For VG synes det å være viktig med et bredt tilbud av dialogiske tjenester, på ulike nivåer. Redaktøren sier:

”De gir innhold på litt forskjellige måter; en diskusjon er mer de korte beskjedene som kan være interessante og nyttige, mens bloggen er mer velformulert fra én person. De fungerer parallelt og har ikke noen konkurranse med hverandre, og begge gir godt innhold. Målet er at ved å tilby disse tjenestene, skal vi være en arena for de som ønsker å komme ut med noe. Arenatankegangen er viktig: Vi legger til rette for å ta ordet hvis man ønsker det. Vil du gjøre det i form av en diskusjon, har vi det, vil du gjøre det med en video, har vi det, etc. Ulike måter avhengig av hva du ønsker, ulike funksjoner innenfor konseptet, men du må ta ordet sjøl.”
(Red.)

Jeg mener mulighetene for å la debattarenaer som diskusjonsfora bli med over til et web-2.0-nivå, er store. Vi ser allerede eksempler på slik integrering med diskusjonsgruppene på Facebook. Konvergente tjenester som muliggjør det for en tjenestetilbyder å gi brukerne tilgang til å ytre seg på flere måter og til enhver tid, gjør at utfordringene ikke ligger så mye i forumets tekniske grunnprinsipper, som i utøvingen av kontroll i ytringene på forumet.

6.6 VG Debatt i dag

Det er grunnleggende forskjeller mellom debattfora og nettsamfunn eller communities. Likevel er det mulig å trekke paralleller. Man kan undersøke et debattforum som en delvis eller fullt integrert funksjon inne i et nettsamfunn, eller man kan undersøke et selvstendig forum som har kjennetegn som minner om dem man finner i et nettsamfunn. Slike kjennetegn kan være profilsider for brukerne, og en identitetsbygging overfor de andre brukerne av forumet, til tross for eventuell beskyttelse i form av anonymitet. Et eksempel på nettfora som del av et større nettsamfunn, er Nettbys diskusjonsforum. Her eksisterer det mange gruppespesifikke fora om hverandre, som sett bort fra de tekniske likhetene, ikke er

⁶⁸ Dagbladet.no: Var dette slutten på Michael Jackson?

(http://www.kjendis.no/2009/03/05/kjendis/michael_jackson/pressekonferanse/5155166/) Oppsøkt 25.4.09.

⁶⁹ Intervju med redaktør 6.10.08.

knyttet sammen. Man kan kun bidra hvis man er medlem av Nettby. Enkelte bidrag kan leses av alle, mens noen kun kan leses av medlemmer.⁷⁰ VG Debatt før oppgraderingen kan sies å være et eksempel på et frittstående diskusjonsforum, selv om det også da var relativt tett knyttet til VG Netts journalistikk. Etter oppgraderingen har det kommet til mer avanserte funksjoner for brukerne. Kan det tenkes at en meningsytring vil bli av større viktighet når man har en sterkere identitet å knytte den til i form av en profilside? Ettersom forumet har fått et annet utseende og flere nye funksjoner etter oppdateringen, ville en eventuell ny undersøkelse av VG Debatt med fordel kunne stille andre spørsmål og avdekke nye forhold som kan påvise eller avkrefte endringer i funnene fra mine undersøkelser.

6.6.1 Endringer i resultater ved en eventuell undersøkelse av det nye forumet

Da forumet forandret utseende, ble det uttrykt bekymring hos brukerne rundt hva som ville skje med innholdet fra det gamle forumet.⁷¹ Moderator forsikret brukerne om at innholdet ville bli bevart. Hvis man sammenlikner tilveksten av temaer fra like før omleggingen til like etter, vil man se at dette stemmer, idet antallet innlegg økte fra 22,1 millioner til 22,3 millioner fra 1.oktober til 2.november (se vedlegg - skjermbilder), og VG oppgir et daglig tilfang på mellom 6000 og 7000 innlegg i døgnet.⁷²

Dersom en liknende undersøkelse hadde blitt foretatt i etterkant av omleggingen av VG Debatt, vil jeg slutte at sannsynligheten er stor for at utfallet ville blitt relativt likt. Min begrunnelse for at en tenkt undersøkelse gjort etter omleggingen ville få likt utfall, er at det er liten grunn til å tro at debattformen og tonen inne på forumet har endret seg. Det bør være grunn til å anta at en oppgradering av forumets community-funksjoner ikke umiddelbart vil bidra til en nedgang i regelbrudd, selv om brukerne muligens får en fornyet ansvarsfølelse for det nye forumet, og dermed selv ønsker å bidra til færre turbulente situasjoner. Ettersom VG selv ikke så for seg noen endringer av betydning i måten modereringen av forumet

⁷⁰ Nettby.no: (<http://www.nettby.no/help/faq.php>) Oppsøkt 26.4.09.

⁷¹ VG Nett Debatt: Savner det gamle forumet allerede (<http://vgd.no/kultur-og-fritid/backstage/tema/1426520/tittel/savner-det-gamle-forumet-allerede>) Oppsøkt 26.4.09.

⁷² Intervju med moderator 6.10.08.

skulle foregå på etter omleggingen, er det fremdeles to situasjoner som trolig vil ha bestått: Brukernes misnøye med moderator, og VGs problemer med problembrukere. Samtidig må man ikke utelukke muligheten for at en endring i bruksmønster kan inntreffe over tid. Studier av et forum eller et sosialt nettverk fra utsiden kan gi nye perspektiver på hvordan kvaliteten på innholdet oppfattes, særlig hvis man har mulighet til å spore en utvikling over tid (Wise et al.2006:URL).

Regelverket som ligger på forumets forside var på mange områder det samme i midten av oktober 2008 som etter oppgraderingen av forumet i månedsskiftet oktober/november⁷³. Regelverket er fremdeles det samme per april 2009. Riktignok kan ordlyden i regelverket tolkes dit hen at det har blitt gjort endringer i regelverket en god stund i forkant av oppgraderingen. På lengre sikt vil det være interessant å undersøke om VGs strategi med oppgraderingen av forumet for å tiltrekke seg nye brukere, har ført til en endring i hvem som bruker forumet. Personlig tror jeg at en endring i brukermønster hos brukere som har frekventert forumet i mange år, sitter lenger inne enn for nye brukere. Til tross for forandringene, krever ikke VG Debatts nye drakt noen endring av måten man ytrer seg på; det er fullt mulig å delta på nøyaktig samme måte som før. Muligens vil endringene i for eksempel tilfredsheten med moderator og generell tilfredshet med andre meningsytrere, være større hvis man gir det nye forumet litt tid.

6.6.2 Temaer for videre forskning

En ny kvantitativ undersøkelse av VG Debatt burde undersøke tilhørigheten til forumet, hvordan brukerne ser på den økte integreringen av forumet i VGs tjenester, samt i hvilken grad overgangen til det nye forumet har blitt godt mottatt blant brukerne. En grundigere undersøkelse av forumets undergrupper vil kunne frembringe interessant informasjon rundt demografiske forhold. Særlig spennende ville det vært å undersøke hvilke områder av forumet kvinner i størst grad frekventerer, på bakgrunn av den store overvekten av menn som min undersøkelse avdekker i forumet som helhet. VGs visjon om en arena for varierte

⁷³ Regler for diskusjonen. VG Nett Debatt (<http://vgd.no/system/information/rules>) Oppsøkt 18.4.09.

muligheter til brukerdeltakelse gir grunnlag for forskning på hvordan denne strategien fungerer. Blir noen av tjenestene forbigått av brukerne?

Går man utenfor VG som undersøkelsesobjekt er det aktuelt å ta opp følgende spørsmål: Er forumet slik det fremstår i dag utdatert, eller dekker det behov som vanskelig kan erstattes av andre teknologier? Er forumet ideelt som diskusjonsarena, særlig da med henblikk på det dialogiske aspektet (samtaleaspektet)? Hvordan fungerer forum sammenliknet med blogging, kommentarfelt og andre alternativer til debattfora?

6.7 Svar på problemstillingene

I begynnelsen av oppgaven stilte jeg følgende spørsmål:

- Hvem er meningsytrerne?
- Hva kjennetegner forholdet mellom meningsytrer og moderator på VG Debatt?
- Hva innebærer forholdet mellom meningsytrer og moderator for VG Debatt som et debattforum i det norske samfunnet?

Basert på deltakerne i min undersøkelse, har jeg funnet ut at de aller fleste brukerne av VG Debatt er meningsytrere. Andelen lurkere er lav, mellom 12,3 og 16,2 % skriver aldri innlegg. Denne andelen er lavere enn hva tilfellet vanligvis er på debattfora. Mange ivrige meningsytrerne sjekker forumet flere ganger om dagen, og 22,3 % tilbringer gjerne mer enn en time om dagen på forumet (se tabell V16). Disse oppretter også nye tråder i større grad enn de mer sporadiske meningsytrerne. Den typiske brukeren av forumet er mann, under 36 år gammel og i jobb.

Det er især to faktorer som kjennetegner forholdet mellom meningsytrerne og moderator: Moderator arbeider etter et sett retningslinjer som er utarbeidet med henblikk på alle VG Netts lesertjenester. Disse retningslinjene kan endres, og det er rom for tolkning av retningslinjene når moderator skal vurdere sin reaksjon overfor en meningsytrer. Moderator gir inntrykk av å ville tilrettelegge som best mulig for brukerne. VG mener selv det er en liten andel brukere som skaper problemer på forumet. Brukernes syn på moderator er jevnt over svært negativt. Mange mener moderator er subjektiv i handlingene sine, og brukernes

tilbakemeldinger tyder på at VG må kommunisere bedre hva som er akseptert og ønsket oppførsel på forumet.

VG Debatt er knyttet til en av Norges største nettaviser. VG gir inntrykk av å være opptatt av å heve nivået på debatten, og begrunner dette med at de gode debattene gjør det lett å relatere redaksjonelt innhold til debatter på forumet. Dette er en av VGs strategier for å tiltrekke seg flere forumbrukere, med utgangspunkt i lesere de allerede har. Med Lesernes VG og det brede tilbudet av lesertjenester, ønsker VG å gi alle som ønsker å ytre seg, en arena som passer for dem. Min undersøkelse gjør ikke funn som utelukker VG Debatt som arena for en konstruktiv offentlig debatt. Forutsetter man derimot at VG Debatt ikke er ment å være en slik arena, mener jeg at forumet gir meningsytterne anledning til å ytre seg, til tross for at forbedringspotensialet åpenbart er til stede med tanke på å fremheve budskapenes plassering og minske konflikter mellom meningsyttere og moderator.

6.8 Sluttkommentar

Et konstruktivt samspill mellom meningsyttere og moderator er en forutsetning for at forumet skal kunne være en fullverdig metode for utveksling av meninger. Den tekniske terskelen er relativt lav for å delta i et debattforum. Den tekniske utviklingen går fort. Et stort mediehus som Schibsted, som ønsker å ligge i forkant teknisk, vil nok ikke være tregere til å prøve ut nyvinninger i fremtiden enn de er nå. Om ikke forumet skulle være fremtiden selv om det har bestått gjennom internettets første drøye ti år som allemannseie og flere tiår før det igjen, vil man uansett ha ønske om og behov for å tilby en kanal som tjener det formålet debattforumet gjør nå. Dette gjelder enten forumet brukes til skriving av favorittlister, politiske diskusjoner, flørting, jungeltelegraf, musikkanmeldelser eller erfaringsutveksling. Et mer tematisk spesifikt forum som brukes primært til råd, hjelp og informasjonsutveksling, vil ha andre forutsetninger for spillet mellom meningsyttere og moderator, fordi sjansen for å komme på kant med andre brukere, eller moderator, teoretisk sett er mindre enn i et forum der de største diskusjonene dreier seg om politikk og sport.

Med mindre det skulle komme en ny teknologi som kan forhindre større og mindre skandaler, vil det kreves av meningsytterne også i fremtiden at de vet å begrense seg i

ytringene sine. Likeledes må den menneskelige redaksjonelle deltakelsen fra tjenestetilbydernes side ikke neglisjeres.

Referanser

Litteratur

Andersen, Knut G.; Skogseth, Egil G. og Østerud, Svein (2008): "Fra agora til netffora. Historiske og politiske forutsetninger for medborger-literacy" i Østerud, Svein og Skogseth, Egil G. (red.) (2008): *Å være på nett. Kommunikasjon, identitets- og kompetanseutvikling med digitale medier*. Oslo: Cappelen Akademisk.

boyd, danah (2006): *social network sites: my definition* [URL]. Tilgjengelig på http://www.zephoria.org/thoughts/archives/2006/11/10social_network_1.html

Cammaerts, Bart og Carpentier, Nico (eds.) (2007): *Reclaiming the Media. Communication Rights and Democratic Media Roles*. Bristol/Chicago: Intellect.

Cavanagh, Allison (2007): *Sociology in the Age of the Internet*. Maidenhead: McGraw Hill Open University Press.

Corneil, Marit Kathryn (2007): "Usynlige offentligheter? Dokumentarfilm og web 2.0" i Levold, Nora og Spilker, Hendrik Storstein (red.): *Kommunikasjonsamfunnet. Moral, praksis og digital teknologi*. Oslo: Universitetsforlaget.

Dahlgren, Peter og Olsson, Tobias (2007): "Fra offentlighet til borgerkultur: Unge borgeres bruk av Internett" i Gentikow, Barbara og Skogseth, Egil G. (red.): *Medier og demokrati*. Oslo: Scandinavian Academic Press/Spartacus forlag AS.

Engebretsen, Martin (2007): *Digitale diskurser. Nettavisen som kommunikativ flerbruksarena*. Kristiansand: Høyskoleforlaget.

Fagerjord, Anders (2006): *Web-medier. Introduksjon til sjangre og uttrykksformer på nettet*. Oslo: Universitetsforlaget.

Fagerjord, Anders og Storsul, Tanja (2007): "Questioning Convergence" i Storsul, Tanja og Stuedahl, Dagny (red.): *Ambivalence towards Convergence. Digitalization and Media Change*. Gøteborg: Nordicom.

Grøndahl, Carl Christian (2009): *Debatt i nye kanaler*. Kronikk i Bergens Tidende 18.2.09. Tilgjengelig på <http://www.bt.no/meninger/kronikk/article794993.ece>

Hellevik, Ottar (2002): *Forskningsmetode i sosiologi og statsvitenskap*. Oslo: Universitetsforlaget.

Herring, Susan (1996): "Posting in a different voice: Gender and Ethics in Computer-Mediated Communication" i Ess, Charles (red.) (2006): *Philosophical Perspectives on Computer-Mediated Communication*. New York: State University of New York Press.

Hujanen, Jaana og Pietikäinen, Sari (2004): "Interactive Uses of Journalism: Crossing Between Technological Potential and Young People's News-Using Practices" i *New Media Society* 2004:6.

Ihlebak, Karoline Andrea (2008): "Publikumsdeltakelse og redaksjonelle dilemmaer" i *Digitale dilemmaer. Nye medieformer, nye utfordringer*. Oslo: Gyldendal Akademisk.

Ihlebak, Karoline Andrea og Ytreberg, Espen (2009): "Moderering av digital publikumsdeltakelse – Idealer, praksiser og dilemmaer" i *Norsk medietidsskrift* 2009 Nr 01.

Jenkins, Henry (2006): *Convergence Culture. Where Old and New Media Collide*. New York: New York University Press.

Lindholm, Magne (2006): "Maskespill og nettdebatt" i *Nytt Norsk Tidsskrift* 04/2006.

Lüders, Marika (2007): "Converging Forms of Communication?" i Storsul, Tanja og Stuedahl, Dagny (red.): *Ambivalence towards Convergence. Digitalization and Media Change*. Gøteborg: Nordicom.

Lüders, Marika og Brandtzæg, Petter Bae (2008): *eBorger 2.0. Den alminnelige borger som leverandør av offentlig informasjon*. SINTEF for Fornyings- og administrasjonsdepartementet.

Mazzolini, Margaret og Maddison, Sarah (2002): *Does Gender Influence Discussion Forum Participation in Online Education?* [URL] Tilgjengelig på <http://www.ascilite.org.au/conferences/auckland02/proceedings/papers/134.pdf>

Noelle-Neumann, Elisabeth (1993): *The Spiral of Silence. Public Opinion – Our Social Skin*. Chicago: The University of Chicago Press.

Nonnecke, Blair; Andrews, Dorine og Preece, Jenny (2006): "Non-public and public online community participation: Needs, attitudes and behavior" i *Electron Commerce Res* (2006) 6. Springer Science+Business Media.

Nærland, Mina Hauge (2007): *Opprøret mot elitene* [URL]. Oppsøkt 17.2.2009. Tilgjengelig på <http://voxpública.no/2007/02/oppr%c3%b8ret-mot-elitene/>

O'Leary, Stephen D. og Brasher, Brenda E. (1996): *The unknown God of the Internet: Religious Communication from the Ancient Agora to the Virtual Forum* i Ess, Charles (red.) (2006): *Philosophical Perspectives on Computer-Mediated Communication*. New York: State University of New York Press.

Dagbladet (2009): *Kloakken, det er deg og meg*. Kronikk av Jan Omdahl 3.2.2009. Tilgjengelig på <http://www.dagbladet.no/2009/02/03/kultur/tekno/nettsamfunn/internett/nettdebatt/4671103/>

Ostertag, Steven og Tuchman, Gaye (2008). "Blogs and News Processes. Net Neutrality and Digital Inequality" i Carpentier, Nico og De Cleen, Benjamin (2008): *Participation and*

Media Production: Critical Reflections on Content Creation. Newcastle: Cambridge Scholars Publishing.

Rasmussen, Terje (2006): *Nettmedier. Journalistikk og medier på Internett*. Bergen: Fagbokforlaget.

Rasmussen, Terje (2007): *Kampen om internett*. Oslo: Pax forlag.

Rasmussen, Terje (2008): "Internett: den vanskelige åpenheten" i Enli, Gunn & Skogerbø, Eli (red.) *Digitale dilemmaer. Nye medieformer, nye utfordringer*. Oslo: Gyldendal Akademisk.

Skogerbø, Eli og Winsvold, Marte: "Nettet som debattarena" i Enli, Gunn & Skogerbø, Eli (red.) *Digitale dilemmaer. Nye medieformer, nye utfordringer*. Oslo: Gyldendal Akademisk.

Slevin, James (2000): *The Internet and Society*. Cambridge: Polity Press.

Storsul, Tanja; Arnseth, Hans Christian; Bucker, Taina; Enli, Gunn; Hontvedt, Magnus; Kløvstad, Vibeke og Maasø, Arnt (2008): *Nye nettfenomener. Staten og delekulturen*. Oslo: Institutt for Medier og Kommunikasjon.

Sundet, Vilde Schanke (2007): "The Dream of Mobile Media" i Storsul, Tanja og Stuedahl, Dagny (red.): *Ambivalence towards Convergence. Digitalization and Media Change*. Gøteborg: Nordicom.

Walther, Bo Kampmann (2005): *Konvergens og nye medier*. Århus: Academica.

Wise, K., Hamman, B., and Thorson, K. (2006): "Moderation, Response Rate, and Message Interactivity: Features of Online Communities and Their Effects on Intent to Participate" i *Journal of Computer-Mediated Communication* 12(1). Tilgjengelig på <http://jcmc.indiana.edu/vol12/issue1/wise.html#discussion>

Wright, Scott (2005): *Moderating Censorship? The Role of the Moderator: Problems and Possibilities* [URL]. Tilgjengelig på <http://www.online-deliberation.net/conf2005/viewpaper.php?id=29>

Østbye, Helge; Helland, Knut; Knapskog, Karl og Larsen, Leif Ove (2002): *Metodebok for mediefag*. Bergen: Fagbokforlaget.

Internettreferanser

Aftenposten (2009): *Unge fjes går for Facebook*. Oppsøkt 26.4.09. Tilgjengelig på http://www.aftenposten.no/kul_und/article3019774.ece

Amnesty International Norge (2009): *Folkeaksjon for ytringsfrihet på nett*. Oppsøkt 26.4.09. Tilgjengelig på <http://ytringsfrihet.amnesty.no/>

Bergens Tidende (2008): *Fryktar persondata kjem på ville vegar*. Oppsøkt 26.4.09. Tilgjengelig på <http://www.bt.no/forbruker/article549007.ece>

Dagbladet.no (2008): *Drapssiktet skrev rasistiske nett-innlegg*. Oppsøkt 26.4.09. Tilgjengelig på <http://www.dagbladet.no/nyheter/2008/09/12/546643.html>

Dagbladet.no (2009a): *Debatt*. Oppsøkt 24.4.09. Tilgjengelig på <http://www.dagbladet.no/debatt>

Dagbladet.no (2009b): *Kloakken, det er deg og meg*. Kronikk av Jan Omdahl. Oppsøkt 26.4.09. Tilgjengelig på <http://www.dagbladet.no/2009/02/03/kultur/tekno/nettsamfunn/internett/nettdebatt/4671103/>

Dagbladet.no (2009c): *Var dette slutten på Michael Jackson?* Oppsøkt 25.4.09. Tilgjengelig på http://www.kjendis.no/2009/03/05/kjendis/michael_jackson/pressekonferanse/5155166/

De nasjonale forskningsetiske komiteer (2003): *Forskningsetiske retningslinjer for internettforskning*. Oppsøkt 24.4.09. Tilgjengelig på <http://www.etikkom.no/retningslinjer/internett>

Facebook (2009a): *Jens Stoltenberg*. Oppsøkt 26.4.09. Tilgjengelig på <http://www.facebook.com/pages/Jens-Stoltenberg/21646763580>

Facebook (2009b): *Politicians*. Oppsøkt 26.4.09. Tilgjengelig på <http://www.facebook.com/pages/?browse&ps=151>

HonestThinking (2009): *HonestThinking.org*. Oppsøkt 26.4.09. Tilgjengelig på <http://honestthinking.org/no/>

L-Soft (2008): *History of LISTSERV*. Oppsøkt 26.4.09. Tilgjengelig på http://www.lsoft.com/corporate/history_listserv.asp

Nettby.no (2009): *Ofte stilte spørsmål*. Oppsøkt 26.4.09. Tilgjengelig på <http://www.nettby.no/help/faq.php>

Norsk Presseforbund (2006): *Vær Varsom-plakaten*. Oppsøkt 25.4.09. Tilgjengelig på http://presse.no/Pressens_Faglige_Utvalg_PFU/Var_Varsom-plakaten/

Norsk Presseforbund (2007): *Vedtekter for PFU*. Oppsøkt 25.4.09. Tilgjengelig på http://www.presseforbundet.no/Pressens_Faglige_Utvalg_PFU/Vedtekter/Vedtekter+for+PFU.b7C_wtrW7V9hRDQ3v.ips

Norsk samfunnsvitenskapelig datatjeneste (2009): *Melde- og konsesjonsplikt*. Oppsøkt 26.4.09. Tilgjengelig på http://www.nsd.uib.no/personvern/forsk_stud/meldeplikt.html

NRK (2007): *Slutt for hamarungdom.no*. Oppsøkt 26.4.09. Tilgjengelig på http://www.nrk.no/nyheter/distrikt/hedmark_og_oppland/hedmarken/1.4241501

O'Reilly, Tim (2005): *What Is Web 2.0?* Oppsøkt 25.4.09. Tilgjengelig på <http://www.oreillynet.com/pub/a/oreilly/tim/news/2005/09/30/what-is-web-20.html>

Petrograd (2008): *Petrograd*. Per 26.4.09 eksisterer ikke Petrograds hjemmeside. Oppsøkt på <http://www.petrograd.no/prosjekt.asp>.

ReadAndWriteWeb (2008): *Study: Women Outnumber Men on Most Social Networks*. Oppsøkt 26.4.09. Tilgjengelig på http://www.readwriteweb.com/archives/social_networks_women_outnumber_men.php

Schibsted (2009): *Verdens Gang AS og VG Multimedia AS*. Oppsøkt 26.4.09. Tilgjengelig på http://schibsted.no/eway/default.aspx?pid=269&trg=MAIN_5512&MAIN_5512=5594:18937::0:5581:60::0

Statistisk Sentralbyrå (2008a): *Bredbånd via kabel-TV øker mest*. Oppsøkt 26.4.09. Tilgjengelig på <http://www.ssb.no/emner/10/03/ikthus/>

Statistisk Sentralbyrå (2008b): *Internett brukt til ulike formål de siste 3 måneder*. Oppsøkt 26.4.09. Tilgjengelig på <http://www.ssb.no/emner/10/03/ikthus/tab-2008-09-18-06.html>

Statistisk Sentralbyrå (2008c): *Internett brukt til ulike kommunikasjonsformål*. Oppsøkt 26.4.09. Tilgjengelig på <http://www.ssb.no/emner/10/03/ikthus/tab-2008-09-18-08.html>

Statistisk Sentralbyrå (2008d): *Norsk mediebarometer 2007*. Oppsøkt 26.4.09. Tilgjengelig på <http://www.ssb.no/emner/07/02/30/medie/arkiv/sa96/>

VG Nett (2007a): *Aulie navnga påståtte overgripere*. Oppsøkt 26.4.09. Tilgjengelig på <http://www.vg.no/rampelys/artikkel.php?artid=156744>

VG Nett (2007b): *Derfor tar mennene ikke til motmæle*. Oppsøkt 26.4.09. Tilgjengelig på <http://www.vg.no/rampelys/artikkel.php?artid=146232>

VG Nett (2007c): *- Aulie har brukt NRK*. Oppsøkt 26.4.09. Tilgjengelig på <http://www.vg.no/rampelys/artikkel.php?artid=146012>

VG Nett (2008): *-Lurt av Jens å legge seg ut på Facebook*. Oppsøkt 26.4.09. Tilgjengelig på <http://www.vg.no/pub/vgart.hbs?artid=524752>

VG Nett (2009a): *Truet med pistol midt i Oslo sentrum*. Oppsøkt 25.4.09. Tilgjengelig på <http://www.vg.no/nyheter/innenriks/artikkel.php?artid=551705>

VG Nett (2009b): *Info om VG. Historisk utvikling*. Oppsøkt 26.4.09. Tilgjengelig på <http://vginfo.vg.no/sider/forstesider.php?aid=258>

VG Nett (2009c): *Info om VG. VG Multimedia*. Oppsøkt 26.4.09. Tilgjengelig på <http://vginfo.vg.no/sider/forstesider.php?aid=271>

VG Nett 2009d): *VG Netts søkemotor legges ned*. Oppsøkt 26.4.09. Tilgjengelig på <http://www.vg.no/teknologi/artikkel.php?artid=561611>

VG Nett (2009e): *1,5 millioner nordmenn på Facebook*. Oppsøkt 26.4.09. Tilgjengelig på <http://www.vg.no/teknologi/artikkel.php?artid=540242>

VG Nett (2009f): *Lesernes VG*. Oppsøkt 26.4.09. Tilgjengelig på <http://www.vg.no/lesernesvg>

VG Nett Debatt (2004): *Nominer dagens innlegg*. Oppsøkt 22.4.09. Tilgjengelig på <http://vgd.no/kultur-og-fritid/vg-diskuter/tema/660639/tittel/nominer-dagens-innlegg>

VG Nett Debatt (2005): *Din begravelsessang?* Oppsøkt 25.4.09. Tilgjengelig på <http://vgd.no/musikk-tv-og-film/musikk/tema/803856/tittel/din-begravelsessang>

VG Nett Debatt (2006): *Hvor mange registrerte brukere er det på VGD?* Oppsøkt 26.4.09. Tilgjengelig på <http://vgd.no/kultur-og-fritid/vg-diskuter/tema/1050133/tittel/hvor-mange-registrerte-brukere-er-det-paa-vgd>

VG Nett Debatt (2008a): *VG Nett Debatt*. Oppsøkt 1.10.08 på <http://vg.transact.no/Group.asp> (ikke lenger tilgjengelig)

VG Nett Debatt (2008b): *Vil det nye forumet fortsatt ha de gamle...* Oppsøkt 26.4.09. Tilgjengelig på <http://vgd.no/kultur-og-fritid/vg-diskuter/tema/1409970/tittel/vil-det-nye-forumet-fortsatt-ha-de-gamle>

VG Nett Debatt (2008c): *Savner det gamle forumet allerede*. Oppsøkt 26.4.09. Tilgjengelig på <http://vgd.no/kultur-og-fritid/backstage/tema/1426520/tittel/savner-det-gamle-forumet-allerede>

VG Nett Debatt (2009a): *Tips og symbolforklaringer* Oppsøkt 26.4.09. Tilgjengelig på <http://vgd.no/system/information/tipsandtricks>

VG Nett Debatt (2009c): *Regler for diskusjonen*. Oppsøkt 18.4.09. Tilgjengelig på <http://vgd.no/system/information/rules>

Universitetet i Oslo (2009): *Nettskjema*. Oppsøkt 26.4.09. Tilgjengelig på <https://nettskjema.uio.no/>

ZDNet (2003): *Online communities turn twenty-five*. Oppsøkt 24.4.09. Tilgjengelig på <http://resources.zdnet.co.uk/articles/comment/0,1000002985,2130537,00.htm>

ZDNet.com (2005): *A long winding road out of beta*. Oppsøkt 26.4.09. Tilgjengelig på (http://news.zdnet.com/2100-9588_22-141230.html)

Vedlegg

Totalt: [22114380 innlegg, 1301847 temaer]

Siste 25 | Favoritter | Profil | Logg Ut

Samfunn		[4882081 innlegg, 267348 temaer]		
Gruppe	Ant.Tema	Ant.Innlegg	Siste Innlegg	
Politikk - Norsk	112,407	2,107,311	14.10.08 03:23	
Aktuelt	9,382	161,661	14.10.08 03:32	
Valg USA 2008	1,985	26,193	14.10.08 02:39	
Russ 2009	259	4,239	13.10.08 18:01	
Innvandring, Rasisme og Flerkultur	13,501	295,833	14.10.08 02:39	
Norge og EU	1,112	14,702	14.10.08 00:11	
Politikk - Internasjonal	47,955	802,410	14.10.08 03:37	
Midtøsten	13,045	244,933	14.10.08 01:48	
Media	5,235	38,534	14.10.08 01:57	
Barn og Foreldre	3,035	61,024	13.10.08 23:44	
Miljø og Klima	3,684	40,920	14.10.08 02:19	
Luftfart og Samferdsel	564	6,682	13.10.08 23:09	
Livssyn	18,900	466,808	14.10.08 04:38	
Forsvar	1,616	27,132	13.10.08 23:35	
Jus	1,548	14,994	14.10.08 02:10	
Vitenskap	8,127	104,169	14.10.08 00:30	
Astronomi	331	4,111	13.10.08 16:04	
Filosofi	3,861	49,737	13.10.08 19:29	
Ideologi	266	5,603	08.10.08 19:33	
Historie	4,861	104,268	14.10.08 03:03	
Språk	6,327	116,214	14.10.08 02:32	
Likestilling	8,367	173,078	14.10.08 02:19	
Alle snakker om været...	980	11,525	11.10.08 23:04	

Si din mening

Velkommen til diskusjonsgruppene på VG Nett. Her kan du se hva leserne mener, og du kan selv svare på innlegg eller dra i gang nye diskusjoner. Husk at dine innlegg kan bli lest av hvem som helst. Du er personlig ansvarlig for innholdet i debattinnleggene (se reglene våre).

- Tips og symbolforklaringer
- Regler for diskusjonen
- Velg visningsmodus

Registrering

[Registrer deg her](#)

Kontakt VG Nett

- Vi løser eventuelle problemer og setter også stor pris på dine tilbake- meldinger,

Vedlegg 1. Utsnitt av forsiden til VG Debatt 1.10.2008.

VG Debatt Beta

LOGG INN [Ny bruker? Registrer deg her.](#)

Brukernavn Passord

Søk i VG Nett Debatt [Avansert søk](#)

Tips og symbolforklaringer 22,328,253 innlegg
Regler for diskusjonen 5,780 innloggede

DAGENS INNLEGG

KennyMcKormick sier:
Hva har egentlig skjedd med samfunnet?
Jeg er selv født tidlig på 80-tallet (1983), men føler meg på mange måter som at jeg ikke kan identifisere meg med dagens popkultur, med fokus på kjendisfester, Paris...
[Les hele innlegget](#)

[Si din mening her!](#)

Samfunn	Antall tema	Antall innlegg	Siste innlegg	Av bruker
Politikk - Norsk	113,488	2,128,079	23:34	forelderli..
Aktuelt	9,796	168,271	23:10	HyperNova
Valg USA 2008	2,315	31,942	23:04	baby-doll
Russ 2009	262	4,308	16:33	OleDidrik
Innvandring, Rasisme og Flerkultur	13,642	298,909	23:03	Sokrates79

Hjelp meg
Totalt uvitende, skal kjøpe flatskjerm...
Nå begynner den digre klædden av en TV å få et skikkelig uklart bilde. Så nå skal vi endelig kjøpe vår første flatskjerm. Men er jo totalt grønn. Leser og leser, men blir ikke spesielt mye klokere. Først, plasma eller LCD? Skal først og...
[Les hele innlegget](#)

Reisetips: Guttetur (30)

Mobil og PDA: Hvilken telefon er best? (6)

Økonomi: Alenemor (11)

Data og Internett: Spørsmål ang firefox (10)

Data og Internett:

Vedlegg 2. Utsnitt av forsiden til VG Debatt 2.11.2008.

Vedlegg 3.

Regler for VG Netts debattforum

(Hentet 19.10.2008)

Velkommen til VG Netts nye og forbedrede debattforum. Enten du allerede er en trofast bruker eller kaster deg inn i debatten for første gang, ber vi deg forholde deg til, og å akseptere reglene som følger her.

Vårt mål er å legge til rette for bred debatt om en rekke temaer. Vi ønsker oss friske meningsutvekslinger og standpunkt, og det skal være stor takhøyde på disse sidene. Men for at debattene skal bli interessante og utbytterike for alle våre brukere, er det visse regler som må følges. Reglene er minimumskrav. Vi anmoder om at du for øvrig bruker sunn fornuft og er omtenksum overfor de andre debattantene.

- Du er personlig ansvarlig for innholdet i debattinnleggene du publiserer, og vil holde VG Nett skadesløs for ethvert eventuelt krav fra tredjeperson som følger av dine debattinnlegg.
- Det er ikke tillatt å trakassere meddebattanter. Diskuter sak, ikke person!
- Du kan ikke skrive, laste opp, linke til eller på annen måte publisere noe som kan medføre straffeansvar, er ærekrenkende, rasistisk, truende, obscønt, pornografisk eller på annen måte er i strid med norsk lov.
- Du forplikter deg til å følge norske opphavsretsregler. Du kan ikke kopiere artikler som er publisert i andre medier. Du kan imidlertid sitere korte utdrag, men da med tydelig referanse til UUhvor artikkelen har vært publisert og hvem som har skrevet den.
- Du forplikter deg til ikke å krenke privatlivets fred.
- Gjentatte postinger av samme innlegg, såkalt "spamming", forsøk på å avspore debatten, eller andre forsøk på å ødelegge debatten er ikke tillatt.
- Hold en saklig tone i dine innlegg.
- Innlegg må skrives på norsk, svensk, dansk eller engelsk.
- VG Netts debattforum kan kun brukes på en ikke-kommersiell måte. Det er ikke tillatt å poste innlegg som inneholder reklame, forsøk på å selge produkter, verving til organisasjoner og lignende.
- VG Nett forbeholder seg retten til på et hvilket som helst tidspunkt å redigere eller trekke tilbake innlegg vi mener er i strid med våre grunnregler. Videre forbeholder vi oss retten til, uten forvarsel, å nekte brukere vi mener ikke overholder grunnreglene, adgang til å poste nye innlegg i diskusjonsforumene. Vi forbeholder oss også retten til å fjerne innlegg som ikke holder seg til temaet i den debattgruppen det er postet i.

- VG Nett tillater ikke innlegg som er trakasserende, bevisst sprer usannheter eller som på annen måte vil oppfattes som upassende. Søk å vise respekt for menneskers egenart og identitet, privatliv, rase, nasjonalitet og livssyn. Debatten blir bedre uten nedsettende kommentarer om andre.
- Gjennom dine debattinnlegg overfører du til VG Nett en evigvarende og eksklusiv rett til uten godtgjørelse å bruke og redigere ditt debattinnlegg i et hvilket som helst medium VG måtte velge å publisere det i.
- Utestengelse fra tjenesten på grunn av regelbrudd fører til utestengelse fra alle lesertjenester på VG Nett.

Vær rask med å tipse diskusjon@vg.no dersom du ser et innlegg som du mener ikke skulle vært publisert i våre diskusjonsgrupper.

Vedlegg 4.

Regler for diskusjonen

(Hentet 18.4.2009)

Velkommen til VG Netts nye og forbedrede debattforum. Enten du allerede er en trofast bruker eller kaster deg inn i debatten for første gang, ber vi deg forholde deg til, og å akseptere reglene som følger her.

Vårt mål er å legge til rette for bred debatt om en rekke temaer. Vi ønsker oss friske meningsutvekslinger og standpunkt, og det skal være stor takhøyde på disse sidene. Men for at debattene skal bli interessante og utbytterike for alle våre brukere, er det visse regler som må følges. Reglene er minimumskrav. Vi anmoder om at du for øvrig bruker sunn fornuft og er omtenkstom overfor de andre debattantene.

Følg disse levereglene, så gjør du VGD til et bedre sted for alle!

1. Vi ønsker at du behandler alle debattanter med respekt. Også de som er uenige med deg
2. Bidra til et godt klima! Tenk deg om før du kaller noen andre et stygt ord. Diskuter med en vennlig tone.
3. Hjelp dem som trenger hjelp. Kanskje du selv får hjelp når du måtte ha behov for det.

Debattforumets grunnregler:

- Du er personlig ansvarlig for innholdet i debattinnleggene du publiserer og privatmeldinger som sendes til andre brukere, og vil holde VG Nett skadesløs for ethvert eventuelt krav fra tredjeperson som følge av dine debattinnlegg og meldinger.
- Det er ikke tillatt å trakassere meddebattanter. Diskuter sak, ikke person! Trakassering fører til umiddelbar utvisning.
- Du kan ikke skrive, laste opp, linke til, embedde eller på annen måte publisere noe som kan medføre straffeansvar, er ærekrenkende, rasistisk, truende, obscønt, pornografisk eller på annen måte er i strid med norsk lov.
- Du forplikter deg til å følge norske opphavsrettsregler. Du kan ikke kopiere artikler eller annet rettighetsbeskyttet materiale som er publisert i andre medier uten tillatelse fra rettighetshaveren. Du kan imidlertid sitere korte utdrag, men da med tydelig referanse til hvor innholdet har vært publisert og hvem som står som forfatter/komponist.
- Du forplikter deg til ikke å krenke privatlivets fred. Hverken i debattinnlegg eller via privatmelding.
- Du skal ikke drive med gjentatte postinger av samme innlegg, såkalt "spamming", forsøke å avspore debatten, eller ødelegge debatten på annet vis.
- Hold en saklig tone i dine innlegg.
- Innlegg må skrives på norsk, svensk, dansk eller engelsk.

- VG Netts debattforum kan kun brukes på en ikke-kommersiell måte. Det er ikke tillatt å poste innlegg som inneholder reklame, forsøk på å selge produkter, verving til organisasjoner og lignende.
- VG Nett forbeholder seg retten til på et hvilket som helst tidspunkt å redigere eller trekke tilbake innlegg vi mener er i strid med våre grunnregler. Videre forbeholder vi oss retten til, uten forvarsel, å nekte brukere vi mener ikke overholder grunnreglene, adgang til å poste nye innlegg i diskusjonsforumene. Vi forbeholder oss også retten til å fjerne innlegg som ikke holder seg til temaet i den debattgruppen det er postet i.
- VG Nett tillater ikke innlegg som er trakasserende, bevisst sprer usannheter eller som på annen måte vil oppfattes som upassende. Søk å vise respekt for menneskers egenart og identitet, privatliv, hudfarge, etniske opprinnelse, nasjonalitet og livssyn. Debatten blir bedre uten nedsettende kommentarer om andre.
- Gjennom dine debattinnlegg overfører du til VG Nett en evigvarende og eksklusiv rett til uten godtgjørelse å bruke samt redigere ditt debattinnlegg i et hvilket som helst medium VG måtte velge å publisere det i.
- Utestengelse fra tjenesten på grunn av regelbrudd fører til utestengelse fra alle lesertjenester på VG Nett.

Vær rask med å tipse diskusjon@vg.no dersom du ser et innlegg som du mener ikke skulle vært publisert i våre diskusjonsgrupper.

Vedlegg 5.

SPØRRESKJEMA FOR HOVEDUNDERSØKELSEN

1.1. Hvor ofte besøker du VGs diskusjonsforum?

Flere ganger om dagen

En gang om dagen

Mer enn en gang per uke

En gang per uke

Mindre enn en gang per uke

1.2. Hvor mye tid bruker du vanligvis på forumet under ett besøk?

Mer enn 1 time

30-60 minutter

10-30 minutter

Mindre enn 10 minutter

1.3. Når du besøker forumet, skriver du innlegg eller leser du stort sett andres innlegg?

Skriver ofte egne innlegg

Skriver av og til egne innlegg

Skriver sjelden

Leser kun andres innlegg

1.4. Har du startet nye debatter (tråder) på forumet?

Ja, ofte

Ja, av og til

Svært sjelden

Aldri

1.5. Hva er grunnen til at du bruker VG Netts diskusjonsforum?

(Kryss av ved de svarene som passer best for deg.)

Jeg finner mange interessante temaer

Jeg finner andre mennesker som deler mine interesser

Det er spennende å delta i ulike debatter

Det er interessant å lese hva andre diskuterer, selv om jeg ikke er spesielt interessert i temaet

Det er fint å kunne være anonym, men likevel få uttrykt sin mening

Annet (spesifiser under)

1.6. Hvis du svarte "annet" under forrige spørsmål, kan du spesifisere hva?

(Kommentarfelt)

1.7. I hvilken grad er du fornøyd med moderatorenes handlinger i diskusjoner?

(Med "handling" menes sletting av innlegg, posting av advarsler og utestengelser fra forumet.)

Svært fornøyd

Ganske fornøyd

Verken fornøyd eller misfornøyd

Ganske misfornøyd

Svært misfornøyd

Vet ikke

1.8. Hva er du mest fornøyd eller misfornøyd med ved moderatorenes rolle?

(Kommentarfelt)

1.9. Benytter du deg av muligheten til å rapportere om upassende innlegg?

Ja, ofte

Ja, av og til

Svært sjelden

Nei, aldri

Jeg kjenner ikke til denne muligheten

1.10. Hvor gammel er du?

15-17

18-25

26-35

36-45

46+

1.11. Hvilken yrkessituasjon befinner du deg i?

Studerer

Studerer og jobber

Jobber

Pensjonert

Ufør / arbeidsledig

Annet

1.12. Bruker du andre diskusjonsfora på Internett?

Ja

Nei

1.13. Hvis du svarte ja på spørsmål 1.12, kan du nevne eksempler på andre fora du bruker?

(Kommentarfelt)

Informasjonstekst til hovedundersøkelsen

Jeg er mastergradsstudent i medievitenskap ved Universitetet i Oslo, og skriver om brukere av diskusjonsfora og deres grunner for å delta i diskusjoner på Internett. Som en del av oppgaven har jeg laget en spørreundersøkelse som jeg håper du vil besvare. Du finner spørreundersøkelsen ved å klikke på lenken under.

<https://wo.uio.no/as/WebObjects/nettskjema.woa/wa/svar?id=37626>

Skjemaet inneholder 13 spørsmål som dreier seg om hvor ofte og hvorfor du besøker VGs forum, og hvordan du ser på moderatorenes rolle. Det tar ca. 3 minutter å fylle ut skjemaet. Du er helt anonym, og det vil ikke være mulig å identifisere enkeltpersoner verken i undersøkelsen eller i oppgaven, som etter planen er ferdig i juni 2008.

Hvis du har spørsmål til undersøkelsen kan du kontakte meg eller min veileder på e-post: sverrehl@student.hf.uio.no eller knut.lundby@media.uio.no

Vedlegg 6.

SPØRRESKJEMA FOR KONTROLLUNDERSØKELSEN

1.1. Hvor ofte besøker du vanligvis VGs diskusjonsforum?

Flere ganger om dagen

En gang om dagen

Mer enn en gang per uke

Mindre enn en gang per uke

1.2. Hvor mye tid bruker du vanligvis på forumet under ett besøk?

Mer enn 1 time

30-60 minutter

10-30 minutter

Mindre enn 10 minutter

1.3. Når du besøker forumet, skriver du innlegg selv eller leser du stort sett andres innlegg?

Skriver ofte egne innlegg

Skriver av og til egne innlegg

Skriver sjelden egne innlegg

Leser kun andres innlegg

1.4. Har du startet nye debatter (tråder) på forumet?

Ja, ofte

Ja, av og til

Svært sjelden

Nei, aldri

1.5. Hva er grunnen til at du bruker VG Netts diskusjonsforum?

Velg det alternativet du mener er din hovedgrunn.

Jeg finner mange interessante temaer

Jeg finner andre mennesker som deler mine interesser

Det er spennende å delta i ulike debatter

Det er interessant å lese hva andre diskuterer, selv om jeg ikke er spesielt interessert i temaet

Det er fint å kunne være anonym, men likevel få uttrykt sin mening

Annet

1.6. I hvor stor grad er du fornøyd med moderatorene?

Svært fornøyd

Ganske fornøyd

Verken fornøyd eller misfornøyd

Ganske misfornøyd

Svært misfornøyd

Vet ikke

1.7. benytter du deg av muligheten til å rapportere om upassende innlegg?

Ja, ofte

Av og til

Sjelden

Nei, aldri

Jeg kjenner ikke til denne muligheten

2.1. Hvor gammel er du?

Under 15
15-17
18-25
26-35
36-45
46 eller eldre

2.2. Hvilket kjønn er du?

Mann
Kvinne

2.3. Hvilken yrkessituasjon befinner du deg i?

Studerer
Studerer og jobber
Jobber
Pensjonert
Ufør / arbeidsledig
Annet

Informasjonstekst til kontrollundersøkelsen

Jeg er mastergradsstudent i medievitenskap ved Universitetet i Oslo, og skriver om brukere av diskusjonsfora og deres grunner for å delta i diskusjoner på Internett. Sommeren 2006 (*sic*) hadde jeg en spørreundersøkelse liggende ute her på forumet. Nå skal jeg gjøre en ny undersøkelse. Du må gjerne delta selv om du svarte på den forrige undersøkelsen.

Du finner skjemaet ved å klikke på lenken under.

<https://nettskjema.uio.no/answer.html?fid=39506&lang=no>

Skjemaet inneholder ti spørsmål som dreier seg om hvor ofte og hvorfor du besøker VGs forum, og hvordan du ser på moderatorenes rolle. Det tar kun et par minutter å fylle ut skjemaet. Du er helt anonym, og det vil ikke være mulig å identifisere enkeltpersoner verken i undersøkelsen eller i oppgaven, som etter planen er ferdig høsten 2008.

Hvis du har spørsmål til undersøkelsen kan du kontakte meg på e-post:
sverrehl@student.hf.uio.no

Vedlegg 7.

Intervjuguider

Moderator⁷⁴

Bakgrunn og stillingsbeskrivelse.

Hvordan er en arbeidsøkt?

- Er det perioder på året/døgnet som er annerledes enn andre?
- Hvor lenge arbeider du av gangen?
- Hvordan arbeider du?
- Hvor nøye er det nødvendig å være?

Er det mye spamming?

(ikke meningsbærende, støtende/rasistisk/upassende innhold)

Hvem drar i gang tråder som er startet av VG?

Hvilke undergrupper på forumet er de mest turbulente? Hvor trengs det mest opprydding?

Redigeres/sensureres det noen gang deler av en tekst?

Hvor har dere satt grensen med tanke på "metainnhold", ting som ikke er grovt/sjikanerende etc, men som er urelatert til den aktuelle tråden? Hva gjøres med det?

Er diskusjonstilbud til brukerne noe brukerne selv etterlyser, eller tror du det er noe "alle" tilbyr fordi "alle andre" har det? Hva er argumentene for et så stort tilbud fra VGs ståsted?

Ser du fordeler/ulempes med eventuelle ikke-menneskelige hjelpemidler for å få bukt med uønsket innhold i debatter?

⁷⁴ Intervjuguiden ble kun utarbeidet for å hjelpe til med rekkefølge og flyt under intervjuet, og spørsmål ble lagt til og trukket fra underveis.

Redaktør⁷⁵

Bakgrunn og stillingsbeskrivelse.

Hva heter forumet offisielt? Forekommer det navneforvirring? Hvem er leverandøren av teknologien?

Hvor lenge har reglene vært som de er?

- Endringer
- Årsaker
- Utestenging

Hva er den mest populære av VGs lesertjenester?

Er forumet noe for fremtiden, eller har det blitt bevart på grunn av populariteten?

Kan du si noe om forumets posisjon/viktighet innad i VG Nett? Eksempelvis bruk av diskusjoner fra forumet på forsiden av nettutgaven.

Hva tror du brukerne av debattfora venter seg av forumet, når utviklingen går i en retning som vektlegger personliggjøring og sosiale trekk?

Hva skjer med utestengte brukeres gamle innlegg? Er det lett å komme tilbake etter utkasting med nytt nick e.l.?

Har dere noen plan om at forumdiskusjoner skal heve seg i nivå? Føler dere at VG Debatt holder en standard av høyere/stigende kvalitet i forhold til konkurrentene?

Kommentarer til tall fra skjemaundersøkelsene.

Har temaet forhåndssensur eller maskinell / datastyrt sensur og moderering blitt diskutert hos dere? Hva mener du? Finnes det slik teknologi, og hvorfor er/er ikke dette aktuelt?

⁷⁵ Intervjuguiden ble kun utarbeidet for å hjelpe til med rekkefølge og flyt under intervjuet, og spørsmål ble lagt til og trukket fra underveis.

Vedleggstabeller

	Hovedundersøkelsen		Kontrollundersøkelsen	
	Antall	Prosent	Antall	Prosent
Under 18	222	17,8	188	15,7
18-25	562	45,0	496	41,5
26-35	290	23,2	295	24,7
36-45	115	9,2	145	12,1
46 eller eldre	61	4,9	71	5,9
Totalt	1250	100	1195	100

Tabell V1. Alder.

N = 1250 i hovedundersøkelsen.

N = 1195 i kontrollundersøkelsen.

Alternativene "Under 15" og "15-17" fra kontrollundersøkelsen er slått sammen til "Under 18".

	Hovedundersøkelsen		Kontrollundersøkelsen	
	Antall	Prosent	Antall	Prosent
Studerer	408	32,6	351	29,4
Studerer og jobber	259	20,7	213	17,8
Jobber	494	39,5	528	44,2
Pensjonert	9	0,7	18	1,5
Ufør/arbeidsledig	38	3,0	42	3,5
Annet	42	3,4	43	3,6
Totalt	1250	100	1195	100

Tabell V2. Yrkessituasjon.

N = 1250 for hovedundersøkelsen.

N = 1195 for kontrollundersøkelsen.

	Hovedundersøkelsen		Kontrollundersøkelsen	
	Antall	Prosent	Antall	Prosent
Flere ganger om dagen	840	67,2	817	68,4
En gang om dagen	202	16,2	201	16,8
Mer enn en gang per uke	184	14,7	133	11,1
Mindre enn en gang per uke	24	1,9	44	3,7
Totalt	1250	100	1195	100

Tabell V3. Besøksfrekvens.

Alternativet "En gang per uke" i hovedundersøkelsen er slått sammen med "Mer enn en gang per uke".

	Hovedundersøkelsen		Kontrollundersøkelsen	
	Antall	Prosent	Antall	Prosent
Mer enn en time	127	10,2	115	9,6
30-60 minutter	204	16,3	208	17,4
10-30 minutter	586	46,9	535	44,8
Mindre enn 10 minutter	333	26,6	337	28,2
Totalt	1250	100	1195	100

Tabell V4. Tidsbruk.

	Mer enn en time	30-60 minutter	10-30 minutter	Mindre enn 10 minutter	Totalt	N=
Mann	8,9	17,0	45,0	29,0	100	1099
Kvinne	17,7	21,9	41,7	18,8	100	96

Tabell V5. Tidsbruk fordelt på kjønn. Kontrollundersøkelsen. Alle tall i prosent.

N = 1195.

	Hovedundersøkelsen		Kontrollundersøkelsen	
	Antall	Prosent	Antall	Prosent
Ja, ofte	108	8,7	106	8,9
Ja, av og til	468	37,4	446	37,3
Svært sjelden	448	35,8	426	35,6
Nei, aldri	226	18,1	217	18,2
Totalt	1250	100	1195	100

Tabell V6. Start av nye tråder (debatter).

	Hovedundersøkelsen		Kontrollundersøkelsen	
	Antall	Prosent	Antall	Prosent
Svært fornøyd	38	3,0	34	2,8
Ganske fornøyd	133	10,6	153	12,8
Verken fornøyd eller misfornøyd	468	37,4	469	39,2
Ganske misfornøyd	249	19,9	208	17,4
Svært misfornøyd	197	15,8	187	15,6
Vet ikke	165	13,2	144	12,1
Totalt	1250	100	1195	100

Tabell V7. Tilfredshet med moderator.

	Svært fornøyd	Ganske fornøyd	Verken fornøyd eller misfornøyd	Ganske misfornøyd	Svært misfornøyd	Vet ikke	Totalt	N=
Skriver ofte egne innlegg	4,1	15,5	37,1	21,2	20,0	2,0	100	245
Skriver av og til egne innlegg	3,2	14,2	41,5	18,8	15,2	7,2	100	501
Skriver sjelden egne innlegg	2,0	10,9	40,1	15,2	13,9	17,9	100	302
Leser kun andres innlegg	1,4	7,5	33,3	10,9	13,6	33,3	100	147

Tabell V8. Tilfredshet med moderator etter innleggsproduksjon. Kontrollundersøkelsen. Alle tall i prosent.

N = 1195.

	Hovedundersøkelsen		Kontrollundersøkelsen	
	Antall	Prosent	Antall	Prosent
Ja, ofte	53	4,2	59	4,9
Av og til	236	18,9	252	21,1
Sjelden	389	31,1	315	26,4
Nei, aldri	544	43,5	544	45,5
Kjenner ikke til muligheten	28	2,2	25	2,1
Totalt	1250	100	1195	100

Tabell V9. Rapportering av upassende innlegg.

	Ja, ofte	Ja, av og til	Sjelden	Nei, aldri	Kjenner ikke til muligheten	Totalt	N =
Svært fornøyd	14,7	17,6	26,5	38,2	2,9	100	34
Ganske fornøyd	1,3	21,6	33,3	41,8	2,0	100	153
Verken fornøyd eller misfornøyd	0,9	20,5	25,2	51,8	1,7	100	469
Ganske misfornøyd	6,3	27,9	31,7	33,7	0,5	100	208
Svært misfornøyd	18,2	28,3	25,1	25,7	2,7	100	187
Vet ikke	0,7	4,2	16,7	73,6	4,9	100	144

Tabell V10. Rapportering av upassende innlegg etter tilfredshet med moderator. Kontrollundersøkelsen. Alle tall i prosent.

N = 1195.

	Ja, ofte	Ja, av og til	Svært sjelden	Nei, aldri	Totalt	N =
Skriver ofte egne innlegg	36,3	50,6	12,7	0,4	100	245
Skriver av og til egne innlegg	3,2	55,7	38,5	2,6	100	501
Skriver sjelden egne innlegg	0,3	14,2	66,9	18,5	100	302
Leser kun andres innlegg	0	0	0	100	100	147

Tabell V11. Start av nye tråder etter innleggsproduksjon. Kontrollundersøkelsen.
Alle tall i prosent.

N = 1195.

	Ja, ofte	Ja, av og til	Svært sjelden	Nei, aldri	Totalt	N =
Flere ganger om dagen	11,3	38,9	34,3	15,5	100	817
En gang om dagen	2,0	35,3	39,3	23,4	100	201
Mer enn en gang per uke	6,8	29,3	42,9	21,1	100	133
Mindre enn en gang per uke	2,3	40,9	22,7	34,1	100	44

Tabell V12. Start av nye tråder etter besøksfrekvens. Kontrollundersøkelsen.
Alle tall i prosent.

N = 1195.

	Antall	Prosent
Jeg finner mange interessante temaer	394	33,0
Jeg finner andre mennesker som deler mine interesser	223	18,7
Det er spennende å delta i ulike debatter	187	15,6
Det er interessant å lese hva andre diskuterer, selv om jeg ikke er spesielt interessert i temaet	148	12,4
Det er fint å kunne være anonym, men likevel få uttrykt sin mening	123	10,3
Annet	120	10,0
Totalt	1195	100

Tabell V13. Hovedgrunn for bruk av forumet. Kontrollundersøkelsen.

	Skriver ofte egne innlegg	Skriver av og til egne innlegg	Skriver sjelden egne innlegg	Leser kun andres innlegg	Totalt	N =
Flere ganger om dagen	25,0	42,6	21,5	10,9	100	817
En gang om dagen	10,4	42,8	32,3	14,4	100	201
Mer enn en gang per uke	12,0	40,6	33,8	13,5	100	133
Mindre enn en gang per uke	9,1	29,5	36,4	25,0	100	44

Tabell V14. Innleggsproduksjon i forhold til besøksfrekvens. Kontrollundersøkelsen. Alle tall i prosent.

N = 1195.

	Flere ganger om dagen	En gang om dagen	Mer enn en gang per uke	Mindre enn en gang per uke	Totalt	N =
Mann	69,3	16,3	11,0	3,4	100	1099
Kvinne	57,3	22,9	12,5	7,3	100	96

Tabell V15. Besøksfrekvens fordelt på kjønn. Kontrollundersøkelsen. Alle tall i prosent.

N = 1195.

	Mer enn en time	30-60 minutter	10-30 minutter	Mindre enn 10 minutter	Totalt	N =
Skriver ofte egne innlegg	22,0	25,7	35,9	16,3	100	245
Skriver av og til egne innlegg	8,2	17,2	47,3	27,3	100	501
Skriver sjelden egne innlegg	4,6	12,6	47,0	35,8	100	302
Leser kun andres innlegg	4,1	14,3	46,3	35,4	100	147

Tabell V16. Tidsbruk i forhold til innleggsproduksjon. Kontrollundersøkelsen. Alle tall i prosent.

N = 1195.